

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, BEDEN İMAJI, CİNSEL
ÖZGÜVEN VE CİNSEL ÖZ-BİLİNÇ ARASINDAKİ İLİŞKİLER:
BEDENİ OLUMSUZ ALGILAMANIN ARACILIK ROLÜ**

Alara CÖMERT GÖÇMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2025

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Alara CÖMERT GÖÇMEN** tarafından hazırlanan “**Çocukluk Çağı Travmaları, Beden İmajı, Cinsel Özgüven Ve Cinsel Öz-Bilinç Arasındaki İlişkiler: Bedeni Olumsuz Algılamanın Aracılık Rolü**” başlıklı tez, **16/07/2025** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Deniz IŞIKER BEDİR	Mardin Artuklu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi Feyza TOPÇU	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Batuhan KURTOĞLU	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Alara CÖMERT GÖÇMEN

Tarih: 14.08.2025

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZET

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, BEDEN İMAJI, CİNSEL
ÖZGÜVEN VE CİNSEL ÖZ-BİLİNÇ ARASINDAKİ İLİŞKİLER:
BEDENİ OLUMSUZ ALGILAMANIN ARACILIK ROLÜ**

Alara CÖMERT GÖÇMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Deniz IŞIKER BEDİR

Çocukluk çağı travmaları, sadece çocukluk dönemini değil, yetişkinlik dönemini de birçok yönden etkileyen bir kavramdır. Çocukluk döneminde istismar ve ihmal öyküsü bulunan bireylerin psikolojik problemlere yatkınlığı olduğu yapılan birçok çalışmayla ortaya konmuştur ve bu çalışmalar, çocukluk çağı travmalarının kişinin hayatında başka hangi alanlara etki ettiğini araştırmaktadır. Çocukluk çağı travmalarının etki ettiği düşünülen bir konu da beden algısıdır. Beden algısı, bebeklikten itibaren gelişimi başlayan ve hayat boyu kişinin içinde bulunduğu toplumdan, ailesinden, akranlarından ve medyadan etkilenecek şekilde değişimi süren bir kavramdır. Özellikle ergenlik döneminde önem kazanan beden algısı kişinin kimlik oluşumunda, özellikle de cinsel kimlik üzerinde oldukça etkilidir. Bireylerin hayatlarında çok önemli bir yeri olan cinselliğin beden algısı ile ilişkili olduğu gibi, çocukluk çağı travmalarıyla da ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın da temel amacı, çocukluk çağı travmaları, beden algısı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç kavramları arasındaki ilişkiye açıklık getirmek, aynı zamanda cinsel istismar ve cinsel utangaçlık arasında beden imajının aracı rolünü incelemektir. Çalışma, nicel bir araştırma olup ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 18 yaş üstü 323 gönüllü kişiden Google Forms aracılığıyla dijital olarak toplanmıştır. Bu kişilere onam formu sunulup demografik bilgileri alındıktan sonra Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Beden İmajı Ölçeği, Cinsel Özgüven Ölçeği ve Cinsel Öz-bilinç Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan veriler, IBM SPSS Statistics 27.0 ve Jamovi 2.0 programları ile analiz edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda, çocukluk çağı travmaları ve beden imajı ve bunların bazı alt boyutları arasında; çocukluk çağı travmaları, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç arasında; beden imajı alt boyutları ve cinsel özgüven, cinsel öz-bilinç ölçeklerinin alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Aynı zamanda, bedeni olumsuz değerlendirmenin; çocukluk çağı cinsel istismarı ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulgulanmıştır. Beden imajının sağlıklı gelişimi için aile ve akran ilişkilerinin düzenlenmesi, medya kanallarının ideal beden üzerine değil; kişilerin kendi bedenlerini kabulü ve sağlıklı beden hakkında yayınlar yapması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: çocukluk çağı travmaları, beden algısı, beden imajı, cinsel özgüven, cinsel öz-bilinç

ABSTRACT

HASAN KALYONCU UNIVERSITY GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of PSYCHOLOGY

RELATIONSHIPS BETWEEN CHILDHOOD TRAUMA, BODY IMAGE, SEXUAL CONFIDENCE, AND SEXUAL SELF- AWARENESS: THE MEDIATING ROLE OF NEGATIVE BODY PERCEPTION

Alara CÖMERT GÖÇMEN

MASTER THESIS

Advisor

Asst. Prof. Dr. Deniz IŞIKER BEDİR

Childhood trauma is a concept that affects not only childhood but also various aspects of adulthood. Numerous studies have demonstrated that individuals with a history of abuse or neglect in childhood are predisposed to psychological problems. These studies also explore the broader impacts of childhood trauma on other areas of life. One such area believed to be influenced by childhood trauma is body image. Body image is a concept that begins developing in infancy and continues to evolve throughout life, influenced by factors such as society, family, peers, and media. Particularly significant during adolescence, body image plays a crucial role in identity formation, especially concerning sexual identity. Given the significance of sexuality in individuals' lives, it is thought to be closely related to both body image and childhood trauma. The primary aim of this study is to elucidate the relationships among childhood trauma, body image, sexual self-confidence, and sexual self-consciousness. Additionally, it seeks to examine the mediating role of body image between childhood sexual abuse and sexual shyness. This study employed a quantitative research design with a correlational survey method. Data were collected digitally through Google Forms from 323 voluntary participants aged 18 and above. After obtaining informed consent and collecting demographic information, participants were administered the Childhood Trauma Questionnaire, the Body Image Scale, the Sexual Self-Confidence Scale and the Sexual Self-Consciousness Scale. The collected data were analyzed using IBM SPSS Statistics 27.0 and Jamovi 2.0 software. The findings revealed significant relationships between childhood trauma and body image (and their subdimensions); between childhood trauma, sexual self-confidence, and sexual self-consciousness; and between body image subdimensions and the subdimensions of sexual self-confidence and sexual self-consciousness. Moreover, it was found that negative body evaluation mediates the relationship between childhood sexual abuse and sexual shyness. Recommendations include fostering healthy development of body image through well-regulated family and peer relationships, encouraging media to focus not on ideal body standards but on promoting body acceptance and healthy body awareness.

Keywords: childhood trauma, body perception, body image, sexual self confidence, sexual self awareness

ÖNSÖZ

Bu alana duyduğum tutkuyu her zaman destekleyen, hem tüm eğitim süresince hem de bu çalışmada bana destek olan onlarca kişiye ne kadar teşekkür etsem az. Eğitim hayatım boyunca bu alanı daha çok sevmeme ve hayranlık duymama sebep olan tüm hocalarıma içten bir teşekkürü borç bilirim.

Başta, tüm akademik bilgisini benimle paylaşmanın yanı sıra; her zaman sonsuz bir sabır, anlayış ve güvenle beni destekleyen, her soruma cevap, bana büyük bir dayanak olan, her zaman bana ayıracak bir zamanı olan, yoluma ışıklar tutan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Deniz Işiker Bedir'e kalbimin en güzel yerinden teşekkürlerimi sunuyorum. Tez çalışmamın son halini almasına kıymetli katkılarıyla destek veren değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Feyza Topçu ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Batuhan Kurtoğlu'na teşekkür etmek isterim.

Veri toplama sürecinde desteklerini esirgemeyen tüm katılımcılara, sevdiklerime ve en önemlisi, yürüdüğüm bu yolda bana eşlik eden, süreçten yorgun düştüğüm her durumda samimi destekleriyle beni sarıp sarmalayan motivasyon kaynağım biricik dostlarıma çok teşekkür ederim.

Hayata geldiğim günden bugüne dek ellerini bir kez bile üstlerimden çekmeyen, sevginin ve güvende olmanın ne demek olduğunu hissettiren; verdiğim her kararı sonuna kadar destekleyen, her zaman beni en ön sırada alkışlayan kıymetli aileme, yürüdüğüm her yolu çiçeklendiren anneme, o yolda ellerini sırtımdan hiç çekmeyen babama sonsuz teşekkür ve minnetimi sunarım. Onlara sahip olmak çok büyük bir şans.

Kıymetli eşim, yol arkadaşım Ahmet Görkem Göçmen'e, en büyük destekçim olup bana her zaman yaslanacak bir omuz verdiği için, tüm stresimi göğsünde yumuşattığı, anlayış ve sevgisini her zaman sürdürebildiği için; yıllardır yürüdüğüm her yolda yanımda olan, tüm yolları anlamlı kılan, düşmeme izin vermeyen kişi olduğu için, bana olan inancı sonsuz olduğu için, hayatımda olduğu için teşekkür ederim. Onun gibi bir eşe sahip olmak hayatımın en büyük şansı.

Çalışma süresince her sabahladığımda benimle birlikte sabahlayan, minik patileri ve kocaman kalbiyle, hiç konuşmadan bana çok büyük bir destek veren evimizin en küçük üyesi, neşe kaynağımız, güzel kedim Vita'yla yıllar paylaşmak büyük bir şans.

Bu çalışmayı, hayatımın her zaman en kıymetli üyeleri olacak canım annem, babam ve sevgili eşim Ahmet Gökem Göçmen'e adıyorum. Sizin desteğiniz olmazsa olmazdı. İyi ki varsınız.

Alara CÖMERT GÖÇMEN
Gaziantep - 2025

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU	iv
TEZ BİLDİRİMİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLO DİZİNİ	xii
ŞEKİL DİZİSİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Soruları	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Tanımlar.....	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Çocukluk Çağı Travmaları: Tanım ve Kapsamı	8
2.1.1. Fiziksel istismar	9
2.1.2. Duygusal istismar	10
2.1.3. Cinsel istismar	11
2.1.4. İhmal	12
2.1.5. Çocukluk çağı travmalarının risk etmenleri	13
2.1.6. Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikteki etkileri	15
2.2. Beden İmajı Kavramı: Tanım ve Kapsamı	16
2.2.1. Beden imajının bozulması	18
2.2.2. Beden imajını etkileyen faktörler	19
2.3. Cinselliğin Tanımı ve Kapsamı	22
2.4. Cinsellikle Alakalı Diğer Kavramlar	24
2.4.1. Cinsel özgüven	24
2.4.2. Cinsel öz-yeterlik.....	26
2.4.3. Cinsel utangaçlık	26
2.4.4. Cinsel farkındalık	27
2.4.5. Cinsel cesaret	28
2.4.6. Cinsel olarak kendini açığa vurma	28
2.4.7. Cinsel öz-bilinç.....	29
2.4.8. Cinsel sağlık	30

2.4.9. Romantik ilişkilerde cinselliğin önemi	31
3. MATERYAL VE YÖNTEM	33
3.1. Araştırma Modeli.....	33
3.2. Evren ve Örneklem	33
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	35
3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	35
3.3.3. Beden İmajı Ölçeği	36
3.3.4. Cinsel Özgüven Ölçeği	37
3.3.5. Cinsel Öz-Bilinç Ölçeği	38
3.4. Veri Toplama Süreci	39
3.5. Verilerin Analizi	40
4. BULGULAR.....	41
4.1. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	41
4.2. Cinsiyet Değişkenine Bağlı Karşılaştırmalı Sonuçlar	42
4.3. Değişkenler Arasındaki Korelasyonel Analizler	44
4.4. Cinsel Özgüven Üzerine Regresyon Analizi	47
4.5. Değişkenler Arasındaki Aracılık Analizleri	48
5. TARTIŞMA.....	50
5.1. Çocukluk Çağı Travmaları ve Beden İmajı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	50
5.2. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsellik Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	52
5.3. Beden İmajı ve Cinsellik Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	54
5.4. Cinsellikle Alakalı Kavramlar Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	56
5.5. Cinsel Özgüven Üzerine Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizinin Değerlendirilmesi	58
5.6. Bedeni Olumsuz Algılamamanın Cinsel İstismar ve Cinsel Utangaçlık Arasındaki İlişkide Aracı Değişken Olma Durumu Hakkında Değerlendirme	60
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	61
6.1. Sonuç	61
6.2. Sınırlılıklar	63
6.3. Öneriler	63
KAYNAKÇA.....	66
EKLER	80
ÖZGEÇMİŞ	85

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	33
Tablo 2. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının İç Tutarlılık Katsayıları	39
Tablo 3. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	41
Tablo 4. Değişkenlerin Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	42
Tablo 5. Değişkenler Arasındaki Korelasyonel Analiz Sonuçları	44
Tablo 6. Cinsel Özgüven Üzerine Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	47
Tablo 7. Cinsel Özgüven Üzerine Hiyerarşik Regresyon Analizi – R2 Değişim Tablosu..	47
Tablo 8. Aracı Değişken Doğrudan ve Dolaylı Etki Tablosu.....	49

ŞEKİL DİZİSİ

Şekil 1. Aracı Değişken Modeli	48
--------------------------------------	----

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

APA

APSAC

DSÖ

TDK

UNICEF

WHO

Açıklamalar

Amerikan Psikoloji Birliği

Amerikan Çocuk İstismarı Birliği

Dünya Sağlık Örgütü

Türk Dil Kurumu

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

Dünya Sağlık Örgütü

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri (araştırma soruları), araştırmanın varsayımları ve sınırlılıkları aktarılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Çocukluk çağı travmaları, bireylerin çocukluk dönemini kapsayan gelişim aşamalarında fiziksel, duygusal veya cinsel olarak zarara uğramasına sebep olan, etkileri uzun süreçte de ortaya çıkabilen olumsuz yaşam deneyimleridir. Birçok farklı alanda meydana gelebilen, çocukların fiziksel, duygusal ve psikolojik sağlıklarıyla ilgili yanlış olarak değerlendirilebilecek eylemlerde bulunmak anlamına gelmekte olan çocuklara kötü muamele; çocukların ihtiyaçlarını ihmal etmek veya herhangi bir sebeple çocuklardan çıkar sağlamaya çalışmak; fiziksel, duygusal ve/veya cinsel olarak istismar etmek başlıklarıyla değerlendirilmektedir (WHO, 2020).

Çocukluk çağı travmalarının risk etmenlerini inceleyen farklı birçok çalışma, aile ve çevreyle olan ilişkinin, ebeveyn profillerinin ve çocuğu ailenin nasıl algıladığının önemli olduğunu göstermiştir (Çağlarırnak, 2006; Polat, 2001; Yolcuoğlu, 2010). Çocukluk çağı travmalarının, kişilerin yaşamında psikolojik ve fiziksel olarak kalıcı izler bıraktığı bilinmekle birlikte (UNICEF, 2010), bazı durumlarda, çocuklarda ihmal ve istismar ölümle dahi sonuçlanabilmektedir (WHO, 2020).

Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikteki etkileri değerlendirildiğinde, çocukluk çağında istismara maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte sigara, alkol, madde kullanımlarının olabileceğini; şiddet ve risk içerikli davranışlara yatkın olabileceğini; kanser, obezite, depresyon, kalp hastalıkları ve intihar gibi risklerin bu kişiler için yüksek olduğunu ortaya koymuştur. (Güler ve Tuncay, 2021). Aynı zamanda, çocukluk çağında travmaya maruz kalmış bireylerin, yetişkinlikte psikolojik problem yaşamaya eğilimli olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Allen ve ark., 2013; Cutajar ve ark., 2010; Ekşi ve Bahtiyar, 2024; Hovens ve ark., 2015; Jaffe, 2017; Mandelli ve ark., 2015; Palmier-Claus ve ark., 2016; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Çocukluk çağı travmalarının, aynı zamanda yetişkinlikte kişilerin beden imajı ve cinsel yaşamları konusunda da etkiye sahip olduğu görülmektedir (Bödicker, Reinckens, Höfler ve Hoyer, 2021). Ancak, çocukluk çağı travmalarının

yetişkinlikteki beden imajı ve cinsellik üzerine etkilerini inceleyen çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu düşünülmektedir.

Kişinin beden imajı, bebeklik döneminden itibaren gelişmeye başlayıp ergenlik döneminde daha büyük önem kazanmaktadır (King, 2018) ve kişinin yaşamı boyunca fiziksel, psikolojik, sosyal ve toplumsal etkenlerle değişmektedir. Beden imajının gelişiminde özellikle erken çocukluk döneminin önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir (Smolak, 2002). Kişilerin beden imajı şekillenirken aile tutumları, toplum normları ve akran ilişkileri oldukça önemlidir. Beden imajı üzerinde erken çocukluk döneminde aile tutumları daha etkiliyken ergenlik döneminde akran ilişkisi daha etkili hale gelmektedir. (Bearman, Martinez, Stice ve Presnell, 2006).

Özellikle Türkçe alanyazında olmak üzere, literatür incelendiğinde beden algısı ve beden imajı kavramlarının birbiri yerine sıklıkla kullanıldığı fark edilmiştir. Bu çalışmada da, beden algısı ve beden imajı kavramı aynı anlamda kullanılmıştır. Bu iki kavramı farklı anlamlarda kullanılan sınırlı sayıdaki çalışmalar incelendiğinde, beden algısı kavramı; kişinin kendi bedeninin duysal olarak farkında olması olarak tanımlanmışken beden imajı, kişinin kendi bedeninin zihnindeki tasviri, başka bir deyişle, kendi beden görüntüsünün zihnindeki canlandırması olarak tanımlanmıştır (Dijkerman ve Haan, 2007; Erkal ve Pek, 1993; Lewer ve ark., 2017; Paillard, 1999). Beden algısı, beden imajı ile ilişkili olup beden imajı bozuldukça kişiler fiziksel, duygusal ve psikolojik problemler yaşamaya daha yatkın hale gelirler ve bu durum, işlevselliklerini büyük ölçüde etkiler (Doğan ve ark., 2011; Haspolat ve Kağan, 2017; Irvine ve ark., 2019). Aynı zamanda kişilerin beden algısı, cinsellik davranışlarıyla da ilgili bulunmuştur (Gil, 2007; Özcan ve ark., 2013).

Cinsellik kavramı, fizyolojik, psikolojik, sosyal ve toplumsal etkenlerle şekillenen bir yakınlık ihtiyacı olarak tanımlanabilir (Johnson, 2001). Kişilerin üremesine katkı sağlamak gibi fizyolojik bir görevi olan cinsellik kavramının aynı zamanda kişilerin haz alma, sevgi paylaşımı gibi ihtiyaçlarını tamamlamaya yönelik psikolojik bir görevi de vardır (Özgüven, 1997). Bu sebeplerle cinselliğin bireylerin hayatında önemli bir yerde olduğu bilinmektedir.

Kişilerin hayatlarında önemli bir yeri olan cinsel yaşam üzerinde, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç kavramlarının büyük ölçüde etkili olduğu yapılan çalışmalarla gösterilmiştir (Çelik, 2012; van Lankveld ve ark., 2008). Özgüven kavramının, tüm deneyimlerle oluşan bir kavram olduğu bilindiği gibi, cinsel özgüvenin de özgüven ile paralel bir şekilde geliştiği düşünülmektedir (Çelik, 2012).

Özetle, çocukluk çağı travmaları, bireylerin psikolojik sağlıklarına etki ederek beden algılarının şekillenmesinde rol oynamakta (Güler ve Tuncay, 2021; Smolak, 2002) ve hem çocukluk çağı travmaları hem de beden imgesi, kişilerin cinsel yaşam deneyimlerini etkileyebilmektedir (Özgüven, 1997). Çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç kavramları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışma sayısı yeterli olmadığı için, birbirlerini ne yönde etkilediklerine dair yeterli veri yoktur. Yeterli verinin olmamasının, beden imajı ve cinselliğe dair bozuklukların anlaşılmasını zorlaştırdığı, beden imajı ve cinsellik ile alakalı problemler değerlendirilirken güvenilir sonuçlar elde edilmesinin önüne geçtiği düşünülmektedir. Kişilerin cinsel yaşamlarında beden imajları dolayısıyla veya cinsel algıları dolayısıyla beden imajlarında olumsuzluk yaşadığı düşünülmektedir. Beden imajı ve cinsellik gibi kişinin kimliğini etkileyen bu kavramların birbirlerini etkileyebileceği düşünülmüştür. Çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimlerin kişilerin tüm kimliğini etkilediği belirtilen bu kavramlar üzerinde olumsuz etkiye sahip olabileceği bilinmekle birlikte, önleyici çalışmalar yapılmasının gerekli hale geldiği görülmektedir. Tüm bu kavramlara bakıldığında birbiriyle ilişkili olduğu öngörülmüş, alanyazın incelendiğinde, bu konuların birbiri ile ilişkisini doğrudan inceleyen çalışma sayısının yeterli olmadığı fark edilmiştir. Bu eksiklik, çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte beden imajına ve kişinin cinsel yaşamına etkisini; aynı zamanda kişinin beden imajı ve cinsel yaşamı arasındaki ilişkiyi anlamayı zorlaştırmaktadır. Bu ilişkilerin anlaşılabilmesi, yeni ve etkili tedavi yaklaşımları geliştirmeyi zorlaştırdığı gibi, önleyici çalışmalar yapmanın da önüne geçebilmektedir. Günümüzde önemli bir yere sahip olan beden imajı ve cinsel yaşam konularının daha iyi anlaşılabilmesi, bireylerin kimliklerini oluştururken önemli bir rolü olan bu kavramların daha sağlıklı gelişebilmesi için bu konudaki araştırmaların artması gerektiği düşünülmüştür. Teorik ve pratik bilgiler geliştirilip cinsel problemlerin ve beden imajıyla ilgili bozuklukların tedavi alanlarında kullanılması ve önleyici çalışmalar düzenlenebilmesi için, bu konudaki çalışmaların artırılmasının önemli olduğu göz önüne alınarak çalışmanın konusu bu amaç doğrultusunda seçilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç arasındaki ilişkileri incelemek ve beden algısının bu ilişkilerdeki aracı rolünü değerlendirmektir. Literatür incelendiğinde bu değişkenler arasındaki ilişkiyi doğrudan

inceleyen yeterli sayıda çalışma görülmemiş ve bu boşluk doldurularak yeni tedavi yaklaşımları ve önleyici çalışmalar geliştirilebilmesi amacıyla, bu çalışmayla alana katkı sağlamak hedeflenmiştir. Çocukluk çağı döneminin kişinin psikososyal gelişimindeki öneminden dolayı beden imajı ve kişinin cinsel gelişimindeki rolü araştırılmak istenmiştir.

Çalışmanın amaçları arasında, çocukluk çağı travmalarının hangi türünün (duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal, aşırı korumacılık ve kontrol), kişilerin beden imajlarını ne kadar ve hangi yönde etkilediğini görmek; kişilerin beden imajının cinsel yaşamlarına, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç düzeylerine etki edip etmediğini ortaya çıkarmak, çocukluk çağı travmalarının kişinin cinsel yaşamındaki rolünü görebilmek vardır.

Böylelikle, alanyazına katkı sağlamak, tedavi yöntemlerinin çeşitlenmesine yol açmak ve önleyici çalışmaların niteliklerinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır.

1.3. Araştırmanın Soruları

1. Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç düzeyleri (ve alt boyutları) arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler var mıdır?
2. Bu değişkenler cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
3. Cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide bedeni olumsuz algılamının aracılık etkisi var mıdır?
4. Demografik değişkenler, çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel öz-bilinç ve cinsel utangaçlık değişkenleri, cinsel özgüveni hiyerarşik regresyon modelinde anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocukluk döneminde travmaya sebep olabilecek olumsuz olaylar arasında çocuğun ihmali, istismarı ve travmatik bir olaya tanık olması sayılabilir. Bu durumların daha iyi anlaşılabilmesi için tanımlamalarının doğru yapılması önemlidir (Güler ve Tuncay, 2021). Çocukluk çağında ihmal ve istismar deneyimi, maruz kalan kişilerin fiziksel ve zihinsel gelişim süreçlerinde olumsuz etkileri olan evrensel bir problemdir (WHO, 2020).

Pelendecioğlu ve Bulut (2009), çocuk istismarı tanımlanırken istismarın kasıtlı, tekrar ediyor ve çocuğun gelişim aşamalarını olumsuz etkiliyor oluşunu vurgulamıştır. Aynı çalışmada, çocuk ihmali de çocuğun bakımverenlerinin koruma, besleme, giyim, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlarının karşılamaması olarak tanımlanmıştır.

Çocukluk döneminde yaşanan bazı olumsuz yaşantıların ve durumların yetişkinlikteki psikolojik süreçleri de olumsuz etkilemesi olasıdır. Bu olumsuz deneyimler kısa vadede veya uzun vadede depresyon, anksiyete bozuklukları, somatizasyon, disosiyasyon gibi ruhsal bozukluklara sebebiyet verebilir (Bilim, 2012). Bu tez çalışması çocukluk çağı travmalarının yanı sıra, travmaların beden algısı üzerine etkilerini de incelemeyi amaçlamasıyla önem kazanmaktadır.

Beden imajı, kişinin kendini nasıl algıladığını, kendi benliğine ve kimliğine dair düşünce ve değerlendirmelerini göstermektedir (Yavuzer, 2002). Beden algısı ve beden imajı kavramları birbirleri yerine kullanılan kavramlardır. Beden algısı kavramı duysal süreçleri ifade ederken beden imajı kavramı, zihinsel bir canlandırmayı ifade eder (Lewer ve ark., 2017). Aynı zamanda beden imajı, kişinin kendisine verdiği değer ile ilişkilendirmiştir. Kişilerin kendilerini değerlendirmeleri ve sosyal ilişkilerde rol alıyor olmasından dolayı beden algısında dış görünüşün önemli olduğu belirtilmiştir. Özellikle adölesan döneminde pozitif bir beden algısının oluşmasının önemli olduğu, aksi takdirde, kişinin sosyal hayatı ve kimlik kazanımında sorunlar olabileceğine dair bir kanı söz konusudur (Kırat ve Dilmaç, 2021). Beden imajı ile alakalı yapılan bu çalışmalar kişilerin kendilerini algılayış biçimlerinin hayatlarının birçok alanında etkileri olabileceğini göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalara göre beden algısını belirlemeye yardımcı olan ilk unsur anne, baba ve aile yaşantısıdır. Daha sonra arkadaş çevresinin ve okulun etkili olduğundan bahsedilmiştir (Kırat ve Dilmaç, 2021). Bu yaşam adımlarının her birinde olumlu deneyimler kazanan kişilerin pozitif bir beden algısı oluşturabileceği düşünülmekte, olumsuz deneyim yaşayan kişilerin beden algısının da olumsuz etkilenebileceği öngörülmektedir.

2004'te Levine ve Smolak tarafından yapılan çalışmada değinilen, kişilerin beden imajının çocuklukta şekillenmeye başladığı, kişinin yaşından, cinsiyetinden ve içinde bulunduğu kültürden etkilenecek geliştiği düşüncesi, bu çalışma için önem arz eden konulardan birisidir. Kişinin beden imajı gelişirken dış görünüşünün etkili olduğu kadar, fiziksel özelliklerinin çevresi ve toplum tarafından nasıl algılandığı da etkilidir (Koç, 2004). Özteke (2015)'ye göre aile, çocuğun beden imajının gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır.

Kişinin beden imajının gelişim süreci ve kişiler üzerinde beden imajının etkileri alanında uluslararası literatürde birçok çalışma bulunuyorken ulusal düzeyde bu çalışma alanının daha sınırlı olduğu düşünülmektedir (Atik ve Örtten, 2008).

Çocukluk çağı travmalarının, kişilerin psikolojik ve fiziksel sağlığına etki edebildiği bilinmektedir. 2022 yılında Bödicker ve arkadaşları tarafından yapılmış bir çalışma, erken çocukluk deneyimlerinin bireylerin cinsel kimlikleri üzerinde de etkili olduğunu göstermiştir. Aynı çalışmada, çocukluk çağı travmaları ve beden imajı arasında bir ilişki olduğu kanıtlanmıştır (Bödicker ve ark., 2022). Çocukluk çağında travmaya maruz kalmış bireylerin beden imajının daha olumsuz gelişmesi olasıdır. Olumsuz beden imajının, çocukluk döneminde yaşanan istismar ve ihmalden etkilendiği ortaya koyulmuştur (King, 2018). Kişilerin bedenleriyle alakalı düşünceleri, cinselliklerini nasıl algıladıklarına da etki edebilir. Olumsuz beden imajının cinsel işlevsellik, doyum, cinsel ilişki sırasındaki özgüven ile ilişkili olduğunu kanıtlayan birçok çalışma bulunmaktadır. (Özcan ve ark., 2013; Pujols, Meston ve Seal, 2010; Seal, Bradford ve Meston, 2007; Wiederman ve Pryor, 1997). Ayrıca, beden imajı ve cinsel özgüven arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (van den Brink, Smeets, Hessen ve Woertman, 2013).

Cinselliğin bireylerin hayatlarında oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir ve bu nedenle sağlıklı bir cinsel hayat sürmeleri, hayatlarının birçok alanında olumlu etki gösterebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, cinsel sağlığı, cinsellikle ilgili fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal iyilik hali şeklinde tanımlamıştır (WHO, 2002). Kişilerin cinsel sağlığına, çocukluk çağında, ergenlik döneminde veya yetişkinliğinde edindiği deneyimler etki edebilmektedir. Literatürde, çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç ilişkisini doğrudan çalışmış olan araştırma sayısı yeterli değildir. Bu çalışmayı önemli kılan özelliklerden birisi de, alanında literatüre ulusal düzeyde katkı sunabilecek bir araştırma olduğunun düşünülmesidir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Örneklemin, evrenin tümünü temsil ettiği varsayılmaktadır. Katılımcıların ölçeklere doğru, herhangi bir etki altında kalmadan, samimi cevaplar verdiği varsayılmaktadır. Ölçeklerin dijital ortamda cevaplanmasının yanıtları etkilemediği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Çocukluk Çağı Travmaları: Çocukluk çağı travmaları, çocuğun bir yetişkin veya topluluk tarafından fiziksel, duygusal ve/ veya cinsel zarar görmesi veya zarar görecektir düzeyde ihmale uğraması olarak tanımlanmıştır (APA, 2013).

Beden İmajı: Kişilerin dış görünüşlerinin gerçekteki haline bağlı olmaksızın, kendi bedenleri hakkında algıları, düşündükleri, hissettikleri, değerlendirmeleri ve bunlara bağlı olarak geliştirdikleri davranışları ile açıklanabilen, kişilerin bedenlerini başkalarının nasıl algıladığı (Grogan, 2005) hakkındaki yargılarını içeren öznel bir kavramdır (Alleve ve ark., 2015; Cash, 2004).

Cinsel Özgüven: Kişilerin cinsel olarak kendilerini ifade etmekten çekinmemeleri, cinsellik konusundaki istek, ihtiyaç, beklentileri ve duygularını diledikleri şekilde aktarabilmeleri, sağlıklı bir cinsel hayat deneyimleme becerisi olarak tanımlanmıştır (Zeanah ve Schwarz, 1996; Çelik, 2012).

Cinsel Öz-bilinç: Cinsellikle alakalı doğru bilgiler edindikçe sağlıklı geliştiği düşünülen, cinsellik hakkındaki sınırların çizilmesini sağlayan, kişinin kendisini gözlemlemesiyle ve cinselliğini değerlendirebilmesiyle yakından ilişkili olan bir kavram olarak tanımlanmıştır.(Atmaca, 2022; Hatipoğlu, Yılmaz ve Demir, 2018).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları: Tanım ve Kapsamı

Çocukluk çağı travmaları, çocuğun bir yetişkin veya topluluk tarafından fiziksel, duygusal ve/veya cinsel zarar görmesi veya zarar görecektir düzeyde ihmale uğraması olarak tanımlanmıştır (APA, 2013). Çocukluk çağında maruz kalınan kötü muamele, çocukluk çağı travmalarına dönüşebilmekte, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde kişinin hayatını zorlaştırabilecek problemlere yol açabilmektedir. Daha geniş bir tanımla, çocuklara kötü muamele, birçok bağlamda meydana gelebilen, çocukların fiziksel ve duygusal sağlığıyla alakalı doğru olmayan eylemlerde bulunmak, çocuklara ilgisiz davranmak ve ihmal etmek, onlardan maddi veya manevi sebeplerle çıkar sağlamaya çalışmak, cinsel veya duygusal olarak istismar etmek kavramlarıyla açıklanabilmektedir (WHO, 2006). Çocuklarla bir güç, güven veya sorumluluk üzerine kurulan ilişki sonucunda çocuğun fiziksel, duygusal, psikolojik ve gelişimsel sağlığını, herhangi bir yönden yaşamını veya saygınlığını olumsuz etkileyebilecek kötü veya kötü sonuçlar meydana getirebileceği düşünülen fiziksel veya duygusal eylemler, cinsel istismar ve duygusal istismar, çocuğa yönelik ihmali ve sömürüler çocuğa kötü muamele olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2002).

Çocuğun maruz kaldığı kötü muamele, istismar ve ihmal; gelişimini kısıtlar veya engeller niteliktedir (UNICEF, 2010). Çocuğa kötü muamele, çocuğun fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü olumsuz etkilemekte ve hayatını tehdit etmektedir. Bu kötü muameleler, kabul edilebilir ve normal olarak tanımlanan davranışlara aykırı bir biçimde bilinçli veya bilinçsizce gerçekleşmekte veya yapılması gerekli olan davranışların yapılmamasıyla ortaya çıkmaktadır (Yurdakök, 2010). Yapılmaması gereken davranışların yapılması istismar, yapılması gereken davranışların yapılmaması ihmal kavramları ile açıklanabilmektedir. Aynı zamanda, çocuğun maruz kaldığı istismar, ihmal ve şiddetin çocukta izler bıraktığı, çocuğun ruh sağlığını olumsuz etkilediği bilinmektedir (UNICEF, 2010).

Çocuklara kötü muamele sonucu gerçekleşen istismar ve ihmaliin ortaya çıkardığı sonuçlar çocuğun yaş grubuna, kötü muameleye nerede ve kim tarafından uğradığına göre değişkenlik gösterebilir. Çocuklar ebeveynleri, bakımverenleri, akrabaları, arkadaşları, tanıdıkları kişilerce veya öğretmenler, askeri görevli veya polisler, din ve devlet görevlileri veya doktor, hemşire gibi sağlık görevlileri gibi farklı alanlarda yetkili olan kişilerce kötü muameleye maruz kalabilmektedir (WHO, 2020).

Çocuklara kötü muamele ve çocuk istismarı kavramları incelendiğinde, yalnızca fiziksel şiddet unsurlarının varlığı değerlendirilmemelidir. Çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki çalışmalar incelendiğinde ebeveyn tutumlarının da ayrıca değerlendirilmesi gerektiği görülmüştür. Helikopter ebeveynliğin, başka bir deyişle, aşırı koruyucu tutum ve davranışların veya çocuğu aşırı serbest bırakan bir ebeveyn yaklaşımının da çocuk istismar ve ihmalinin nedenleri arasında olduğu bilinmektedir (Ekşi ve Bahtiyar, 2021). Aşırı koruyuculuğun da istismar/ ihmal davranışlar üzerinde etkiye sahip olduğunun ortaya çıkmasıyla, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği 2021 yılında revize edilmiş ve aşırı korumacılık ve kontrolcülük (OP- OC) ismiyle ölçeğe yeni bir alt boyut eklenmiştir (Şar, Necef, Mutluer, Fatih ve Türk-Kurtça, 2021).

DSÖ (2006), çocuklara kötü muameleyi, fiziksel istismar, duygusal ve psikolojik istismar, cinsel istismar ve ihmal olmak üzere dört ana başlıkta ele almıştır:

2.1.1. Fiziksel istismar

Fiziksel istismar, bilinçli olarak uygulanan fiziksel bir eylem ile çocuk için zararlı bir duruma sebep olmak veya bu ihtimali doğurmakla açıklanır. Fiziksel istismarda, uygulanan fiziksel güç, çocuğun gelişimi, sağlığı ve yaşamı açısından tehdit oluşturmaktadır. Fiziksel istismar olarak kategorize edilebilecek davranışlar arasında çocuğa vurmak, tekme atmak, ısırarak, çocuğu sarsmak, yaralamak, zehirlemek, boğmak ve/ veya çocuğun boğazını sıkarak ve benzeri zararlı fiziksel eylemler sayılmaktadır (WHO, 2006). Çocuğun bedeninde herhangi bir ize sebep olmayacak fiziksel hasarlar da fiziksel istismar olarak değerlendirilmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Bir başka tanıma göre, fiziksel istismar, çocuğun fiziksel olarak zarar görmesi veya zarar görme ihtimalinin ortaya çıkmasıdır. Çocuğun ebeveynleri, bakımverenleri, tanıdığı veya tanımadığı kişilerce uygulanabilmektedir. (Taner ve Gökler, 2004).

Fiziksel istismarda, çocuğun fiziksel yaralanmaları bir kaza dolayısıyla değil, bilinçli bir eylem sonucunda oluşmaktadır. Fiziksel istismara uğrayan çocuğun bedeninde kırıklar, yanıklar, cilt lezyonları ve/ veya sıyrıklar gözlemlenebilmektedir (Güler ve Tuncay, 2021). En sık gözlemlenen fiziksel istismar, çocuğun dövülerek şiddete uğramasıdır. Fiziksel istismar hakkındaki çalışmalar göstermektedir ki, çocuğun cinsiyeti istismara maruz kalma sıklığı bakımından bir farklılık yaratmazken genelde dört – sekiz yaş arası çocuklar fiziksel istismara daha çok maruz kalmaktadırlar (Kaplan ve ark., 1999).

2.1.2. Duygusal istismar

Duygusal istismar, çocuğa ihtiyaç duyduğu, özellikle ebeveyn ve bakımverenleri tarafından verilmesi gereken ilgi ve sevginin verilmemesi ve/ veya duygusal olarak zarar veren muameleye maruz bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2016). APSAC (Amerikan Çocuk İstismarı Birliği), çocuğu reddetme, korkutma, sömürme, duygusal tepkiden yoksun bırakma, izole etme ve sağlık, eğitim gibi alanlarda çocuğu ihmal etme şeklinde altı alt başlığa ayırdığı psikolojik örseleme ile çocukların kendilerini sevilmez, değersiz, yetersiz hissettiğini; bir başkasının varlığı olmadan değerli ve güvende hissedemediğini belirtmiş ve duygusal istismarı bu şekilde tanımlamıştır (Bilim, 2012). Duygusal istismarda çocuğun gelişim sürecini, zihinsel ve fiziksel sağlığını tehlikeye atabilecek, kişisel ve toplumsal algı ve gelişimini olumsuz etkileyebilecek eylemler bulunmaktadır. Çocuğun aşağılanması, suçlanması, tehdit ve korku ile sindirilmesi, dışlanması, çocuğa ayrımcılık yapılması, kötü davranılması ve çocukla alay edilmesi bu tür davranışlara örnek olarak gösterilebilmektedir (WHO, 2020). Çocuğa bağırarak, küfretmek, yıldırarak, yanıltıcı yönergelerde bulunmak, yapabilecekleri ve yaş gelişiminin sınırlarının üstünde sorumluluklar yüklemek, önemsenmemiş hissetmesine sebep olmak ve kendine bağımlı hale getirmek de duygusal istismar davranışlarına örnek gösterilebilecek eylemlerdir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Duygusal istismarda çocuk, istismarcı kişi tarafından kapasitesi ve istekleri kötülenerek, sosyal kaynaklarla arasındaki ilişki olumsuz etkilenecek ve/ veya kesilerek, terk edilme korkusuna maruz bırakılarak olumsuz yönlendirilir (Bilim, 2012).

DSÖ (2006), duygusal istismarı, çocuğun normal olarak görülen yetiştirme metodlarına uygun yetiştirilmemesi olarak tanımlamıştır. Bu tanım duygusal istismarın, ebeveynler ve çocuk arasındaki ilişkinin türüyle direkt bağlantılı olan ve yalnızca birkaç olaya bağlı olmayan bir istismar türü olduğunu göstermektedir. Yani, ebeveynler ve çocuk arasındaki ilişkinin çocuğa zarar verdiği durumlar genel bir ifade ile duygusal istismar olarak isimlendirilebilir (Glaser, 2002).

Bunun yanı sıra duygusal istismarı fiziksel istismardan ayıran en temel özelliklerden biri fiziksel şiddet ve müdahale içermemesidir (WHO, 2006). Bu sebeple psikolojik ve sözel istismar olarak da isimlendirilebilmektedir (Güreşen, 2022). Duygusal istismarın değerlendirilebilmesi, ortaya çıkarılabilmesi ve sonuçlarının görülebilmesi oldukça zor olsa da, oldukça yaygın ve olumsuz etkilerinin yüksek olduğu kanıtlanmıştır. Duygusal istismar, çocuğun ruhsal, duygusal, davranışsal ve bilişsel bozukluklar yaşamasına neden

olabilmektedir (Polat, 2016). Bu bozuklukların yetişkinlikte de kişinin hayatını etkileyebileceği ortaya koyulmuştur (Bilim, 2012).

2.1.3. Cinsel istismar

Cinsel istismar, çocuğu toplumun oluşturduğu normlara ve yasalara aykırı bir biçimde herhangi bir cinsel eyleme maruz bırakmak olarak tanımlanır. Çocuğun bir kişi ya da kişiler tarafından şiddet, tehdit, şantaj veya manipölasyonlar ile cinsel eylemlere dahil edilmesi cinsel istismar olarak adlandırılır. Çocuğun anlamlandıramayacağı ve onayının mümkün olmadığı bu eylemler diğer istismar türleri gibi ebeveynler, bakımverenler, çocuk üzerinde otorite sahibi olan tanıdığı veya tanımadığı kişilerce gerçekleşiyor olabilmektedir (WHO, 2006).

Her cinsel istismar vakasında şiddet içerikli bir unsur bulunmak zorunda olmadığı gibi çocuğun cinselliğe onay verip vermemesi bir önem taşımaz (Alpaslan, 2011). Cinsel istismar birçok şekilde gerçekleşebilmektedir. Çocuğa direkt olarak fiziksel temasın bulunduğu, çocuğun özel bölgelerine (göğüsleri, kalçası, cinsel organı, bacakları, karnı vs.) dokunma, öpme, istismarı gerçekleştiren kişinin kendi vücuduna dokundurtması; oral/ genital/ anal tecavüz, herhangi bir vücut uzvu veya nesne ile gerçekleştirilen penetrasyon gibi çocuğun maruz kaldığı seksüel eylemlerin tümü, bunları kayıt altına almak, paylaşmak veya çocuğu fuhuşa sürüklemek cinsel istismar olarak isimlendirilmektedir (Eslek, 2018; Faller, 1989; Polat, 2017). Çocuğa direkt olarak fiziksel temasın bulunmadığı, kendini teşhir etme, röntgencilik, çocuğu cinsel içeriği bulunan konuşmalara maruz bırakma, çocuğa cinsel içerikli görseller gösterme de cinsel istismar kapsamında değerlendirilmektedir (Şenkal, 2013).

Çocuğun cinsel olarak istismar edilmesine göz yummak, görmezden gelmek veya bir başkasını istismara teşvik etmek, bu durumlardan herhangi bir fayda sağlamak da cinsel istismar olarak kabul edilmektedir (Topçu, 1997). Çocukların kendi aralarında akranlarıyla deneyimlediği, birbirlerinin özel bölgelerine dokunma veya gösterme benzeri cinsel içerikli bazı eylemler herhangi bir maruz bırakma veya zorlama sonucu gerçekleşmiyorsa cinsel oyun kategorisinde değerlendirilir (Eslek, 2018). Eğer çocuklar arasında önemli bir yaş ve güç farkı bulunuyor, bir çocuğun diğeri üzerinde kontrolü varsa cinsel istismar bir çocuk tarafından da gerçekleştiriliyor olabilir (Polat, 2017). Cinsel istismar, çocuğun yaşadıklarından korkması, utanması, suçlu hissetmesi gibi sebeplerle bu konudaki deneyimlerini gizleme eğilimi

sonucunda, ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi en zor olan istismar türlerinden biri haline gelmiştir. Çocukların bu durumdan korunması için aile üyeleri ve eğitim kurumlarındaki rehberlik servislerinin doğru değerlendirmeler yapmaları ve bilinçlendirme çalışmalarının artırılması önemli görülmüştür.

2.1.4. İhmal

İhmal, çocuğun özellikle duygusal gelişimi, beslenmesi, sağlığı, barınması, eğitimi gibi alanlarda ebeveyn ve/ veya bakımvereni tarafından yeterli ilgi ve özeni görememesi olarak tanımlanabilir. Kısaca, çocuğun iyilik hali ve gelişimi için yapılması gerekenlerin yapılmaması durumudur (WHO, 2006). Bir başka pencereden değerlendirildiğinde ihmal, çocuğa bakım vermekle yükümlü olan kişilerce, çocuğun maddi/ manevi ihtiyaç ve haklarından mahrum bırakılması olarak da tanımlanabilir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Basit bir genellemeyle, istismar davranışı aktif ve ihmal nispeten pasif davranışlardan oluştuğu için gözden kaçsa dahi, çocuğun ihmal ediliyor olması, istismara uğruyor olması kadar önem taşır (WHO, 2006). İhmalin, bazı metinlerde “pasif istismar” olarak adlandırıldığı da bilinmektedir (Polat, 2001). İstismar davranışı kadar gözle görünür olmadığı bilinmesine rağmen, en sık bildirilen çocuğa kötü muamele ihmal davranışıdır (Sedlak ve Broadhurst, 1996).

İhmalin görülmesi ve değerlendirmesi istismara göre daha zor olduğundan, bu konuda bilinçli olmak ve doğru değerlendirmeleri yapabilmek oldukça önemlidir. Gelişimi yaşına uygun olmayan, eğitim haklarından yoksun bırakılan, temel sağlık ihtiyaçlarına ulaşamayan çocuklar için ihmal olasılığı mutlaka göz önünde bulundurulmalı ve bu durum değerlendirilmelidir (Polat, 2016). Bahsedilen tanımlara ek olarak, çocuğun sağlığı ile ilgili durumlara önem verilmemesi ve/ veya ertelenmesi, acil sağlık sorunlarında doğru müdahale için imkân sağlanmaması, çocuğun velayetinin problem haline gelmesi ve bu doğrultuda çocuğun yerleşik bir düzeninin bulunmaması, çocuğun aldığı gıdanın, giyiminin, barınmasının ve temizliğinin gerekli koşullarda olmaması fiziksel ihmal olarak adlandırılmıştır.

Çocuğun okula devam etmesi konusunda denetim eksikliği, eğitim hakkı ve ihtiyaçlarının gözetilmemesi, ebeveyn veya bakımverenlerin isteği ve yönlendirmesiyle çocuğun eğitiminden alıkoyulması gibi ihmal durumları eğitimsel ihmal olarak açıklanmıştır (Bilim, 2012). Eğitim hakkı her çocuk için eşit olmakla beraber; bu hakkın engellenmesi veya

eğitim sürecinde gerekli desteğin çocuğa sağlanmaması, hem duygusal, sosyal, psikolojik gelişimini hem de ergenlik ve yetişkinlik dönemini birçok açıdan etkileyebilmektedir.

Çocuğa verilmesi gereken duygusal destek ve ilginin verilmemesi, ebeveynlerin yaşadığı süregelen çatışma ve ebeveynlerin birbirine uyguladığı şiddet içerikli davranışlara maruz kalması, çocuğun uygunsuz ve kendisi için zararlı olabilecek davranışlarının denetlenmemesi, çocuğun duygusal ve psikolojik gelişimi ile alakalı ihtiyaçlarının görmezden gelinmesi, ertelenmesi veya direkt olarak reddedilmesi ise duygusal ihmal kavramıyla açıklanmaktadır (Sedlak ve Broadhurst, 1996). Çocuğun cinsel gelişiminin önemszenmemesi, cinsel istismara karşı savunmasız bırakılıp korunmaması ise cinsel ihmal olarak isimlendirilmiştir (Aral, 1997). Bu farklı tanımlamalar, ihmali tanımlarken ve değerlendirirken geniş bir perspektiften bakılması gerektiğini göstermektedir.

2.1.5. Çocukluk çağı travmalarının risk etmenleri

Kötü muamelenin sonucunda ölen çocukların sayısına dair doğru bilgilerin, istatistiklerini daha iyi değerlendirebilen sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ülkelerde dahi ulaşılabilir olmadığı düşünülmektedir. Bulunan değerlerin gerçek sayıların altında olduğu öngörülmektedir. WHO (2002), 15 yaşın altında olan çocukların yılda yaklaşık olarak 41.000'inin cinayete kurban gittiğini fakat bu sayının içerisinde ihmal ve istismar kaynaklı ölümlerin de olabileceğini, gerçek sayının bundan daha yüksek olduğunu düşünüldüğünü belirtmiştir. Tahmin edilen değerler göz önünde bulundurulduğunda, çocukların yaşları küçüldükçe daha bağımlı ve savunmasız olmaları sebebiyle istismarın ölümlerle sonuçlanma riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çocuğun yaşı söz konusu olduğu gibi cinsiyeti de risk etmenlerini değiştirebilmektedir. Erkek çocukları fiziksel istismara daha şiddetli ve daha sık maruz kalırken, kız çocukları cinsel istismar ve ihmale daha çok maruz kalmaktadır (Finkelhor, 1994; Scher ve ark., 2004).

UNICEF'in 2024 yılında sunmuş olduğu, 2010-2023 yılları arasında yapılan ve 100 ülkeden veri toplanan çalışmasının raporuna göre, dünyada 5 yaşın altında olan 10 çocuktan 6'sı, yani 400 milyon çocuk, sistematik olarak psikolojik ve fiziksel cezalandırma ve saldırganlığa maruz kalmaktadır. Tahmini değerlere göre, bu istatistiklerdeki yaklaşık 330 milyon çocuk fiziksel metodlarla cezalandırılmaktadır. UNICEF'e göre olumsuz toplumsal normlar, çocuğa şiddeti normalize edip pekiştirmektedir. UNICEF'in 2008-2023 yılları arasında yaptığı, 93 ülkenin kadın nüfusunu hedef alan çalışmasına göre, anneler ve çocuğun

birincil bakımverenlerinin çeyreğinden fazlası, çocuğun eğitilmesi için fiziksel ceza uygulanmasının gerekli görüldüğünü belirtmiştir. Bu değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda, toplum tarafından normalize edilmiş bazı çocuk yetiştirme metodlarının çocuğu istismar ettiği, ebeveyn ve bakımverenlerin doğru çocuk yetiştirme metodları hakkında bilinçlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

UNICEF'in 2024 yılında yayınladığı bir çalışmaya göre, bugün hayatta olan her kız çocuğunun beşinden biri ve her kadından biri olmak üzere, 650 milyon kişinin çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü bulunmaktadır. Bu kişilerin 370 milyonundan fazlası çocukluk çağında tecavüz ve cinsel saldırı öyküsü bildirmiştir. Erkek çocukları ve erkekler içinse, yaklaşık her yedi erkekten biri olmak üzere, 410-530 milyon arasında kişi çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü belirtmiştir. Bu kişilerin 240-310 milyonu çocukluk çağında tecavüz ve cinsel saldırı öyküsü bildirmiştir. Bu değerler, çocukluk çağı cinsel ihmal ve istismarının ne kadar yaygın olduğunu göstermekle birlikte, ebeveyn ve bakımverenlerin bu konuda bilinçlendirilmesine ihtiyaç olduğunu da gösterir niteliktedir.

Çocukluk çağı travmalarına sebep olabilecek durumlar farklı çalışmalarla incelenmiş ve farklı açılardan değerlendirilmiştir. Çocuğun ailesi ve sosyal çevresiyle içerisinde bulunduğu ilişkinin önemi yapılan çalışmalarca gösterilmiştir (Çağlarırnak, 2006; Yolcuoğlu, 2010). Aynı zamanda, çocuğu ihmal ve istismara maruz bırakan kişilerin özellikleri değerlendirildiğinde; kişilerin erken yaşta ebeveyn olmaları, sahip oldukları çocuk sayısının fazla olması, annenin hamilelik sürecinin problemlili olması, istenmeyen bir hamilelik sonucu çocuk sahibi olunması (Polat, 2001), kişilerin kendi çocukluk dönemlerinde kötü muameleye maruz kalmış olması, parçalanmış ailede büyümeleri, problemlili bir evlilik yaşantılarının olması, çocuğun gelişim süreçleri ve çocuk yetiştirme konusunda yeterli bilgiye sahip olamamaları (Aral, 1997), ruhsal bozukluk öykülerinin bulunması, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı olması, dürtü kontrol problemlerinin, özsaygı problemlerinin, patolojisinin olması, sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeylerinin düşük olması, yetersiz sosyal destek almaları, stres düzeylerinin yüksek olması (Yolcuoğlu, 2010) gibi faktörlerin etkili olduğu öne sürülmüştür.

Risk etmenlerini ihmal ve istismar öyküsü olan çocukların özellikleri konusunda değerlendiren çalışmalar, engelli, fiziksel görünümü ve/veya sağlık durumu sebebiyle anne ve babanın memnun olmadığı, istenmeyen hamilelik sonucu doğan (Vig ve Kaminer, 2002),

cinsel gelişimini erken tamamlamış, davranışları problemli (Taner ve Gökler, 2004) çocukların ihmal ve istismara uğrama riskinin daha fazla olabileceğini ortaya koymuştur.

İhtiyacı olan ilgi ve sevgiyi alamayan, topluma yerleşen tabular ve cinselliğin konuşulmayan bir konu olmasıyla merakı artan, ailesinin verebileceği tepkiden korktuğu için yaşadıklarını gizlemeye eğilimli ve yönlendirilmeye açık olan bir çocuk cinsel istismar söz konusu olduğunda istismarcı kişi tarafından hedef haline gelebilmektedir (Alpaslan, 2011). Bu sebeplerle, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken uyguladığı metodun; duygusal, fiziksel ve cinsel olarak ihmale yer vermeyen bir metod olması oldukça önem taşımaktadır.

2.1.6. Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikteki etkileri

Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikteki etkilerini değerlendiren çalışmalar, çocukluk çağında ihmal ve istismara maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte sigara, alkol, madde kullanımı, şiddet içerikli davranışlar, riskli cinsel birliktelikler gibi kendisine veya başkasına zarar verebilme ihtimali yüksek olan davranışlara daha yatkın olabileceğini; kanser, obezite, depresyon, kalp hastalıkları ve intihar gibi hayati önem taşıyan hastalık ve durumlara yatkın olma konusundaki risklerin bu kişiler için daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Güler ve Tuncay, 2021).

Çocukluk döneminde maruz kalınan istismar ve ihmal durumlarının yetişkinlikte psikolojik sorunlara yol açtığını belirten birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, çocukluk çağı travmalarının, anksiyete (Hovens ve ark., 2015), duygudurum (Mandelli ve ark., 2015), kişilik bozuklukları (Allen ve ark., 2013; Palmier-Claus ve ark., 2016) ve psikoz (Cutajar ve ark., 2010) gibi birçok patolojiye yol açtığını literatüre kazandırmıştır. Çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz kalmanın, madde kötüye kullanımı, davranış problemleri (Cicchetti ve Handley, 2019), yeme bozuklukları (Molendijk ve ark., 2017) ve intihar (Türkgil, 2021) gibi kişinin hayatını olumsuz etkileyebilecek psikolojik problemlere yatkın olmaya da sebep olduğu bilinmektedir.

Aynı zamanda çocuklukta ihmal ve istismar öyküsü olan bireylerin, kişilerarası ilişkilerinde (Ornduff, 2000) ve benlik saygılarında (Durmuşoğlu ve Doğru, 2009) problem yaşadığı görülmüştür (Jaffee, 2017). Çocuklukta kötü muameleye maruz kalmış bireylerin ilişki ve evlilik yaşantılarında daha fazla problem yaşıyor olduğu da yapılan araştırmalar sonucu ortaya koyulmuştur (Finkelhor, Hotelling, Lewis ve Smith, 1989). Kişilerarası

ilişkilerde, benlik saygısında ve evlilik yaşantısında yaşanan problemler beden imajı (King, 2018) ve cinsellikle (Çelik, 2012) de ilişkili bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının bu konularla da ilişkili olduğu bilinmekle birlikte (Bödicker ve ark., 2021) literatüre daha çok katkı sunulması gerektiği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, çocuklukta maruz kalınan kötü muamelenin yetişkinlikteki etkilerini inceleyen çalışmaların sayısının yeterli olmadığı görülmüştür. Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte birçok etkisinin olduğu bilinse de, bu etkilerin tam olarak anlaşılması ve başka hangi alanlarda ne derece etkili olduğunun bilinmesi; daha etkili önleyici çalışmalar ve yeni tedavi yaklaşımlarının geliştirilebilmesi için oldukça önemlidir.

2.2. Beden İmajı Kavramı: Tanım ve Kapsamı

Beden imajı kavramı, alandaki diğer konulara göre daha ölçülebilir görüldüğünden ve birçok konuyla ilişkisi bulunduğu düşünüldüğünden üzerinde çalışılması tercih edilen ve bu sayede literatürde hakkında birçok çalışma bulunan bir kavramdır (Şahin, 2022). Özellikle Türkçe literatür olmak üzere, literatür incelendiğinde beden algısı, beden imgesi, beden imajı ve beden imajı algısı kavramlarının birbiri yerine sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Bu kavramlar arasında birbiri yerine en çok kullanılan kavramların beden algısı ve beden imajı olduğu fark edilmiştir. Bu çalışmada da, beden algısı ve beden imajı kavramı aynı anlamda kullanılmıştır. Literatürde, bu iki kavramı birbirinden farklı anlamlarda kullanılan araştırmalar incelendiğinde, beden algısı kavramı; kişinin kendi bedeninin duyusal (somatosensoriyel) olarak farkında olması olarak tanımlanmışken beden imajı, kişinin kendi bedeninin zihnindeki tasviri, yani, kendi beden görüntüsünün zihnindeki canlandırması olarak tanımlanmıştır (Dijkerman ve Haan, 2007; Erkal ve Pek, 1993; Lewer ve ark., 2017; Paillard, 1999).

Beden algısı, açıklanması zor bir kavram olduğundan, yalnızca bir şekilde tanımlamak pek mümkün değildir (Varlık, 2006). Beden algısı kavramı, kişilerin dış görünüşlerinin gerçekteki haline bağlı olmaksızın, kendi bedenleri hakkında algıları, düşündükleri, hissettikleri, değerlendirmeleri ve bunlara bağlı olarak geliştirdikleri davranışları ile açıklanabilen, kişilerin bedenlerini başkalarının nasıl algıladığı (Grogan, 2005) hakkındaki yargılarını içeren öznel bir kavramdır (Alleva ve ark., 2015; Cash, 2004). Beden algısı, bireyin kendi bedeni ve dış görünüşü hakkındaki algı ve tutumlarını kapsayan zihinsel bir olgudur. Bireyin kendi görünüşü hakkındaki tanımlamalarını ve varsayımlarını da

kapsamaktadır (Aydın, 2015). Kişinin kendi beden formunun zihnindeki tasviri olarak da tanımlanabilmektedir (Hacıoğlu, 2017).

Beden imajı, kişinin hayatı boyunca fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilerle değişmekte olup (Irvine ve ark., 2019) bebeklik döneminde gelişen ve adolesan süreçte fiziksel ve sosyal gelişim ve değişim doğrultusunda (King, 2018) önemi ve etkisi artan bir kavramdır. Beden imajının gelişme sürecinde erken çocukluk döneminin önemi bilinmektedir (Smolak, 2002). Erken çocukluk döneminde cinsiyetini algılamaya başlayan çocuklar büyüdükçe cinsiyetlerine uygun atanan toplumsal normları da fark etmeye başlamaktadır. Onay, beğeni ve kabul ihtiyacı doğrultusunda beden algısını değiştirmeye başlayabilmektedirler (Doğan, 2022). Adölesan dönemde beden algısı gelişimi oldukça önemli olup aile ilişkileriyle de alakalıdır. Ergen bireyler, ihtiyaç duydukları güven ve onay ihtiyacını aileden aldıklarında, beden memnuniyetleri artmakta ve beden imajlarını kabul görmek kavramıyla daha az ilişkilendiriyor olmaktadır (Bearman, Martinez, Stice ve Presnell, 2006). Erken çocukluk döneminde aile ilişkileri beden algısı konusunda daha büyük önem taşıırken ergenlik döneminde akranlarla olan ilişki ve onların dış görünüşlerine verdiği tepkiler ergen bireyler için daha önemli hale gelmektedir (Doğan, 2022). Ergen bireylerin akranlarıyla kurduğu ilişki beden algılarının şekillenmesinde önemlidir. Alay edilen, dalga geçilen, beğenilmediğini düşünen bir ergenin bedeni hakkındaki tutum ve davranışlarının; toplumsal normların atadığı standartlara uygun olduğu düşünülen, beğeni ve kabul gören bir ergenin bedeni hakkındaki tutum da davranışlarından farklı olması beklenmektedir.

Ergenlik dönemi, kimlik inşası için önemli bir dönem olmakla birlikte; kişinin beden imajı, kimliği açısından oldukça önemli bir kavramdır (Khaligova, 2019). Bazı kaynaklar, beden imajı inşa edilirken yatırım, duygulanım ve değerlendirme ismiyle üç bileşenin rol oynadığından bahsetmektedir. Yatırım, bilişsel davranışçı boyutu; duygulanım, duygusal deneyimlerin beden algısındaki rolünü ve değerlendirme, bedensel özelliklerin bütünüyle ilgili tutumu ifade etmektedir (Khaligova, 2019). Tüm bu bileşenlerin bir araya gelerek beden imajının oluşması, oldukça komplike bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Kişinin kimliğinin önemli bir parçası olan beden imajının doğru inşası psikolojik ve fiziksel sağlığının korunmasında önem arz etmektedir.

2.2.1. Beden imajının bozulması

Yapılan alışmalar, kişilerin beden imajı konusundaki çarpıtmaların yaygın olarak görüldüğünü, yeme bozukluklarıyla güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu (Challinor ve ark., 2017; Gaudio, Brooks ve Riva, 2014), bireylerin işlevselliğini etkiliyor olduğunu (Irvine ve ark., 2019) göstermektedir. Bozulmuş beden imajı, bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik sağlığını olumsuz etkilemektedir (Doğan, 2022). Beden imajının bozulması, literatürde beden algısının bozulması, olumsuz beden imgesi, olumsuz beden algısı, beden memnuniyetsizliği, olumsuz beden imajı gibi daha farklı isimlerle anılabilir. Bu kavramlar yapılan çalışmaya göre, kişilerin bedenlerini ne kadar gerçeğe yakın algıladıklarını, zihinlerinde bedenlerini nasıl tasvir ediyor olduklarını, kişilerin bedenlerinden ne derece memnun olduklarını veya olmadıklarını, bedenleri hakkında nasıl düşünüp nasıl hissediyor olduklarını ifade etmektedir (Gaudio, Brooks ve Riva, 2014). Genel olarak, beden algısında bozulma bireyin beden ölçülerini doğru değerlendirememesine işaret etmektedir. Beden imajından memnun olmama, bireyin beden görüntüsü hakkında olumsuz tutum, algı, duygu ve düşünceleri olduğu anlamına gelmektedir (Lewer ve ark., 2017).

Bozulmuş beden algısı, beden imajından memnun olmamakla ilişkili görülmektedir (Doğan, 2022). Beden memnuniyetsizliği, bedeni olumsuz değerlendirme, olumsuz beden imajı veya olumsuz beden algısı kavramı, kişinin bedeninin bir veya birden fazla bölümünden duyduğu hoşnutsuzluk, zihnini sürekli bu düşünceyle meşgul etmesi, bunu davranışlarına yansıtması (sürekli olarak beden o blėesiyle ilgilenme, sık sık tartılma, ayna karşısında uzun sreler geçirme, izole olma gibi) ile görünür olabilir. Beden memnuniyetsizliği, kişinin kendi bedeni hakkındaki algısı ve idealize ettiği beden algısı arasındaki farklılıklardan ortaya çıkabilmektedir (Challinor ve ark., 2017; Khaligova, 2019).

Kişilerin bedenlerinden memnun olmaması, psikolojik problemlere yol açabileceği gibi izole olmalarına da sebep olabilir (Haspolat ve Kağan, 2017). Kişiler bedenlerinden memnun olmadıkları için zgven sorunu yaşayabilmekte, bunu sosyal hayatlarına ve ilişkilerine de yansıtabilmektedirler. Bireylerin bedenlerinden duyduğu memnuniyetsizlik, yaşam kalitesini ve psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir. Birey, bedenini doğru değerlendirme yetisini yitirdikçe psikiyatrik problemler, depresyon, anksiyete ve yeme bozuklukları ortaya çıkabilmektedir (Challinor ve ark., 2017; Doğan ve ark., 2011; Okumuşoğlu, 2022). Özetle, beden imajının bozulması kişilerin hem psikolojik hem de fiziksel sağlığını olumsuz etkileyebilmekte bu sebeple de önem arz etmektedir.

Beden algısı kavramı, davranışsal boyutta çalışıldığı gibi bu konu üzerine beyin görüntüleme çalışmaları da yapılmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak kişilerin beden imajlarından duydukları memnuniyetsizlik araştırılmış ve genelde duyusal olarak değil, görsel alan baz alınarak yorumlanmıştır. Güncel çalışmalar göstermektedir ki, kişinin beden algısı görsel etkenlere bağımlı olduğu kadar duyusal (somatosensoriyel) etkenlere de bağımlıdır. Bu kombinasyon kişilerin beden algısını inşa etmektedir (Sadibolova ve ark., 2019). Kişilerin bedenlerini nasıl algıladığının, iç organlarından gelen duyuları ve bunun hakkındaki farkındalıklarından da etkileniyor olduğu da bilinmektedir (Keizer ve ark., 2016). Bu sebeplerle beden algısı kavramı çok boyutlu bir kavram olarak kabul edilmiştir (Gaudio, Brooks ve Riva, 2014). Beden algısı üzerine çalışmalar yapıldıkça bu kavramın farklı boyutları keşfedilmekte ve literatüre katkı sağlamaktadır. Beden algısının kişinin hayatının birçok yönünü etkileyen bir kavram olduğu bilinmektedir.

Bu bağlamda, yeme alışkanlıklarını, cinsellik davranışlarını ve bireylerin sosyal etkileşimlerini etkilediği söylenebilir (Özcan ve ark., 2013). Beden imajı ve cinsellik kavramları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, kişilerin beden imajı ve cinsellikleri arasında doğrudan ilişki bulunduğu görülmüştür (Pascoal, Narciso ve Pereira, 2012; Pujols, Meston ve Seal, 2010; Wiederman ve Pryor, 1997). Bu ilişkileri ortaya koymak, alanda önleyici çalışmalar ve etkili tedavi yaklaşımları geliştirmeye imkân yaratabilmektedir. Beden imajı ve cinsellik arasındaki ilişkileri araştıran yeterli sayıda çalışma olmadığı düşünülmektedir (Doğan, 2022). Bu ilişkileri araştıran daha çok çalışma yapılması gerekli ve önemli görülmektedir.

2.2.2. Beden imajını etkileyen faktörler

Olumsuz beden imajıyla ilişkili olduğu düşünülen etkenler kişinin ailesi, akranları ve medya olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır (Esnaola, Rodríguez ve Goñi, 2010). Aile, erken çocukluk döneminde etkisini göstermeye başlarken; cinsiyet farkındalığı oluşan dönemden itibaren ve özellikle ergenlikte, akran ilişkilerinin önem kazandığı bilinmektedir. Toplumsal normlar ve ideal beden kavramı medya aracılığı ile kişilere empoze edilmektedir. Cinsiyet, toplumsal gündem, vakit geçirilen akranlar, aile yapısı, alınan eğitimin niteliği, sosyal etkileşimler, bedende değişimler yaşanması gibi etkenler kişilerin bedenlerini nasıl algıladıklarını etkilemektedir (King, 2018).

Çocukluk döneminde, özellikle aile tarafından çocuğun bedeni hakkında yapılan yorum ve eleştirilerin çocuğun beden algısını etkilediği, yapılan olumsuz eleştirilerin çocuğun bedeni hakkındaki özgüveninin ve buna bağlı olarak benlik algısının zarar gördüğü bilinmektedir (Bödicker ve ark., 2021). Aynı zamanda aile, çocuğa kültür öğelerini öğreten bir yerde olduğundan, ideal beden algısını oluşturmada oldukça etkilidir (Haworth-Hoeppner, 2000). Çocuğun ebeveyn ve bakımverenleri, rol model olarak da çocuğun kendi beden algısını geliştirmesini etkilemektedir (Smolak, 2002). Çocuğun ebeveyn ve bakımverenlerinin beden memnuniyetsizlikleri dolayısıyla yapıyor olduğu davranışları gören (kilo verme amacı ile yapılan zorlu diyet ve antrenmanlar gibi) ve olumsuz eleştiriler duyan çocuklar bu kişilerle özdeşim kurup kendi beden algılarını da olumsuz yönde geliştirebilmektedirler (Kearney-Cooke, 2002).

Kişi ergenlik dönemine girdiğinde fiziksel ve psikolojik olarak değişmeye başladığı gibi sosyal çevresi de değişir. Bu değişimlere yönelik aldığı dönütler, kendini bulunduğu topluma kabul ettirmek istemesi ve çocukluktan başlayan kıyaslamanın artmasıyla (Aslan, 2004) kendi beden algısını da değiştirmeye devam eder. Ergen akran grupları birbirleriyle ideal beden algılarını paylaşmaya başlayarak ideal kilo, görüntü, güzel ve kabul edilebilir beden konusunda standartlar oluşturmaktadır (Amaya-Hernandez ve ark., 2017). Bu standartların içerisinde olmadığı düşünülen ergen bireyler, akranları tarafından zorbalanmakta ve bu kişiyle alay edilebilmektedir (Mills, Polivy ve Herman, 2002). Bu durumlar ergen bireyin olumsuz beden imajı geliştirmesine sebep olabilmektedir. Ergenlik sürecinde beden memnuniyeti daha düşük olan gençlerin daha düşük benlik saygısına sahip olduğu, değersizlik ve güvensizlik yaşadıkları; buna karşın beden memnuniyeti daha yüksek olan gençlerin daha güçlü sosyal bağlar kurduğu görülmektedir (Cash, 2004).

Beden imajı ergenlikte değişmeye devam edip birçok süreci etkileyebildiği ve birçok unsurdan etkilenebildiği gibi; yetişkinlikte de değişmeye, etkilemeye ve etkilenmeye devam etmektedir. Yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalarda da, kendi bedenlerini yeterli olarak algılayan kişilerin sosyal etkileşimlerinde güvende hissettikleri; yetersiz olarak algılayan kişilerin kaygı seviyelerinin yüksek olduğu ortaya koyulmuştur (Irvine ve ark., 2019). Kişinin beden imajı ile ideal beden algısı arasındaki farklılık sonucu gelişen beden memnuniyetsizlikleri (Öksüz, 2012) cinsiyet kategorisinde değerlendirildiğinde, kadınlarda erkeklerden daha çok memnuniyetsizlik görüldüğü ortaya koyulmuştur (Mills ve ark., 2002). Bunun sebebi, toplumların daha çok kadın ideal beden algısını empoze etmesine bağlanmıştır

(Grogan, 2005). Medyanın da algısıyla toplumlar ideal kadın beden standartlarını oluşturmakta, empoze etmekte ve bu standartlara uygun olan kadınları güzel ve kabul görebilir olarak nitelendirmektedir. Bu standartlar, kadınların beden imajlarını oluşturmalarına etki etmektedir.

Olumsuz beden imajı geliştirilmesine sebep olan diğer etmenlere bakıldığında, bireyin kilosunda artış olması ve/ veya kilosunun fazla olmasının beden memnuniyetsizliğine sebep olabileceği görülmektedir (Demir, 2006). Beden memnuniyetsizliği ile beden kitle indeksi arasında güçlü bir ilişki olduğu bilinmektedir (Barker ve ark., 2000). Zayıf olduğu halde kişinin kendini kilolu algılaması, algılanan bedenin gerçekte örtüşmemesi gibi durumlarda da beden memnuniyetsizliği ortaya çıkmakta ve bu durum, psikolojik sorunların oluşmasına sebebiyet vermektedir (Ergüven, 2023).

Aynı zamanda, bireyin yaşı, deneyimleri, içinde büyüdüğü toplum ve kültürü, dini inanışlar, medya, moda ve mevsimler beden imajını etkilemektedir. (Kırat, 2019; Koç, 2004; Sabancı, 2021; Uskun ve Şabaplı, 2013). Her toplum ve kültür için ideal beden algısı farklı olabilmektedir. Toplumdan topluma değişen ideal beden algısı ve bu algının medya aracılığıyla insanlara empoze edilmesi (McCabe, Ricciardelli ve Finemore, 2002) kişilerin bedenlerini nasıl algıladığına etki etmektedir. Toplumun yarattığı ve medyanın ulaştırdığı gerçeğe uygun olmayan bu standartlar, bireylerin kendi bedenleriyle alakalı yetersiz olduklarını düşünmelerine sebep olabilmektedir (Göksan, 2007). Kitle iletişim araçlarında bedeni konu alarak yapılan yayınlar, güzellik algısı ve ideal beden konu alınarak oluşturulan reklam ve haberler, beden özellikleri hakkında ortaya atılan toplumsal norm, lakap, deyimler ve atasözleri de beden imajının değişimde rol oynamaktadır (Değirmenci, 2006). Bireyler bu medya hareketleri, toplumsal normlar ve yine toplumun kullanımına devam ettiği deyim ve atasözlerinden olumsuz etkilendiğinde beden imajları da olumsuz olarak gelişebilmektedir.

Bireyin sosyal hayatındaki ilişkileri, ilişkide olduğu kişilerin bedenleri hakkındaki dönütleri, akranlarından aldıkları veya alamadıkları destek kişinin beden imajına etki etmektedir. Sözel olan iletişim kadar, beden dili, ses tonu, göz teması gibi sözel olmayan iletişim de kişinin gördüğü kabulle ilişkilendirileceğinden beden imajı konusunda etkili olabilmektedir (Herbozo ve Thompson, 2010). Bireyin kendi bedeniyle alakalı kabulü ve memnuniyeti, bedeni ile ilgili değerlendirmelerinde etkili olup olumlu yaşam standartları geliştirmesinde etkilidir (Aydın ve Vural, 2018). Bu etkiler göz önüne alındığında, kişilerin bilinçlenmesinin hem kendi beden farkındalıklarının artması hem de hangi etkenlerin beden

imajlarına etki edebildiğini fark etmeleri ve bunları değerlendirebilmeleri, olumlu beden imajı geliştirme ve başkalarının beden imajlarını olumsuz etkilememe konusunda etkili olabileceği düşünülmektedir. Bilinçlendirme çalışmalarının artması için, beden imajı konusunda çalışmalara katkı sunmak önemli görülmüştür.

2.3. Cinselliğin Tanımı ve Kapsamı

Türk Dil Kurumu (TDK), cinsellik kavramını, ‘‘Cinsel özelliklerin bütünü, eşeysellik. Sevişme duygusu, seksüellik.’’ olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle, cinsellik, kişilerin neslin devamlılığı için üremesi ve kişilerin bedenlerinin birbirine temas etmesiyle keyif alması şeklinde de tanımlanabilir.

Cinsellik, kişilerin duygusal, psikolojik ve fizyolojik olarak cinselliği algılama seviyesini; bu algıyı hayata geçirme şeklini ifade etmektedir (Kütmeç, 2009). Cinsellik kavramı, fizyolojik, psikolojik, sosyal etkenlerden ve kişinin çevresinden de etkilenen, oluşması bir süreç olan yakınlık ihtiyacıdır (Johnson, 2001). Cinsellik kavramının bu faktörlerden etkilenmesi gibi, tüm insanlık tarihi göz önünde bulundurulduğunda, her zaman var olmuş olan cinsellik, insanların dünyaya geldikleri günden ölecekleri güne dek, sosyal ve romantik ilişkileri, evlilikleri, psikolojik ve fizyolojik sağlıkları konusunda etkili bulunmuştur (Çelik, 2012).

Kişilerin cinsel istek duyuyor olması içgüdüselidir ve yalnızca üreme hedefli değildir. Bu, insanları diğer canlılardan farklılaştıran önemli bir etkidir (Uzun, 2021). Cinsel istek, kişinin yaşamından aldığı keyif, doyum ve bağlanma kavramlarıyla da oldukça ilişkilidir (Çelik, 2012). Cinsellik, yalnızca fizyolojik ihtiyaçlar çevresinde şekillenmez. Bireyin düşünce, duygu, sosyal ihtiyaçları ve sevgi ihtiyacı da cinsellikle oldukça ilişkilidir. Cinsellik kavramı çok boyutlu bir kavram olmakla birlikte, interaktif olduğu da bilinmektedir. Başka bir deyişle biyolojik, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve politik süreçler başta olmak üzere hayatın birçok evresiyle de etkileşim içerisinde (İncesu, 2006).

Cinsellik kavramı, üreme amacına hizmet etmesiyle biyoloji; haz alma, sevgi ihtiyacının karşılanması, bunlarla ilişkili tutum ve davranışların incelenmesiyle psikoloji; toplumsal normlar ve değer yargıları, sanat ve tarih, toplumsal cinsiyet rolleri, kanunlar, partner seçimi, evlilik ve toplum işleyişi ile alakalı olmasıyla toplumsal alanla ilgili görülmüştür (Özgüven, 1997). Cinsellik, iki bireyin uyumlu birlikteliğini baz alan, toplumdan

etkilenen, biyolojik, fizyolojik, kültürel, politik, ekonomik, ahlaki ve dini perspektifleri olan bir süreç olarak da değerlendirilebilir (Gülsün, Aydın ve Gülçat, 2005; Merrick, Tenenbaum ve Omar, 2013). Bu kadar çok yönlü bir kavram olması, üzerinde çalışılması gereken bir konu olduğunu göstermektedir.

Kişinin gelişim süreçleri, beden değişiklikleri, önemli yaşam olayları, kişinin özgüveni, beden imajı, cinsellikle alakalı bildikleri, kültürü, kökeni, inanışları, kabul ettiği gelenekler, statüsü, ailesi, sosyal destek kaynakları, medeni hali, eğitim seviyesi, etik, ahlaki, dini değerleri ve kanunlar, kişinin cinselliğini etkilemektedir (Kayır, 1995; Kütmeç, 2009). Özetle, kişinin cinsel yaşamı ve cinsellik hakkında düşünceleri; psikolojik ve fiziksel süreçleri, geçmiş deneyimleri, ait olduğu toplumun kabulleri ve beden imajı ile ilişkili görülmüştür. Cinselliğin çok boyutlu bir kavram olduğu göz önüne alındığında, hangi alanlardan etkilendiğinin ve hangi alanları etkilediğinin anlaşılması önem arz etmektedir.

Aynı zamanda kişinin cinsiyeti, yaşı, cinsel deneyimlerinin tümü, sosyal ve toplumsal ilişkileri, yaşam koşulları da cinsel doyumlarına etki etmektedir. Cinsel doyum kavramı, bireylerin cinsel yaşamlarını nasıl değerlendirdikleri, ilişkilerinden duydukları memnuniyet ve benlik algılarının bir araya gelmesiyle oluşmaktadır (Stephenson ve Meston, 2011; Şişman, 2020). Diğer bir deyişle cinsel doyum, bireyin kendi cinsel hayatını öznel olarak değerlendirmesiyle oluşan duygusal bir tepki olarak tanımlanmıştır (Karagöz, 2021). Cinsel doyum, kişinin yalnızca cinsel yaşantısıyla ilgili değil, aynı zamanda toplum, ilişkiler, yaşam koşulları, yaş, cinsiyet gibi faktörlerle de ilişkilidir. Cinsel doyum, partnerler arası bağlanmanın kuvvetlenebilmesi ve kişilerin cinsel deneyimlerinden keyif alabilmeleri için önemli bir kavramdır (Çelik, 2012).

Neredeyse tüm insanlar yaşam döngülerinin belirli noktalarında cinsellik deneyimi yaşamaktadırlar. Temel bir ihtiyaç olmasının yanı sıra, gelişim sürecinin de önemli bir parçasıdır. Cinsellik; cinsel kimlik, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, sevgi, üreme, erotizm unsurlarını da içine alan çok boyutlu bir kavramdır (Acar, 2008). Her bir bireyin cinsellik konusunda inanışları, duygu, düşünce ve tutumları farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, cinselliği her bir birey için kişisel ve öznel hale getirmektedir (Tuğut ve Gölbaşı, 2013). Her birey için öznel olan cinsellik, kişilerin hayatlarında önemli bir yer işgal etmektedir.

Cinselliğin, bireylerin hayatında iki önemli görevi vardır. İlki, biyolojik işlev olarak da adlandırılabilen görev olan, insan türünün üremeye devam etmesine sebep olmasıdır. Diğer bir görevi ise psikolojik görev olarak da adlandırılabilen olan, bireylerin haz, sevgi

alma ve sevgi verme ihtiyaçlarını yerine getirmektir (Özgüven, 1997). Kişiler aktif bir cinsel hayat deneyimliyor olsa da olmasa da, yapılan çalışmalar gün içerisindeki duygu, düşünce, kaygı, hayal ve rüyalarının temelinde cinselliğin önemli bir yer aldığını göstermektedir (Şentürk, 2006).

Toplum için önemine bakıldığında da cinsellik, toplumun normları, kanunları, işleyişi, tarihi, sanatı, üretimi, toplumsal cinsiyet rolleri, eş seçim kriterleri gibi birçok değişkenle ilişkili bulunmuştur (Özgüven, 1997). Bireylerin kurduğu ve kuracağı yakın ilişkiler, cinsel hayatının kalitesi, cinsel özgüveni, psikolojik problemleri ve bağlanma stilleri birbirilerini etkilemektedir (Küt, 2018). Özellikle adölesan dönemden itibaren cinsellik kavramına daha fazla önem vermeye başlanmaktadır (Karagöz, 2021). Ergenlik döneminde bireyler kendi cinsiyet rolleri ve bedenlerinin farkına vardıkça, fizyolojik olarak gelişimleri başladıkça cinsellik kavramına daha çok ilgi duymaya başlamaktadır.

Yapılan araştırmalar, cinsellik ve beden imajı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir (Gil, 2007). Olumlu beden algısı, cinsel doyum ile ilişkili ve olumlu cinsel yaşantı için önemlidir (Van den Brink ve ark., 2018). Cinsel eylemler esnasında, cinsiyet fark etmeksizin, kişinin dış görünüşüne bağlı olarak gelişen dikkat dağınıklığının başlıca sebeplerinden biri beden algısı kavramıdır (Meana ve Nunnink, 2006). Kişi kendi bedeninin nasıl görüldüğüne ve diğer beden duyularına odaklandığı için, cinsellik sırasında dikkatini partnerinden veya cinsel haz almaktan ziyade, kendi bedenine yönlendirebilmektedir. Hem erkek hem de kadınlarda, beden imajının cinsel doyumla ilişkili olduğu bulunmuş, erkeklerde bu bağlantının daha etkili olduğu belirtilmiştir (Holt ve Lyness, 2007; Pujols, Meston ve Seal, 2010). Bu araştırmalar oldukça önemli veriler sunsa da, literatürde beden imajı ve cinsellik ilişkisi hakkında yapılan çalışmalar yeterli görülmemiştir.

2.4. Cinsellikle Alakalı Diğer Kavramlar

2.4.1. Cinsel özgüven

Özgüven kavramı, bireyin kendisini değerlendirmesi ve bu değerlendirme sonucunda; yetenekleri ve düşünceleri hakkında duyduğu emin olma hissi olarak tanımlanabilmektedir (Fleming, 2024). Özgüven, bireylerin deneyimledikleri yaşam olaylarıyla birlikte değişebilen bir yapıya sahiptir (Kurbanoglu, 2004). Bireylerin beklenti ve isteklerini ifade edebilmesi özgüvenleriyle ilişkilidir. Özgüven, kişiliğimiz ve yapabildiklerimiz konusunda gerçeğe uygun olumlu bir tutum sergilemektir (Çelik, 2012). Bu tutumu benimseyen bireyler

ilişkilerinde fikirlere açık, rahat ve kendine güvenen bir tavır içerisinde olmaktadır. Bu kişiler kendilerinin saygı ve sevgi görmeye değer kişiler olduklarına inanmaktadır (Mağden ve Aksoy, 1993). Bu tutumu benimsemeyen bireyler kendilerini sevmeye ve ilgi gösterilmeye layık görmemeye ve kendilerini olumsuz eleştirmeye yatkınlık geliştirmektedirler. Bu sebeple bireyler, reddedilme kaygısıyla sevgi paylaşımından da geri çekmeye yatkın olabilmektedirler.

Yeterli özgüvene sahip olmak, cinsel ihtiyaçların karşılanması konusunda önemli bir yer teşkil etmektedir. Kişilerin özgüveninin düşük olduğu durumlarda, ilişkide olmak istedikleri diğer kişilere karşı kaçınmacı bir tutum içerisine girdikleri ve cinsel isteklerini erteleme davranışı sergilemekte oldukları görülmüştür (Lauster, 2005). Reddedilme kaygısı taşıyan, ilişkilerinde kendine güveni yüksek olmayan, sevgiyi hak etmediğine inanan özgüveni düşük bireyler; cinsellik söz konusu olduğunda da istek ve ihtiyaçlarını dile getirebilecek paylaşımlardan kaçınmaktadır. Kişinin kendisiyle alakalı algılarını etkilediği gibi cinselliğiyle alakalı algılarını da etkileyebilmekte olan özgüven, evli veya bekâr, cinsel yaşamı olan bireylerin cinsel yaşantısının kalitesi üzerinde de bir etkiye sahiptir (Çelik, 2012).

Cinsel özgüven, kişilerin cinsel olarak kendilerini ifade etmekten çekinmemeleri, cinsellik konusundaki istek, ihtiyaç, beklentileri ve duygularını diledikleri şekilde aktarabilmeleri, sağlıklı bir cinsel hayat deneyimleme becerisi olarak tanımlanmıştır (Zeanah ve Schwarz, 1996; Çelik, 2012). Partnerlerin cinsellik konusunda birbirleriyle rahat bir şekilde iletişim kurmaları, istek ve beklentilerini ifade edebilmeleri uyumlu ve sağlıklı bir cinsel deneyim yaşamaları konusunda önem arz etmektedir. Dolayısıyla, cinsel özgüvenin ve buna bağlı olabilecek değişkenlerin, cinsel hayatın niteliğini etkilediği görülmektedir (Karagöz, 2021). Çelik'in (2015) yapmış olduğu çalışma, kişilerin kendilerini partnerlerine açıkça ifade edebilmeleri, cinsel farkındalıkları ve cinsel cesaretleri yüksek olduğunda cinsel özgüvenlerinin arttığını göstermektedir.

Cinsel özgüven, bireylerin cinsel farkındalıklarından, cinsel cesaretlerinden, cinsel utangaçlıklarından, cinsellik konusundaki inanış ve mitlerden, aile ve toplum yargılarından, cinsel travmalardan, çiftler arasındaki ilişki niteliğinden ve bireyin cinsellik sürecinde duyduğu performans kaygısından etkilenmektedir (Keçe, 2020). Bireyler toplum normlarından, yetiştirildiği aileden, akranlarından, medyadan ve daha önceki deneyimlerinden yola çıkarak bir cinsel performans idealize edebilmektedir. Cinsel yaşamdaki performans ile idealize edilen cinsel performans arasında fark oldukça, cinsel

özgüvenin düştüğü düşünülmektedir. Cinsel özgüvenin yüksek olması cinsel yaşamın kalitesi ve dolayısıyla çiftler arası ilişkilerde önemli bir etkidir. Çiftlerin cinsel özgüvenlerinin artabilmesi için, öncelikle cinsel özgüvenlerini düşüren sebeplerin bulunması ve sona erdirilmesi gerekmektedir (Lauster, 2005).

Yapılan çalışmalar, cinsel doyum, evlilik yaşam doyumu ve cinsel özgüven arasında ilişki olduğunu kanıtlar niteliktedir. Aynı zamanda cinsel utangaçlık da cinsel özgüvenle ilişkili bulunmuştur (Çelik, 2012). Evlilikte cinsel ilişki niteliğinin partnerlerin birbirinden beklentisiyle uyumlu olması (Synder, 1997), evlilik doyumunu oldukça etkileyen bir unsurdur. Evlilik doyumu ise cinsel özgüveni pozitif olarak yordamaktadır (Çelik, 2012). Literatür incelendiğinde, cinsel özgüven kavramı üzerine yeteri kadar çalışma yapılmadığı görülmüştür.

2.4.2. Cinsel öz-yeterlik

Öz-yeterlik kavramı, kişinin bir misyonu ne kadar başarılı bir şekilde uygulayacağına dair yaklaşımı olarak tanımlanmıştır. Cinsel öz-yeterlik ise, cinselliğin kontrol edilebilmesinde önemli bir kavram olup (Bandura, 1997), kişilerin kendi cinsel yaşamında davranışlarını etkili bir biçimde uyguladığına ve güçlü tepkiler oluşturabildiği inancının varlığın olarak tanımlanmıştır. (Bailes ve ark., 1998).

Cinsel öz-yeterliğin, cinsel yaşam kalitesi ve sıklığı ile ilişkisi olabileceği görülmüştür (Creti ve Libman, 1989). Kişilerin cinsel yaşamlarını olumlu değerlendirmeleri, cinsel olarak etkin davranışlar geliştiren bir kişi olduklarını düşünmeye yatkın olduklarını gösterebilmektedir. Cinsel öz-yeterlik, cinsellik hakkında partnerden alınan dönütlerle de ilişkilidir (Bach, Brown ve Barlow, 1999). Aynı zamanda cinsel ilişki sıklığı arttıkça ve partnerler arası cinsel uyum yakalandıkça, cinsel öz-yeterliğin de arttığı bilinmektedir (Reissing, Laliberte ve Davis, 2005). Partnerden alınan olumlu dönütler, kişilerin cinsel öz-yeterliliğini yükseltmekte etkili olabilmektedir. Birçok unsurdan etkilenen ve cinsellikle alakalı diğer kavramlarla da ilişkili bulunan cinsel öz-yeterlik kavramı hakkında literatürde yeterli sayıda çalışma görülmemiştir.

2.4.3. Cinsel utangaçlık

Utangaçlık, bireysel amaçları gerçekleştirirken kendi zihinsel ve fiziksel tepkilerine yoğunlaşma; kişinin duyduğu huzursuzluk olarak tanımlanmakla birlikte, cinsellik içeren

konu ve eylemlerde; aynı zamanda kişi değerlendirileceğini düşündüğünde utangaçlığının meydana daha çok çıktığı görülmüştür (Luster ve ark., 2013).

Cinsel utangaçlık kavramı, cinsellik temalı konularda ve durumlarda çekingen hissetme ve buna göre davranıp kendini geri çekme, rahat hissedememe olarak tanımlanmıştır (Van Lankveld, Geijen ve Sykora, 2008). Cinsel utangaçlığı yüksek olan kişiler, partnerlerine cinsel konularda açık olamayabilmekte ve bu sebeple istek ve ihtiyaçlarını aktarmakta zorlanabilmektedirler. Cinsel utangaçlık, kişilerin cinsel problemlerini, istek ve beklentilerini karşılama önüne geçmekte; bu kişiler cinsellik konusundaki duygu, düşünce ve problemlerini saklama eğilimi göstermektedirler (Çelik, 2012).

Yapılan çalışmalar, utangaçlık ve güven duygusunun ilişkili olduğunu bulmuştur. Kişi cinsellik konusunda kendisine ve cinsel fonksiyonlarına güvenmiyorsa cinsellik içeren konularda rahat olamama, cinsel aktivitelerden geri çekilme gibi sebeplerle cinsel doyuma erişemeyebilmektedir (Evli ve ark., 2021; Keçe, 2020). Cinsel utangaçlığın; cinsel özgüven ve cinsel özgüven ölçeğinin alt boyutları olan cinsel cesaret, cinsel farkındalık, cinsel olarak kendini açma düzeylerinde olumsuz bir etkiye sebep olduğunu ve dolayısıyla bu kişilerin cinsel doyum ve ilişkilerinin olumsuz etkileneceği bilinmektedir (Kılıçlı ve Zeyneloğlu, 2024). Cinsel doyumun kişinin kendi cinselliğiyle alakalı algısı ve partneriyle ilişkisi konusunda etkili olduğu bilinmekle beraber, cinsel utangaçlığı yüksek olan kişilerin cinsel doyuma ulaşma konusunda engelleri aşıp daha sağlıklı bir cinsel yaşam sürdürebilmeleri için, bu kavramların daha çok çalışılması ve birbiri üzerinde etkilerinin daha çok farkına varılması gerektiği düşünülmektedir.

2.4.4. Cinsel farkındalık

Farkındalık, literatürde pek çok şekilde tanımlanmış, şimdiye odaklanma, kabul, yargı, gözlem, tutum, dikkat ve deneyim gibi etkenlere bağlı çok boyutlu bir kavram olup kişilerin harekete geçebilmesi için şarttır (Shapiro ve ark., 2006). Cinsel farkındalık ise, kişinin cinsellikteki yeterlilik ve problemlerinin bilincinde olması anlamına gelmektedir ve cinsel farkındalığın yüksek olması, bu problemlerle başa çıkılabilmesini sağlar. Başka bir deyişle, kişi partneriyle cinsel yaşantısındaki uyumlu olduğu ve olmadığı alanları analiz edebilmektedir (Çelik, 2012). Cinsel farkındalığın, cinsellikle alakalı diğer değişkenlerle de ilişkili olduğu bilinmektedir (Kılıçlı ve Zeyneloğlu, 2024).

Kişilerin cinsel özgüvenini etkileyen unsurların bilincinde olmaları; iyi oluşlarına, partnerlerini seçebilmelerine ve ilişkilerini kontrol edebilmelerine katkıda bulunmaktadır. Kişinin cinsel istek ve ihtiyaçları hakkında farkındalığa sahip olması, cinsel olarak kendini açığa vurmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda, kişinin cinsel farkındalığı arttıkça cinsel özgüvenlerinin de arttığı ortaya koyulmuştur (Çelik, 2012). Cinsel özgüveni artan kişilerin cinsel doyumunun da olumlu etkilendiği bilinmektedir. Dolayısıyla, cinsel farkındalığı artan bireyin cinsel doyumunun da olumlu etkileneceği düşünülmektedir.

2.4.5. Cinsel cesaret

Kişiler yaşamları süresince karşılaştığı problemleri deneyimlerle başa çıkabilmek ve yaşamını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmek için bazı tutumlar geliştirip bunları davranışa dönüştürmektedirler. Bu tutum ve davranışlar, bireyin cesareti ile ilişkilendirilebilmektedir (Çelik, 2012).

Cinsel cesaret ise, ilk kez Çelik (2012) tarafından, kişilerin partnerleriyle olan ilişkilerinde cinsellik konusunda kendini açığa vurabilmeleri, bağ geliştirebilmeleri ve girişken olabilmeleri olarak tanımlanmıştır. Kişilerin, partneriyle cinsel konularda yaptığı paylaşımlar, cinsel problem yaşamamanın önüne geçmektedir.

Cinsel cesaret, literatürde hakkında yeterli sayıda çalışma yapılmamış bir kavramdır. Bu kavramla benzer değerleri ölçerek çalışma yapılan diğer kavramlar, bireyin kendi cinselliğinde sınırlarını çizebilmesi, kabul ve reddi ifade etme becerisi, cinsellikte başlatabilme, bitirebilme ve kendini koruyabilme boyutlarıyla tanımlanan (Hurlbert, 1991; van Lankveld ve ark., 2022) cinsel atılganlık (sexual assertiveness) veya cinsel olarak kendini açığa vurma olarak düşünülebilir fakat bu kavramların her biri farklı anlamlara gelmektedir.

2.4.6. Cinsel olarak kendini açığa vurma

Kendini açığa vurma, kişilerin kendileriyle alakalı bir sırrını başka birisine açıklaması olarak tanımlanmıştır. Yapılan çalışmalar, kendini açığa vurmanın; kişilerin terapi süreçlerine, kişilerin kendini iyi hissetme ve kendini tanıma süreçlerine olumlu bir etki sağladığını göstermektedir (Harvey ve Boynton, 2021). İletişimde olunan kişi kendini açtıkça, birey de karşılıklı ilkesiyle kendini açığa vurmaya devam edecektir. Bu sürecin devamında, bu kişiler arası ilişkide beğeni ve güven artabilmektedir (Jourard, 1971; akt. Çelik, 2012).

Çiftlerin kendilerini ilişkilerinde açığa vurmaları, istek ve ihtiyaçlarını birbirlerine aktarmalarını kolaylaştırmaktadır (Sprecher ve Hendrick, 2004). Evli çiftler söz konusu olduğunda, partnerlerin kendileriyle alakalı özel paylaşımları arttıkça, evliliğe dair olumlu değerlendirmeleri de artmaktadır. Fakat bu durum, özel paylaşımları fazla olan çiftlerin daha iyi bir evlilik hayatı sürdürdüklerine işaret etmemektedir. Yapılan araştırmalar, ilişkileri iyi olan partnerlerin, yaptıkları özel paylaşımlar konusunda çok daha dikkatli seçimler yaptıklarını göstermektedir (Prager, 1986).

Literatür incelendiğinde, kadın ve erkeklerin kendini açığa vurma düzeylerinin benzer olabileceği görülmekle birlikte (Sprecher ve Hendrick, 2004); kadınların, kendilerini erkeklere göre daha çok açığa vurma yatkınlıklarının olabileceği de belirtilmektedir (Dindia ve Allen, 1992). Bunun sebebinin, erkeklerin, bunu yapmanın cinsiyet normlarına aykırı olduğu düşünülerek büyütülmesi olduğu düşünülmüştür (Jourard, 1971; akt. Çelik, 2012). Kendini açığa vurmanın etkili olduğu düşünülen önemli konu başlıklarından biri de cinselliktir. Kişilerin cinsel olarak kendilerini açığa vurabilmesi cinsel beklenti, istek ve ihtiyaçlarını ifade edebilmeleri için önem taşımaktadır. Bu sebeple de cinsel özgüven ve dolayısıyla cinsel doyum ile ilişkili bulunmuştur (Çelik, 2012). Hullman, Weigel ve Brown (2023) tarafından, cinsel olarak kendini açığa vurma üzerine yapılan bir çalışma; bireylerin ilişkilerini güçlendirmek istemeleri ve konuşmalarının etki göstereceğine inanmaları gibi sebeplerle kendilerini cinsel olarak açtıklarını göstermektedir. Kişilerin konuşmaları hakkındaki kaygıları arttıkça cinsel olarak kendini açma yatkınlıkları azalmaktadır. Bu kavramın kişilerin ilişki dinamiklerinde ne derece etkili olduğu ve cinsellik hakkındaki diğer kavramlarla ilişkisinin açıklanması için hakkında daha fazla bilgiye sahip olunabilmesi gerektiği, dolayısıyla benzer araştırmaların daha fazla çift ile çalışarak literatüre kazandırılması gerektiği düşünülmüştür.

2.4.7. Cinsel öz-bilinç

Öz-bilinci yüksek kişilerin, bireysel ve bedensel özelliklerine göre davranmaya daha eğilimli olduğu görülmüştür (Çelik, 2012). Özel öz-bilinci (private self-consciousness) yüksek bireylerin, cinsel istek, orgazm olabilme, partnerleriye uyum ve cinsel doyum konularındaki işlevlerinin de daha yüksek olduğu bilinmektedir. Buna karşılık, genel öz-bilinci (public self-consciousness) yüksek bireylerin, cinsellik esnasında duyduğu acının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Meston, 2006).

Cinsel konularla ilgili doğru ve sağlıklı bilgiler edinebilmek, bedeninin iyilik hali için çizilmesi gereken sınırların farkında olunmasını, diğer bir deyişle cinsel öz-bilince sahip olunmasını sağlamaktadır (Atmaca, 2022). Kişilerin cinsel konularda doğru bilgi kaynaklarına ulaşamamasının, cinsel yakınlık sürecinde sınır çizme, bedenini kabullenme, bu konuda doğru iletişim becerileri geliştirme konularında problemlere sebep olduğu bilinmektedir (Sanchez ve Kiefer, 2007). Yalnızca cinsel mitlerle sınırlı kalan cinsel bilgi, doğru sınırlar çizmeye engel olabilir ve yanlış tutum ve davranışların önünü açabilir. Doğru bilgi kaynaklarından alınan bilgilerle, kişiler cinsellik konusunda doğru bilinçlenebilmektedirler.

Cinsel öz-bilincin, cinsel işlev bozukluklarına yatkınlıkta bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (van Lankveld ve ark., 2008). Yapılan bir çalışmada, cinsel olarak işlev problemi yaşamayan ve yaşayan erkekler kıyaslandığında, ereksiyon problemi yaşayan erkeklerin cinsellik esnasında duydukları kaygı, rahatsızlık ve partnerlerinin onları değerlendirdiğine ilişkin düşünceleri, diğer bir deyişle, cinsel genel öz-bilinç (sexual public self-consciousness) dolayısıyla dikkatlerinin kendilerine yönelebileceği belirtilmiştir. Bu durum, cinsel uyarıların değerlendirilmesini engellemekle birlikte ereksiyonu olumsuz etkileyebilmektedir. Bahsedilen çalışmada, cinsel öz-bilinci yüksek olan ve cinsel olarak işlev problemi yaşamayan erkeklerde de benzer etkilerin görüldüğü belirtilmiştir. Bu konularda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (van Lankveld ve ark., 2004).

2.4.8. Cinsel sağlık

Cinsel sağlık, bireyin cinsel hayatında herhangi bir baskıya maruz kalmaksızın, zarar görmeksizin, kendi seçimleriyle cinsel deneyimlerini yaşayabilmesi olarak tanımlanmıştır (Başar ve Yüksel, 2014). Sağlıklı bir cinsel hayat, yetişkin hayatındaki doyum, pozitif duygular yaşayabilmek, sağlıklı ilişkiler geliştirebilmek için oldukça önemlidir (Okci, 2017). Kişinin cinsel sağlığında beden sağlığının büyük bir önemi olsa da, kişinin cinsel hayatından aldığı keyifin, cinsel deneyimlerini nerede, nasıl yaşayacağını ve kimlerle paylaşacağını, kişinin cinsel uyarımı ve doyumunun psikolojik etmenlere bağlı olduğu ortaya koyulmuştur (Beşen, 2014). Kişinin cinsel hayatı ve dolayısıyla cinsel sağlığının bozulması, cinselliğini meydana getiren kimliği, deneyimleri, fizyolojisi; sosyal, kültürel, dini ve ahlaki değerlerinden biri ya da birden fazlasında problem yaşamasıyla ilişkilendirilmektedir (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009).

Kişinin çocukluk döneminde edindiği deneyimler ve bulunduğu toplum içerisinde cinsellik kavramına dair olumsuz yaklaşımlar dolayısıyla kendini cinsellik konusunda ifade edememesi, cinsel konulardan kaçınması ve cinsel utangaçlığı olması cinsel işlev bozuklukları ve başka cinsel problemlere sebebiyet verebilmektedir (Charlton, 2007; Kayır, 1995). Çocukluk döneminde yaşanan travma, istismar ve ihmal durumlarının yetişkinlikte sebep olabileceği olumsuz etkiler bilinmekle beraber, cinsel yaşamda etkili olduğu da düşünülmektedir.

Cinsel işlev bozuklukları, cinsiyet fark etmeksizin kişinin cinsel yaşamında hayatının olumsuz etkilenmesine sebebiyet veren bir problem olduğuna; uyarılma ve istek yönünden azalma yaşadığına, orgazm ve doyumunda sorun olduğuna işaret etmektedir. Cinsel işlev bozuklukları, kişilerin cinsel doyumlarını olumsuz etkilemektedir. (Arslan, 2021). Cinsel olarak sağlıklı bireyin nitelikleri arasında, sevgi paylaşımına dâhil olma kapasitesinin yüksek olması, davranışlarında güven ve saygıyı temel alarak hareket eden bir kişi olması, sorumluluk bilincinin yüksek olması ve davranışlarının bununla uyumlu olması, cinsel istek ve ihtiyaçlarını erteleyebilme becerisinin yüksek olması ve bu istek ve ihtiyaçları makul bir biçimde gidermeye yatkın olması, cinsel problemleri önleme ve çözebilme konularında farkındalığının olması, cinsel yaşama dair risklerin bilincinde olması, kendisine ve partnerine ait fiziksel özelliklerinin farkında olması vardır (Taşçı, 2001).

Kişilerin cinsellik ile alakalı doğru bilgiye ulaşamaması, yardım alınarak çözülebilecek olan problemlerin daha zorlu algılanmasına sebep olabilmektedir. Kişilerin kendi psikolojik ve biyolojik sağlıklarının sürekliliği adına, toplumsal özelliklere ve bireyin kişilik özelliklerine uyumlu olarak cinsel ihtiyaçlarını karşılaması önem arz etmektedir (Çelik, 2012). Yapılan çalışmalar, cinsel doyumunu yüksek olan kişilerin, daha düşük olan kişilere kıyasla, kendiyile daha barışık, özgüveni yüksek ve daha az stresli kişiler olduğunu göstermektedir (Keçe, 2020). Bu sebeplerle, kişilerin cinsel hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için cinsel doyuma engel olan cinsel işlev bozukluklarının ortadan kaldırılması, önlenmesi önem arz etmektedir.

2.4.9. Romantik ilişkilerde cinselliğin önemi

Cinsellik gibi, sevgi, bağlılık, yakınlık kurma da komplike konulardır. Evlilik ve romantik ilişkiler söz konusu olduğunda cinsellik daha önem verilen bir konudur (Yılmaztürk Yıldırım, 2021). Evli çiftlerin ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, sağlıklı cinselliğin

önemi, oluşturduğu mahremiyet alanı ve bu alanın çiftler arasındaki sevgi, samimiyet, güven ilişkisini pekiştirdiği bilinmektedir (Çelik, 2012).

Cinsel sağlığı olumsuz etkileyen ve cinsel işlev bozukluklarına yol açan önemli unsurların arasında, kişinin yetiştiği toplumun ve onu yetiştiren ailenin cinselliğe bakış açısı, doğrusuna ulaşamamış cinsel bilgi, ebeveynler arasındaki ilişkinin kötü olması, cinselliğe dini bir bakış açısının getirilmesi, travmatik yaşantılar, ilişkinin niteliği, kişilik özellikleri, ayrılıktan korkma ve cinsel istismar mağduru olma vardır (Turan, 2013). Cinsel işlevlerde problem yaşanması ilişki ve evliliklerde sorun oluşmasına sebep olmaktadır. Bu sorunlar, partnerler arasındaki ilişkiye zarar vermektedir (McCarthy, 1997). Aynı zamanda düzenli bir cinsel yaşantı ve tatmin, evliliklerin sağlıklı devamı için oldukça önem arz etmektedir (Ayatollahi, 2014). Evlilikte yaşanan problemlerin büyük bir kısmının, cinsellikle alakalı problemlerle ilişkili olabileceği görülmektedir. Kişilerin cinsel yaşamlarından mutlu ve tatmin olmamaları, eşler arasındaki ilişkiyi zedeleyebilmektedir.

Evli çiftler üzerinde yapılan araştırmalar, partnerlerin birbirleriyle ortak olmayan kişilik özellikleri, öznel deneyimler, kültürel kabulleri, sosyal öğrenme ile edindikleri bilgiler, ilişki anlayışları, cinsel öz-yeterlikleri, cinsel utangaçlık ve diğer cinsel özellikleri sebepleriyle birçok problemle karşılaştıkları ve bunun neticesinde cinsel yaşamlarında sorun yaşayabileceklerini göstermektedir. Bu farklılıklar sonucunda kişilerin evliliklerinde anlaşmazlıklar ortaya çıkabilmekte ve neticesinde cinsel özgüven düşüklüğü yaşayabilecek olduklarını göstermektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizinden bahsedilecektir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama (korelasyonel) araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bir nicel araştırma desenidir. İlişkisel tarama modeli, değişkenlerin birlikte olan değişimine bakmayı sağlar. Birlikte değişen değişkenlerin nasıl, hangi yönde olduğunu ve büyüklüğüne açıklama getirme amacıyla kullanılmaktadır. Direkt olarak sebep–sonuç ilişkisi vermemektedir (Büyüköztürk ve ark., 2019). Bu çalışmada çocukluk çağı travmaları, beden algısı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç arasındaki ilişkiler incelenecektir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini 18 yaş üzeri ve daha önce cinsel deneyimi bulunan kişiler oluşturmaktadır. Çalışmada “amaçlı örneklem” kullanılmıştır. Örneklem sayısı seçilirken, kullanılan ölçüm araçlarından en çok maddeye sahip olan ölçeğin yaklaşık 10 katı kadar katılımcının ideal olacağı yönündeki metod seçilmiştir (Kline, 2011). Çalışmada en çok madde olan ölçek 33 maddeyle “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)”tür. Bu sebeple, yaklaşık 330 kişiden oluşan bir örneklem hedeflenmiş, çalışma 323 kişiyle tamamlanmıştır.

Bu çalışmaya 323 gönüllü birey katılmıştır. Demografik bilgi formundan edinilen bilgilere göre, katılımcıların %68’i (n=220) kadın, %32’si (n=103) erkek bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 36,23 (SS= 11.38) ’tür. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Özellik	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	220	68.1
	Erkek	103	31.9
Eğitim Durumu	İlkokul	4	1.2

	Ortaokul	11	3.4
	Lise	28	8.7
	Ön Lisans	34	10.5
	Lisans	152	47.1
	Yüksek Lisans +	94	29.1
Medeni Durum	Bekâr (ilişkisi olmuş)	37	11.5
	Bekâr (ilişkisi olmamış)	8	2.5
	İlişkisi var	34	10.5
	Nişanlı	5	1.5
	Evli	220	68.1
	Boşanmış	17	5.3
	Eşi vefat etmiş	2	0.6
Yaşamın Çoğunluğunun Geçtiği Yer	Büyükşehir	168	52.0
	Köy/Kasaba/İlçe	45	13.9
	Şehir	107	33.1
Meslek Grubu	Akademik Temelli	71	22.0
	Emekli	13	4.0
	Ev Hanımı	29	9.0
	İşsiz	6	1.9
	Kamu Görevlisi	116	35.9
	Öğrenci	27	8.4
	Özel Sektör	61	18.9
Sosyo-ekonomik Düzey	Düşük	3	0.9
	Orta	251	77.7
	Yüksek	37	11.5
Aylık Gelir	0-22.105 TL	42	13.0
	22.106-50.000 TL	80	24.8
	50.001-75.000 TL	87	26.9
	60.000 ve üzeri	1	0.3
	75.001-100.000 TL	41	12.7
	100.000 TL ve üzeri	48	14.9
	100.001 TL ve üzeri	21	6.5

$N=323^*$, $=p < .05$, $**=p < .01$, $***=p < .001$

Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında, büyük bir çoğunluğunun lisans (%47,1 – 152 kişi) ve yüksek lisans (%29,1 – 94 kişi) mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %68,1'i (220 kişi) evli olduğunu belirtmiştir. Meslek gruplarına bakıldığında, katılımcıların %35,9'u (116 kişi) kamu sektöründe görev yapmakta, %22'si (71 kişi) ise akademik temelli

mesleklerde (Doktor, Avukat, Psikolog, Akademisyen vb.) çalışmaktadır. Gelir düzeyi açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %77,7'si (251 kişi) kendilerini orta gelir grubunda olarak tanımlamıştır. Hayatın büyük bir bölümünün geçtiği yer olarak ise, katılımcıların %52'si (168 kişi) yaşamlarının büyük bir bölümünü büyükşehirde geçirdiklerini ifade etmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplama süreci, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (33 soruluk versiyonu, CTQ-33)(Bernstein ve ark., 1997), Beden İmajı Ölçeği (Saylan & Soyyiğit, 2022), Cinsel Özgüven Ölçeği (Çelik, 2012) ve Cinsel Öz-bilinç Ölçeği (Çelik, 2013) kullanılarak Google Forms üzerinden dijital platformlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Kişilerin cinsiyet, yaş, medeni hal, meslek grubu, gelir durumu ve benzeri bilgilerin sorulduğu (EK-1) formdur.

3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

1997 yılında Bernstein ve arkadaşları tarafından 28 soruluk versiyonu geliştirilmiştir. Çocukluk ve ergenlik döneminde istismar ve ihmal durumlarını niceliksel olarak değerlendiren bir öz bildirim ölçeğidir. 28 soruluk versiyonu, 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar: duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar ve fiziksel ihmaldir. 2012 yılında ise, Şar ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlaması, geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

2021 yılında geliştirilen 33 soruluk versiyonunda ise 16 madde olduğu gibi bırakılmış, 12 madde değiştirilmiş ve 5 madde daha eklenmiştir. Bu çalışmada son geliştirilen 33 maddelik versiyonu kullanılmıştır. 2021 yılında kültürel öğeler de baz alınarak revize edilip geliştirilmiş olan bu versiyona ebeveynin aşırı korumacı ve kontrol davranışlarını (OP-OC) değerlendiren bir alt boyut da eklenmiştir (Şar, Necef, Mutluer, Fatih, & Türk-Kurtça, 2020). CTQ-33 ismiyle kullanılan bu yeni versiyonunun Cronbach Alfa değeri 0.87 olarak ölçülmüştür. Alt boyutların her biri için 5 madde bulunmakla birlikte maddelerin 3 tanesi inkar maddesidir. Alt ölçekleri için uygulanan test – tekrar test için korelasyon katsayısı ise:

duygusal istismar için 0.94, duygusal ihmal için 0.95, fiziksel istismar için 0.93, cinsel istismar için 0.95, fiziksel ihmal için 0.93, aşırı koruma ve kontrol (OP-OC) için 0.94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Gutmann yarım test katsayısı 0.94'tür. Ölçeğin toplam puanının test – tekrar testlerde korelasyon katsayısı 0.96'dır. CTQ-33'te duygusal istismar 3, 8, 14, 18, 25 maddeleri ile, fiziksel istismar 9, 11, 12, 15, 17 maddeleri ile, cinsel istismar 20, 21, 23, 24, 27 maddeleri ile, duygusal ihmal 5, 7, 13, 19, 28 maddeleri ile, aşırı koruma ve kontrol (OP-OC) 29, 30, 31, 32, 33 maddeleri ile ölçülmektedir. 28 soruluk versiyonu ile aynı şekilde 5'li likert tipi bir ölçektir. Alt boyutların her birinin puanı toplanır ve bu, toplam travma puanını verir. Skor yükseldikçe travmatik yaşantılarının fazla olduğu yorumu yapılabilir (Şar et al., 2020). Bu çalışmada Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği' nin iç tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alpha) 0,91 bulunmuştur (Tablo – 2). Altı alt boyutu bulunan ölçeğin, duygusal istismar alt boyutu 0,80; fiziksel istismar alt boyutu 0,85; fiziksel ihmal 0,76; duygusal ihmal 0,87; cinsel istismar 0,90; aşırı koruma ise 0,82 iç tutarlılık kat sayısına sahiptir. Ölçeklerin alt boyutlarının uyumluluğunu test etmek için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. İlk analizde elde edilen model uyumu sınırlı düzeyde olmakla birlikte, bazı maddeler arasında residual kovaryanslar tanımlanarak yapılmıştır (14.madde-15. madde 17.madde-18.madde, 26.madde-28.madde, 26.madde-31.madde, 15.madde-18.madde, 4.madde-9.madde). Bu modifikasyonlar sonrasında modelin uyum indeksleri kabul edilebilir düzeye ulaşmıştır (CFI = 0,91, TLI = 0,90, RMSEA = 0,06, 90% CI [0,06–0,07]). Bu bulgular, modelin önerilen faktör yapısıyla yeterli düzeyde bir uyum sağladığını göstermektedir (Costa & Sarmiento, 2019).

3.3.3. Beden İmajı Ölçeği

2022 yılında Saylan ve Soyyiğit tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme amacı genç yetişkin kişilerin beden imajını değerlendirebilmektir. Ölçek 21 maddeden oluşmakta ve dört alt boyutu değerlendirmektedir. Bu alt boyutlar bedeni olumsuz algılama (6,8,10,12,13,14,18 maddeleri), değerlendirme duyarlılığı (1,2,5,11, 21 maddeleri), bedeni olumlu algılama (4,7,15,16,17 maddeleri) ve bedeni değiştirmedi (3,9,19,20. maddeleri). Ölçeğin Cronbach Alfa değeri AFA örneklemi için 0.92 ve DFA örneklemi için 0.88 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarına ilişkin test - tekrar test korelasyon katsayısı değerleri ise bedeni olumsuz algılama için 0.88, değerlendirme duyarlılığı için 0.85, bedeni olumlu algılama için 0.83 ve bedeni değiştirme için 0.79 olarak bulunmuştur. Maddelere verilen

puanların toplamında ölçeğin toplam puanı elde edilir. Ölçekten alınabilecek olan en düşük puan 21, en yüksek puan 105'tir. Kişinin ölçekten aldığı puanın yüksek olması, olumsuz beden imajına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin 5 maddesi (4,7,15,16,17 maddeleri) ters kodlanmıştır (Saylan & Soyyiğit, 2022).

Dört alt boyutu bulunan Beden İmajı ölçeğinin bu çalışmada, bedeni olumsuz değerlendirme alt boyutu 0,86; değerlendirme duyarlılığı alt boyutu 0,85; bedeni olumlu değerlendirme 0,86; bedeni değiştirme 0,73 iç tutarlılık kat sayısına sahiptir. Ölçeklerin alt boyutlarının uyumluluğunu test etmek için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA' da dört faktörlü model test edilmiştir ve verilerin, önerilen faktör yapısına iyi bir uyum sağladığı görülmüştür. χ^2 testi sonucunda ($\chi^2 (164) = 394$, $p < 0,001$), anlamlı bir fark elde edilmiştir; ancak χ^2 testi, örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için diğer uyum indekslerine de bakılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre modelin veriye uyumu kabul edilebilir düzeydedir (CFI = 0,93, TLI = 0,91, RMSEA =0,06, 90% CI [0,06–0,07]). Bu değerler, modelin veriye kabul edilebilir uyum sağladığını göstermektedir (Costa & Sarmento, 2019). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .92 olarak hesaplanmıştır (Tablo – 2).

3.3.4. Cinsel Özgüven Ölçeği

Bu ölçek 2012 yılında Çelik tarafından evli bireylerin cinsel özgüven düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde ilgili literatür taranmış, alanda uzman kişilerden, evli bireylerden ve PDR uzmanlarından görüş alınmış, bir madde havuzu oluşturulmuştur. Değerlendirmeler sonucunda bir deneme formu kullanılmış ve ölçeğin iç tutarlılık katsayısını temsil eden Cronbach Alfa değeri 0.88 olarak ölçülmüştür. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları tamamlanmıştır. Ölçek 13 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler cinsel olarak kendini açığa vurma (1,2,3,4,5,6,7 maddeleri), cinsel cesaret (8,9,10 maddeleri) ve cinsel farkındalık (11,12,13 maddeleri) olmak üzere üç alt boyutu değerlendirmektedir. 4'lü likert tipi (1: Hiçbir zaman, ..., 4: Her zaman) bir ölçektir. Alt boyutlarının test - tekrar test korelasyon katsayıları, cinsel olarak kendini açığa vurma için 0.90, cinsel cesaret için 0.84 ve cinsel farkındalık için 0.68 olarak ölçülmüştür. Ölçekten en az 13, en fazla 52 puan alınabilmekte ve puan arttıkça kişinin cinsel özgüveninin arttığı bilgisine ulaşılabilir (Çelik, 2015).

Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .92 olarak hesaplanmıştır (Tablo – 2). Üç alt boyutu bulunan Cinsel Özgüven ölçeğinin cinsel olarak kendini açığa vurma alt boyutu 0,95; cinsel cesaret alt boyutu 0,86; cinsel farkındalık ise 0,68 iç tutarlılık kat sayısına sahiptir. Ölçeklerin alt boyutlarının uyumluluğunu test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA’ da üç faktörlü model test edilmiştir ve verilerin, önerilen faktör yapısına iyi bir uyum sağladığı görülmüştür. χ^2 testi sonucunda ($\chi^2 (62) = 157$, $p < 0,001$), anlamlı bir fark elde edilmiştir; ancak χ^2 testi, örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için diğer uyum indekslerine de bakılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre modelin veriye uyumu kabul edilebilir düzeydedir (CFI = 0,97, TLI = 0,96, RMSEA = 0,07, 90% CI [0,06–0,08]). Bu değerler, modelin veriye iyi uyum sağladığını göstermektedir (Costa & Sarmento, 2019).

3.3.5. Cinsel Öz-Bilinç Ölçeği

Ölçeğin asıl adı Sexual Self-Consciousness Scale olup 2007 yılında van Lankveld ve arkadaşları tarafından kişilerin cinsel öz-bilinçlilik seviyesini değerlendirmek ve cinsel kimlik, cinsel utangaçlık, cinsel öz-bilinç konusunda farkındalıklarını ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir (van Lankveld, Geijen, & Sykora, 2007). 2013 yılında Çelik tarafından Türkçe’ye uyarlanmış, geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları tamamlanmıştır. Cronbach Alfa değeri 0.87 olarak ölçülmüştür. 5’li likert tipi (0: Hiç katılmıyorum, ..., 4: Tamamen katılıyorum) bir ölçek olup 12 maddeden oluşur. Ölçek iki adet alt boyutu ölçer. Cinsel utangaçlık (1,2,3,4,5,6 maddeleri) ve cinsel öz-bilinçlilik (7,8,9,10,11,12 maddeleri). Cinsel utangaçlık alt boyutunun test - tekrar test korelasyon katsayısı 0.90 ve cinsel öz-bilinçlilik alt boyutunun test - tekrar test korelasyon katsayısı 0.91 olarak ölçülmüştür (Çelik, 2013).

Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .82 olarak hesaplanmıştır (Tablo – 2). Cinsel öz-bilinç ölçeğindeki yüksek puanlar cinsel kaygı ve rahatsızlıkla birlikte cinsel durumlarda öze dönük farkındalığı ifade etmektedir. İki alt boyutu bulunan Cinsel Öz-Bilinç ölçeğinin cinsel utangaçlık alt boyutu 0,88; cinsel öz-bilinçlilik alt boyutu ise 0,70 iç tutarlılık kat sayısına sahiptir. Ölçeklerin alt boyutlarının uyumluluğunu test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA’ da iki faktörlü model test edilmiştir ve verilerin, önerilen faktör yapısına kabul edilebilir uyum sağladığı görülmüştür. χ^2 testi sonucunda ($\chi^2 (42) = 151$, $p < 0,001$), anlamlı bir fark elde edilmiştir; ancak χ^2 testi, örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için diğer uyum indekslerine de bakılmıştır. İlk analizde elde edilen model

uyumu sınırlı düzeyde olmakla birlikte, bazı maddeler arasında residual kovaryanslar tanımlanarak yapılmıştır (4.madde-10. madde 5.madde-10.madde, 6.madde-10.madde, 7.madde-10.madde, 5.madde-9.madde, 6.madde-9.madde). Bu modifikasyonlar sonrasında modelin uyum indeksleri kabul edilebilir düzeye ulaşmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre modelin veriyle uyumu kabul edilebilir düzeydedir (CFI = 0,93, TLI = 0,90, RMSEA = 0,08, 90% CI [0,08–0,10]). Bu değerler, modelin veriye kabul edilebilir uyum sağladığını göstermektedir (Costa & Sarmento, 2019).

Tablo 2. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Cronbach Alpha Değeri (α)
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇT-33)	Genel	.91
	Duygusal İstismar	.80
	Fiziksel İstismar	.85
	Fiziksel İhmal	.76
	Duygusal İhmal	.87
	Cinsel İstismar	.90
	Aşırı Koruma	.82
Beden İmajı Ölçeği	Genel	.92
	Olumsuz Beden Algısı	.86
	Değerlendirme Duyarlılığı	.85
	Olumlu Beden Algısı	.86
	Bedeni Değiştirme	.73
Cinsel Özgüven Ölçeği	Genel	.92
	Cin. Olr. Ken. Açığa Vurma	.95
	Cinsel Cesaret	.86
	Cinsel Farkındalık	.68
Cinsel Öz-bilinç Ölçeği	Genel	.82
	Cinsel Utangaçlık	.88
	Cinsel Öz Odaklanma	.70

$N=323$; $*=p < .05$, $**=p < .01$, $***=p < .001$; *Cin. Olr. Ken. Açığa Vurma*= *Cinsel Olarak Kendini Açığa Vurma*

3.4. Veri Toplama Süreci

Hasan Kalyoncu Üniversitesi’den Etik Kurul onayı alınmış olup (22.04.2025, E-97105791-050.04-79408) bu araştırmada kullanılacak olan veriler 2025 Nisan-Haziran ayları arasında toplanmıştır.

Dijital ortamda gerçekleştirilen bir veri toplama süreci olduğundan, herhangi bir il veya meslek grubu sınırlaması bulunmamaktadır. Çalışmada, gönüllülük esasıyla, kişilere Google Forms üzerinden ulaşılmış, bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve kimlik bilgileri gizli kalacak şekilde tamamen anonim olarak gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada kullanılan verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 27.0 ve Jamovi 2.0 programları kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için Jamovi 2.0, diğer istatistiksel analizler için ise SPSS 27.0 tercih edilmiştir. Değişkenlerin alt boyutlarının orijinal faktör yapılarına uygunluğunu test etmek amacıyla DFA yapılmış olup alt boyutların önerilen faktör yapısıyla uyumlu olduğu bulunmuştur. Uç verilerin tespit edilmesi için Cook's Distance yöntemi kullanılmış olup değerlerin maksimum değer olan 1'den düşük olması nedeniyle hiçbir veri silinmemiştir. Betimsel istatistikler yapılmış ve verilerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla çarpıklık-basıklık değerleri ile histogram grafikleri incelenmiştir. Değişkenlerin bazılarının normal dağılıma uymadığı görülmüştür. Buna bağlı olarak, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde non-parametrik yöntemlerden Spearman sıralı korelasyon analizi uygulanmıştır. Kadın ve erkek katılımcıların değişkenler açısından farklı olup olmadığını test etmek amacıyla bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında değişkenlerin yordayıcı gücünü incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizde modelin geçerliliğini değerlendirmek üzere regresyon varsayımlarından çoklu bağlantısallık, Varyans Şişme Faktörü (VIF) ve Durbin-Watson katsayısı incelenmiştir, modelin regresyon varsayımlarını karşıladığı gözlemlenmiştir.

Araştırmada, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinde bir değişkenin aracı rolünü test etmek amacıyla Hayes (2022) tarafından geliştirilen Process Macro eklentisi kullanılmış ve Model 4 kapsamında tek aracı değişkenli aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, aracı değişkenin etkisi ve aracılığın türü tam olarak değerlendirilmiştir. Anlamlılık düzeyi tüm analizlerde 0.05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın temel amaçları doğrultusunda elde edilen nicel verilerin analiz sonuçları sunulmaktadır. Katılımcıların çocukluk çağı travmaları, beden imajı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç düzeyleri ile bu değişkenler arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Öncelikle değişkenlerin tanımlayıcı istatistiklerine ve cinsiyet değişkenine bağlı karşılaştırmalı sonuçlara yer verilmiş, daha sonra araştırma sorularına cevap bulmak amacı ile değişkenler arası korelasyonel analizlerin sonuçları sunulmuştur. Sırasıyla, figürle gösterimi yapılan aracı değişken modeli ve cinsel özgüven üzerine yapılan hiyerarşik regresyon analizi de bu bölümde gösterilmektedir.

4.1. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde değişkenlerin ortalamaları, standart sapmaları, minimum-maximum değerleri ve basıklık- çarpıklık değerleri Tablo 3`te verilmiştir.

Tablo 3. *Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Değişkenler	X	SS	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Çocukluk Çağı Travmaları	56.72	18.84	33.0	152.0	1.32	2.39
Duygusal İstismar	7.79	3.66	5.0	25.0	1.66	2.60
Fiziksel İstismar	6.21	2.98	5.0	25.0	2.77	2.66
Cinsel İstismar	6.68	3.69	5.0	25.0	2.78	2.80
Fiziksel İhmal	7.80	3.42	5.0	21.0	1.48	1.91
Duygusal İhmal	10.45	4.75	5.0	25.0	0.87	0.06
Aşırı Koruma	10.57	4.49	5.0	25.0	0.94	0.66
Beden İmajı	47.36	16.28	21.0	104.0	0.88	0.73
Olumsuz Beden Algısı	13.26	5.84	7.0	35.0	1.26	1.41
Olumlu Beden Algısı	18.57	4.60	5.0	25.0	-0.77	0.23
Değerlendirme Duyarlılığı	13.25	5.25	5.0	25.0	0.35	-0.74
Bedeni Değiştirme	9.42	3.87	4.0	20.0	0.40	-0.67
Cinsel Özgüven	42.31	8.44	13.0	25.0	-1.08	0.70
Cin. Olr. Ken. Açığa Vurma	23.33	5.57	7.0	28.0	-1.27	0.85
Cinsel Farkındalık	9.26	2.12	3.0	12.0	-0.52	-0.13
Cinsel Cesaret	9.73	2.53	3.0	12.0	-1.04	0.19
Cinsel Öz-Bilinç	21.58	9.35	0.0	24.0	-0.20	-0.5
Cinsel Öz Odaklanma	13.18	4.81	0.0	48.0	0.40	-0.10
Cinsel Utangaçlık	8.39	6.53	0.0	24.0	0.59	-0.50

$N=323$; $*=p < .05$, $**=p < .01$, $***=p < .001$; *Cin. Olr. Ken. Açığa Vurma= Cinsel Olarak Kendini Açığa Vurma*

4.2. Cinsiyet Değişkenine Bağlı Karşılaştırmalı Sonuçlar

Bağımsız örneklem t-testi analizlerinde; cinsel özgüven, beden imajı, çocukluk çağı travmaları, bedeni değiştirme (beden imajı alt boyutu), cinsel utangaçlık ve cinsel öz-bilinç değişkenleri açısından kadın ve erkek katılımcılar arası farklar incelenmiştir (Tablo 4.)

Tablo 4. *Değişkenlerin Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları*

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort	S	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
Cinsel	Kadın	220	41.11	8.73	-4.72	238.78	<0.001	0.46
Özgüven	Erkek	103	44.86	7.20				
Beden İmajı	Kadın	220	49.57	17.36	4.04	266.91	<0.001	0.45
	Erkek	103	42.67	12.56				
Çocukluk	Kadın	220	57.88	19.93	1.74	243.24	0.84	
Çağı								
Travmaları	Erkek	103	54.26	16.10				
Bedeni	Kadın	220	9.94	3.92	3.55	319	<0.001	0.43
Değiştirme	Erkek	103	8.32	3.53				
Cinsel Öz	Kadın	220	23.07	9.86	4.77	263.303	<0.001	0.53
Bilinç	Erkek	103	18.41	7.26				
Cinsel	Kadın	220	9.90	3.92	7.03	256.81	<0.001	0.42
Utangaçlık	Erkek	103	8.32	3.53				

Cinsel özgüven analizi sonucunda, erkek katılımcıların cinsel özgüveni ile kadın katılımcıların cinsel özgüveni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(238,777)}=-4.72$, $p< .001$). Bu sonuçlara göre, erkek katılımcılar kadın katılımcılardan cinsel olarak daha özgüvenli bulunmuşlardır. Etki büyüklüğüne bakıldığında ise orta düzeyde bir etki olduğu görülmektedir ($d=.46$). Beden imajı analizi sonucuna göre kadın katılımcıların beden imajı, erkek katılımcıların beden imajından farklı bulunmuştur ($t_{(266,91)}= 4.04$, $p< .001$). Başka bir deyişle, kadın katılımcılar bedenlerini erkek katılımcılara göre daha olumsuz değerlendirmektedirler. Bu farklılığın etki düzeyi orta derecededir ($d=.45$). Çocukluk çağı travmaları analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların çocukluk çağı ile erkek katılımcıların çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir fark yoktur ($t_{(243,24)}= 1.74$, $p= 0,84$). Beden

imajı alt boyutlarından bedeni değiştirme analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların bedeni değiştirme istekleri ile erkek katılımcıların bedeni değiştirme istekleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(319)} = 3.55, p < .001$). Bu farklılık kadınların lehine bir farklılaşmadır. Etki büyüklüğü ise orta düzeydedir ($d=.43$). Cinsel z-bilinç analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların cinsel öz-bilinç sonuçları ile erkek katılımcıların cinsel öz-bilinçleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(263,303)} = 4.77, p < .001$). Bu farklılaşma kadın katılımcıların lehine olup etki büyüklüğü ise yüksek düzeydedir ($d=0.53$). Cinsel utangaçlık analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların cinsel utangaçlık sonuçları ile erkek katılımcıların cinsel utangalıkları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(256,81)} = 7.03; p < .001$). Kadınların lehine olan bu farklılaşmanın etki büyüklüğü ise orta düzeydedir ($d=.42$). Başka bir deyişle, kadın katılımcıların cinsel utangaçlık ve cinsel öz-bilinç düzeyleri erkek katılımcılara göre daha yüksektir.

4.3. Değişkenler Arasındaki Korelasyonel Analizler

Tablo 5. *Değişkenler Arasındaki Korelasyonel Analiz Sonuçları*

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1.ÇÇT	--	0.44**	-0.27**	0.22**	0.80**	0.44**	0.56**	0.35**	0.12*	0.26**	-0.33**	0.57**	0.26**	-0.39**	0.50**	-0.12	0.85**	-0.28**	0.72**
2.Bİ		--	-0.37**	0.43**	0.41**	0.86**	0.26**	0.82**	0.21**	0.78**	-0.35**	0.17**	0.49**	-0.77**	0.23**	-0.24**	0.42**	-0.37**	0.41**
3.CÖ			--	-0.36**	-0.24**	-0.32**	-0.12*	-0.29**	-0.02	-0.25**	0.69**	-0.19**	-0.54**	0.33**	-0.14*	0.74**	-0.33**	0.89**	-0.25**
4.CÖB_t				--	0.18**	0.38**	0.12**	0.43**	0.75**	0.34**	-0.26**	0.13*	0.85**	-0.23**	0.11*	-0.29**	0.23**	-0.33**	0.22**
5.Duyİs					--	0.39**	0.48**	0.35**	0.08	0.27**	-0.29**	0.29**	0.24**	-0.31**	0.44**	-0.11*	0.61**	-0.23**	0.56**
6.OsuzBİ						--	0.26**	0.60**	0.20**	0.56**	-0.28**	0.22**	0.41**	-0.64**	0.22**	-0.23**	0.42**	-0.35**	0.38**
7.Fizİs							--	0.21**	0.11	0.15**	-0.18**	0.34**	0.11**	-0.19**	0.23**	-0.06	0.42**	-0.12**	0.39**
8.DD								--	0.23**	0.58**	-0.31**	0.06	0.46**	-0.43**	0.21**	-0.17**	0.33**	-0.26**	0.33**
9.CÖB_alt									--	0.21**	0.001	0.11**	0.32**	-0.04	0.04	-0.03	0.13*	-0.02	0.08
10.BD										--	-0.23**	0.05		0.34**	-0.49**	0.18**	-0.15**	0.21**	-0.25**
11.CF											--	-0.12*	-0.4**	0.29**	-0.19**	0.32**	-0.35**	0.49**	-0.31**
12. Fizİh												--	0.11	-0.20**	0.18**	-0.21**	0.48**	-0.19**	0.24**
13. CU													--	-0.32**	0.13*	-0.42**	0.26**	-0.49**	0.29**
14. OBİ														--	-0.18**	0.22**	-0.39**	0.36**	-0.36**
15. Cİ															--	-0.08	0.38**	-0.11**	0.24**
16. CC																--	-0.16**	0.51**	-0.09

17. Duyİh	--	-0.33**	0.52**
18. KAV		--	-0.24**
19. AK			--

ÇÇT: Çocukluk Çağı Travmaları; BI = Beden İmajı; CÖ: Cinsel Özgüven,; CÖB_t = Cinsel Öz-bilinç total; Duyİs: Duygusal İstismar; OsuzBİ = Olumsuz Beden İmajı; Fizİs: Fiziksel İstismar; DD = Değerlendirme Duyarlılığı; CÖB_alt = Cinsel Öz-bilinçlilik; BD= Bedeni Değiştirme; CF = Cinsel Farkındalık; Fizİh = Fiziksel İhmal; CU = Cinsel Utangaçlık; OBİ = Olumlu Beden İmajı; Cİ = Cinsel İstismar; CC = Cinsel Cesaret; Duyİh= Duygusal İhmal; KAV = Cinsel Olarak Kendini Açığa Vurma; AK = Aşırı Koruma

N=323; * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Çocukluk çağı travmaları ile beden imajı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda bu iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .44, p < .001$). Bu bulgu, çocukluk döneminde daha fazla travmatik yaşantıya sahip olan bireylerin, beden imajlarına ilişkin daha olumsuz değerlendirmeler taşıma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ayrıca, beden imajı ile cinsel öz-bilinç arasındaki ilişki Spearman sıralı farkları korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Analiz sonucunda bu iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif ilişki anlamlı bulunmuştur ($r = .43, p < .001$). Bu bulgu, beden imajlarına ilişkin daha olumsuz değerlendirmeler taşıyan katılımcıların cinsel öz-bilinçlerinin de yüksek olduklarını göstermektedir. Dahası, yetişkin bireylerin çocukluk çağı travmaları ve bedeni değiştirme isteği arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönde ilişki vardır ($r = .26, p < .001$). Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarından fiziksel istismar ile olumsuz beden algısı arasında zayıf düzeyde ve pozitif ilişki vardır ($r = .26, p < .001$). Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarından fiziksel ihmal ile beden imajı ölçeğinin alt boyutlarından olumsuz beden algısı arasında zayıf düzeyde ve pozitif ilişki vardır ($r = .22, p < .001$). Çocukluk çağı travmalarının alt boyutları ile olumsuz beden algısı arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Spearman korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz bulgularına göre, duygusal istismar ile olumsuz beden algısı arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .39, p < .001$). Bununla birlikte, duygusal ihmal ile olumsuz beden algısı arasında ise orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .42, p < .001$). Bu sonuçlar, çocukluk döneminde duygusal yoksunluk veya istismara maruz kalan bireylerin, bedenlerine yönelik algılarında daha olumsuz değerlendirmeler taşıma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Cinsel istismar ile olumsuz beden algısı arasında zayıf düzeyde ve pozitif ilişki vardır ($r = .22, p < 0,001$). Yetişkin bireylerin olumsuz beden algısı ile cinsel cesareti arasında zayıf düzeyde ve negatif yönlü ilişki vardır ($r = -.24, p < .001$). Beden imajı ölçeğinin alt boyutlarından değerlendirme duyarlılığı ile cinsel özgüven ölçeğinin alt boyutlarından cinsel farkındalık arasında zayıf düzeyde ve negatif yönde ilişki bulunmuştur ($r = -.31, p < .001$). Olumsuz beden algısı ile cinsel utangaçlık arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki bulunmuştur ($r = .49, p < .001$). Ancak, cinsel farkındalık ile cinsel öz-bilinçlilik arasında ilişki bulunamamıştır ($r = .001, p = 0,98$).

4.4. Cinsel Özgüven Üzerine Regresyon Analizi

Tablo 6. *Cinsel Özgüven Üzerine Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	Model 1 β	Model 2 β	Model 3 β
Cinsiyet	0.24***	0.22***	0.07
Yaş	-0.25***	-0.22***	-0.14**
Medeni Durumu	0.14*	0.10	0.05
Duygusal İstismar		-0.04	-0.02
Fiziksel İstismar		-0.05	-0.06
Fiziksel İhmal		-0.06	-0.06
Duygusal İhmal		-0.13	-0.15*
Cinsel İstismar		0.17**	0.13**
Aşırı Koruma		0.01	0.05
Olumsuz Beden Algısı		-0.17**	-0.09
Değerlendirme Duyarlılığı		-0.03	0.07
Olumlu Beden Algısı		0.19**	0.12
Bedeni Değiştirme		0.00	-0.03
Cinsel Öz-Bilinçlilik		-	0.38***
Cinsel Utangaçlık		-	-0.38***

$N=323$; *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Tablo 7. *Cinsel Özgüven Üzerine Hiyerarşik Regresyon Analizi – R2 Değişim Tablosu*

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	S.H.	ΔR^2	F	p
						Değişimi	
1	0.31	0.10	0.09	8.05	0.10	11.55	<.001
2	0.55	0.30	0.27	7.20	0.20	8.87	<.001
3	0.67	0.45	0.43	6.40	0.15	41.99	<.001

$N=323$; *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Model 1=Cinsiyet, yaş ve medeni durumu;

Model 2= Model 1+ Çocukluk çağı travmaları alt boyutları ve beden imajı alt boyutları

Model 3= Model 2+ Cinsel öz-bilinç alt boyutları

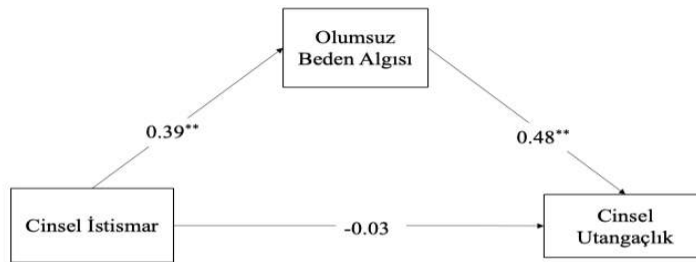
Hiyerarşik regresyon analizi, cinsel özgüven üzerindeki yordayıcıları test etmek amacıyla üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada demografik değişkenler (cinsiyet, medeni durum (evli değil ve evli), yaş) modele dâhil edilmiş ve model anlamlı bulunmuştur, $F(3, 316) = 11.55, p < .001, R^2 = .10$. Bu modelde cinsiyet ($\beta = .24, p < .001$), yaş ($\beta = -.25,$

$p < .001$) ve medeni durumu ($\beta = .14$, $p = .02$) değişkenlerinin her biri cinsel özgüvenin anlamlı yordayıcıları olarak bulunmuştur.

İkinci modelde çocukluk çağı travmaları (duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, aşırı koruma) ve beden imajı (olumlu, olumsuz beden algısı, değerlendirme duyarlılığı, bedeni değiştirme) değişkenleri eklenmiştir ve modelin açıklayıcılığı anlamlı biçimde artmıştır, $\Delta R^2 = .20$, $\Delta F(10, 306) = 8.87$, $p < .001$ ile varyansın %30,1'ini açıklamıştır ($R^2 = .30$). Bu modelde cinsel istismar ($\beta = .17$, $p = .003$), olumlu beden algısı ($\beta = .19$, $p = .006$), olumsuz beden algısı ($\beta = -.17$, $p = .03$) ve yaş ($\beta = -0.22$, $p < .001$) anlamlı yordayıcılardır. Bu modelde medeni durum ise artık anlamlı bir yordayıcı olmaktan çıkmıştır ($p = .06$).

Üçüncü modelde, cinsel öz-bilinç alt boyutları (cinsel öz-bilinçlilik ve cinsel utangaçlık) eklenmiştir. Model anlamlı biçimde gelişmiş, açıklanan varyans %45,3'e yükselmiştir ($R^2 = .45$), $\Delta R^2 = .15$, $\Delta F(2, 304) = 41.99$, $p < .001$. Bu modelde cinsel utangaçlık güçlü bir negatif yordayıcı olarak öne çıkmıştır ($\beta = -.38$, $p < .001$). Cinsel öz-bilinçlilik ($\beta = .38$, $p < .001$), cinsel istismar ($\beta = .13$, $p = .01$), duygusal ihmal ($\beta = -.15$, $p = .03$) ve yaş ($\beta = -.14$, $p = .01$) da anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuştur ancak bu modelde cinsiyet artık anlamlı bir yordayıcı olmaktan çıkmıştır ($p = .16$).

4.5. Değişkenler Arasındaki Aracılık Analizleri

Şekil 1.Aracı Değişken Modeli

Tablo 8. Aracı Değişken Doğrudan ve Dolaylı Etki Tablosu

Etki	β	S.H.	t	p	95% Güven Aralığı (Alt)	95% Güven Aralığı (Üst)
Toplam Etki (Cinsel istismar → Cinsel utangaçlık)	0.11	0.10	2.09	0.04*	0.01	0.21
Doğrudan Etki Cinsel istismar → Cinsel utangaçlık; aracı dahil edildiğinde)	-0.03	0.09	-0.04	0.97	-0.20	0.19
Dolaylı Etki (Cinsel İstismar → Olumsuz Beden Algısı → Cinsel Utangaçlık)	0.21	0.07	—	—	0.09	0.36

$N=323$; *= $p < .05$, **= $p < .01$, ***= $p < .001$

Çalışmada, cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide olumsuz beden algısının aracı rolü olup olmadığı test edilmiştir. Bu amaçla, Hayes'in (2022) önerdiği PROCESS makro programı kullanılarak Model 4 aracılığıyla aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler, 5000 bootstrap örnekleme ve %95 güven aralığı ile yürütülmüştür. Öncelikle, cinsel istismar değişkeninin cinsel utangaçlık üzerindeki total etkisi anlamlı bulunmuştur (toplam etki, $\beta = .11$, $SE = .10$, $t(319) = 2.09$, $p = .04$). Ardından, cinsel istismarın olumsuz beden algısı üzerindeki etkisi de anlamlıdır (a yolu; $\beta = .39$, $SE = .09$, $t(319) = 4.55$, $p < .001$). Aynı şekilde, olumsuz beden algısı da cinsel utangaçlık üzerinde anlamlı bir yordayıcıdır (b yolu; $\beta = .48$, $SE = .06$, $t(319) = 9.42$, $p < .001$). Modelde olumsuz beden algısı eklendiğinde, cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki doğrudan ilişkinin anlamlılığını kaybettiği görülmüştür (doğrudan etki, $\beta = -.03$, $SE = 0.09$, $t(319) = -.04$, $p = .97$). Bu durum, tam aracılığa işaret etmektedir. Bootstrap analiz sonuçlarına göre dolaylı etki istatistiksel olarak anlamlıdır ($\beta = .21$, $SE = .07$, %95 GA [.09, .36]). Bu bulgular, olumsuz beden algısının, cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol oynadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalan bireylerin, beden algılarının olumsuzlanması aracılığıyla cinselliğe yönelik daha utangaç bir tutum geliştirme eğiliminde oldukları söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde konu hakkında daha önce yapılmış çalışmaların kapsamlı bir incelemesi ve bu araştırmanın bulguları ile karşılaştırma yapılacaktır. Ayrıca bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ve gelecekteki araştırmalar için öneriler de bu bölümde yer almaktadır.

5.1. Çocukluk Çağı Travmaları ve Beden İmajı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Çocukluk çağı travmalarının kişilerin psikolojik gelişimleri üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkiler üzerine birçok çalışma yapılmış ve bu çalışmalar, kişilerin ruhsal durumlarının çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur (Allen ve ark., 2013; Cutajar ve ark., 2010; Hovens ve ark., 2015; Jaffe, 2017; Mandelli ve ark., 2015; Palmier-Claus ve ark., 2016; Pelendecioğlu ve Bulut, 2009).

Bu araştırmada yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonuçlarına göre, çocukluk çağı travmaları bireylerin cinsiyetlerine göre analiz edildiğinde, kadın ve erkek katılımcıların çocukluk çağı travmaları toplam puanları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde, Üstündağ Köksal (2022) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları alt boyutlar arasında cinsiyet değişkenine yönelik farklardan bahsetse de; bu çalışmayla benzerlik göstererek, çocukluk çağı travmaları ölçeği toplam skorlarının kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuştur. Çocukluk çağı travmaları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde, alt boyutlar dahil olmak üzere kadın ve erkek arasında anlamlı bir fark görülmediğinden bahseden çalışmalar literatürde bulunmakla beraber (Çobanoğlu, 2020); Terzioğlu, Çelikay Söyler ve Menekşe (2023)'nin çalışması ve benzer şekilde Güler ve Tuncay (2021)'in çalışmaları, alt boyutların cinsiyete göre farklılık geliştirebileceğini belirtmektedir.

Bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olan çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte başka ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusu birçok araştırmacı tarafından çalışılmış ve genel olarak şu şekilde sonuçlar bulunmuştur: Bu çalışmanın bulguları ile uyumlu olarak, çocukluk çağı travmalarının kişilerin yalnızca psikolojik durumlarını değil, buna bağlı olarak beden imajını etkilediği 2002 yılında Smolak tarafından da desteklenmiştir. Aynı zamanda King'in 2018'de, Bödicker ve arkadaşlarının 2021 yılında yapmış olduğu derleme çalışmasında da çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin beden imajı konusunda olumsuz etkisi olduğuna değinilmiştir. Molendijk ve arkadaşları tarafından 2017'de yapılan bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının yeme bozuklukları ile

ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Dolayısıyla, çocukluk çağı travmaları ile beden imajı kavramının bu bağlamda ilişkili olduğu düşünülebilir.

Türkçe literatür incelendiğinde, Ekşi ve Bahtiyar (2024)'ın kadınlar üzerinde gerçekleştirdiği bir çalışma, çocukluk çağı travmaları ile yeme tutumlarının bozulması arasında öz tikslenme ve bedeninden utanmanın aracı etkisini göstermiştir. Bahsi geçen çalışmanın çocukluk çağı travmalarının kişilerin beden imajına etki ettiğini gösteren bulguları, bu çalışma ile uyum göstermektedir. Güler ve Tuncay (2021)'in çalışması ise, beden imgesi baş etme stratejileri ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Çocukluk döneminde aile tutumları ve aile içi dinamiklerin beden algısına etkisini inceleyen bir derleme çalışması olarak Kearney ve Cooke (2002) 'un çalışması da bu etkileri bildirmektedir. Bu tez çalışmasında da, literatürde örnek gösterilen diğer çalışmalarla ortak olarak, çocukluk çağı travmaları ile beden imajı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bulgular detaylı incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının bir alt boyutu olan cinsel istismar ile olumsuz beden algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda, çocukluk çağı travmaları alt boyutları (duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, aşırı koruma) ile beden imajı alt boyutları (olumlu, olumsuz beden algısı, değerlendirme duyarlılığı, bedeni değiştirme) arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş ve bu bulgular literatürdeki diğer çalışmalarla uyum göstermektedir. Bu değerlendirmeler, beden imajı ile alakalı bozukluklar ve bu bozukluklardan etkilenecek ortaya çıkabilen diğer ruhsal bozuklukların (örneğin yeme bozuklukları, sosyal kaygı, depresyon vb.) tedavi edilebilmesi ve önleyici çalışmalar yapılabilmesi için çocukluk çağı travmaları üzerine çalışmanın önemli olduğunu göstermektedir.

Literatür incelendiğinde, çocukluk çağı travmaları ve beden imajı arasında direkt olarak bir ilişki bulunmadığını veya zayıf bir ilişki bulunduğunu öne süren çalışmalarla da karşılaşılabilir. Örnek olarak, Sanson ve arkadaşlarının (1996) yapmış olduğu çalışmada, çocuklukta yaşanan duygusal ihmalin yetişkinlikteki beden imajında etkisi olmadığı görülmüştür. Bu durum, dolaylı yoldan bir etki olabileceğini fakat doğrudan bir etki bulunmadığı üzere yorumlanmıştır. Bu tez çalışmasında ise, bahsedilen çalışmadan farklı olarak olumsuz beden imajı ve duygusal ihmal arasında bir ilişki bulunmuştur. Paivio ve McCulloch (2004), çocukluk çağı travmalarının her türünün beden imajında etkili olmayabileceğini; cinsel istismarın etki gösterebileceğini fakat ihmalin etkisinin olumsuz beden imajıyla alakalı olmayabileceğini belirtmiştir. Bahsi geçen çalışmadan farklı olarak bu

tez çalışmasında, duygusal ve fiziksel ihmal ile olumsuz beden imajı arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, cinsel istismar ve olumsuz beden algısı da ilişkili bulunmuştur. Smolak (2002) beden imajı ve çocukluk çağı travmaları arasında bir ilişki olduğunu ifade etse de, bazı çalışmalarda her zaman tutarlı ilişkiler bulunmadığını eklemiş ve bulunan ilişkilerin başka etkenlerden de dolaylı olarak etkilenebileceğini belirtmiştir. Bu sebeple, dolaylı olarak bu ilişkiyi etkileyebilecek diğer etkenlerin de belirlenmesi önemli görülmüş ve bu konu hakkında daha fazla araştırma yapılması gerektiği gözlemlenmiştir.

5.2. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsellik Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada beden imajı ile ilişkili bulunan çocukluk çağı travmalarının kişilerin cinselliği ile ilişkili olabileceği öngörülmüş ve çalışma buna göre dizayn edilmiştir. Çocukluk çağı travmaları ve cinsellik arasındaki ilişki incelendiğinde, Bödicker ve arkadaşları (2021) tarafından yapılmış olan çalışma, beden imajının etkilendiği gibi cinsel yaşamın da çocukluk çağı travmalarından olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur. Çocuğun yaşadığı travmaların cinsel gelişimini olumsuz etkilediği ve yetişkinlik döneminde ilişkileri, cinsel yaşamı ve cinsel işlevselliğinde olumsuz etki gösterebileceğini belirten çalışmalar da vardır (Özgüven, 1997). Cinsel işlev, cinsel yaşam ve cinsel doyum ile ilişkisi ortaya koyulan cinsel cesaret, cinsel farkındalık, cinsel olarak kendini açığa vurma, cinsel utangaçlık ve cinsel özgüven alt boyutlarının (Çelik, 2012) bu tez çalışmasında elde edilen sonuçlara göre çocukluk çağı travmaları ile ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, çocukluk çağı travması düzeyi arttıkça kişilerin cinsel cesareti, cinsel farkındalığı, cinsel özgüveni ve cinsel olarak kendini açığa vurma düzeyleri azalmakta; cinsel utangaçlığı artmaktadır. Bu bulgular, Charlton (2007) ve Storr (1992; akt. Çelik, 2012)'un yayınlarında yer verdiği cinsel utangaçlık ve cinsel olarak kendini açığa vuramamanın cinsel bozukluklara sebebiyet verebileceği ve bu durumların büyük bir ölçüde çocukluk çağındaki olumsuz deneyimlerine bağlı olabileceği bilgileriyle tutarlılık göstermektedir.

Finkelhor ve arkadaşları (1989) tarafından yapılmış bir çalışma, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış bireylerin yetişkinlikte cinsel yaşamlarında tatminsizlik bildirdiklerini göstermektedir. Bu tez kapsamında yürütülen araştırmada da, cinsel istismar ile cinsel özgüven arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Elde edilen bu bulgu, cinsel özgüvenin cinsel doyum üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koyan önceki araştırmalarla (Çelik, 2012) örtüşmekte ve literatürdeki benzer sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Kayır

(1995), çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimlerin, ailenin ve kültürün yetişkinlikteki cinsel işlev bozukluklarında etkili olabileceğini ortaya koymuştur. Cinsel işlev bozukluklarında oldukça etkili olan cinsel özgüven (Çelik, 2012), bu tez çalışmasında çocukluk çağı travmaları ile ilişkili bulunduğu bu bilgilerle uyum içerisindedir. Tüm bulgular literatür kapsamında değerlendirdiğinde, bu konuyu inceleyen araştırma sayısı fazla olmamakla beraber, çocukluk çağı travmaları ve özellikle cinsel istismarın; yetişkinlikte cinsel özgüven ve dolayısıyla cinsel hayatın niteliği ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Kişinin cinsel yaşantısının hayatında büyük bir yer kapladığı bilinmekle birlikte bu konu üzerine daha fazla araştırma yapılması önem arz etmektedir. Cinsel işlev bozuklukları ve cinsel yaşamdaki diğer sorunların önüne geçebilmek için çocukluk çağı travmalarının da değerlendirilmesinin, yeni tedavi yaklaşımları ve önleyici programlar geliştirilmesi adına etkili olabileceği düşünülmektedir.

Literatürde, çocukluk çağı travmaları ve yetişkinlik dönemindeki cinselliğin doğrudan ilişkili görülmediği çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Rellini ve Meston (2007) tarafından cinsel istismar öyküsü bulunan kadınlar üzerinde, cinsel işlevsellik ve cinsel doyumunu araştırmak üzere yapılan çalışmada bazı katılımcıların cinsel doyumlarının yüksek olduğunu gözlemlenmiş; bu durum, kişisel farklılıklar ve kişilerin baş etme mekanizmalarının farklılığı ile açıklanmıştır. Benzer bir sonuca Himelein ve McElrath (1996)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada da rastlanılmıştır. Bahsedilen çalışmalardan farklı olarak bu tez çalışmasında, cinsel istismar öyküsü bulunan bireylerin cinsel farkındalıklarının, cinsel olarak kendini açığa vurmaya yatkınlıklarının ve cinsel özgüvenlerinin düşük olduğu görülmüş; dolayısıyla, cinsel hayatlarından aldıkları doyumun düşük olabileceğine yönelik bir çıkarım yapılmıştır. Briere ve Elliott (1994), yaptıkları çalışmada cinsel problemler ve cinsel istismar arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyarken; duygusal ihmal ve fiziksel istismarın kişilerin cinselliği üzerinde doğrudan bir etkileri olmadığı sonucunu bulmuşlardır. Bahsedilen çalışmadan farklı olarak, bu çalışmada çocukluk çağı travmalarının total sonucu ile cinsel özgüven arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmakla beraber; cinsel öz-bilinç ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, çocukluk çağında yaşanan travmalar arttıkça kişinin cinsel özgüveni düşmekte fakat cinsel öz-bilinci artmaktadır. Cinsel özgüven ve cinsel öz-bilincin negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bilinmektedir. Birey, kendi cinsellik sınırlarına odaklandıkça, cinsellikte özgüveni düşmektedir. Çocukluk çağında yaşanan travmalar arttıkça birey, cinsellikte kendine olan

güvenini kaybetmekle birlikte; sınırları hakkında bilinç kazanmakta ve kendi cinsel sınırlarını ön planda tutmaya yatkın hale gelmektedir.

5.3. Beden İmajı ve Cinsellik Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Kişilerin cinsellikleri ve beden imajlarının çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olduğu gösterilmişken beden imajı ve cinsellikleri arasındaki ilişkinin de incelenmesi gerekli görülmüştür. Bu çalışmada yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre, beden imajı cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde, kadın katılımcıların beden imajı ölçeği puanları erkek katılımcıların beden imajı ölçeği puanlarından farklı bulunmuştur. Başka bir deyişle, kadın katılımcılar bedenlerini, erkek katılımcılara göre daha olumsuz değerlendirmektedirler. Aynı zamanda, beden imajı ölçeği alt boyutlarından bedeni değiştirme analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların bedenlerini değiştirme istekleri ile erkek katılımcıların bedenlerini değiştirme istekleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadınların, erkeklere göre bedenlerini değiştirmek konusunda daha istekli olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde, bu çalışmanın sonuçlarıyla uyumlu olarak; beden imajı konusunda cinsiyetin farklılık gösterdiğini ortaya koyan çalışmalar görülmekte, kadınlarda olumsuz beden algısının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Doğan, 2022). Grogan (2005)' in çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmekle birlikte, bu durumun sebebinin, kadınların toplumsal normlardan daha çok etkilenmesi, daha fazla kıyasa maruz kalması ve ideal beden algısının genel olarak kadınlar üzerinden standardize edilmesi olabileceği düşünülmektedir. Benzer bir bulgu ve yorumla literatüre katkı sağlayan bir çalışma da Mills ve arkadaşlarının (2002) çalışmasıdır. Beden imajının ve alt boyutlarının cinsiyetler arasında ne kadar fark ortaya koyduğunu değerlendirmek için bu bağlamda daha fazla çalışma yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Bu tez kapsamında yapılan çalışmada, beden imajını olumsuz olarak değerlendiren kişilerin cinsel özgüvenlerinin de düşük olduğu, cinsel olarak kendini açığa vurmakta problem yaşadıkları, cinsel farkındalıklarının ve cinsel cesaretlerinin düşük olduğu, cinsel öz-bilinçliliklerinin ve cinsel utangaçlıklarının yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Aynı zamanda, cinsel özgüveni düşük olan kişilerin bedenlerini değiştirmek istediği sonucu da ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, kişilerin cinsellik davranışı ile beden imajının arasında doğrudan bir ilişki olduğunu söyleyen literatürdeki diğer çalışmalarla uyum içerisindedir (Gill, 2007; Holt ve Lyness, 2007; Özcan ve ark., 2013; Pascoal, Narciso ve Pereira, 2012;

Pujols, Meston ve Seal, 2010; Sun Kim ve Kang, 2015; Wiederman ve Pryor, 1997). Van den Brink ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu çalışmaya göre, bedenini olumlu algılama; cinsel doyum ve olumlu cinsel yaşantı için önemli bir etken olarak görülmüştür. Bu tez çalışmasında da, olumlu beden imajı ile cinsel özgüven, cinsel olarak kendini açığa vurma ve cinsel farkındalık arasında ilişki görülmüş olması; bu bulgularla da uyum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Literatürde beden imajı kavramının cinsellikle arasındaki ilişkiyi inceleyen, Meana ve Nunnink (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın değindiği bir diğer önemli konu ise; cinsellik esnasında, kişinin kendi bedeninin nasıl görüldüğüne odaklanması ve bu sebeple dikkat dağınıklığı yaşamasıdır. Kişinin dikkati partnerinden ve cinsel hazdan kendi bedenine yönelmiş olup cinsel hayatını etkileyebilecek bir duruma sebep olabilmektedir. Bu tez çalışmasında da, kişilerin bedenlerini değerlendirme duyarlılığı; cinsel özgüven, cinsel olarak kendini açığa vurma, cinsel farkındalık ve cinsel cesaret ile negatif yönde bir ilişki göstermektedir. Başka bir deyişle, kişiler bedenlerinin değerlendirildiğini düşündükleri durumlarda partnerleriyle cinsel paylaşımı azaltabilir, kendi cinsellikleri hakkında farkındalık geliştirmekte zorlanabilir ve daha çekingen davranışlar gösterebilmektedirler. Dolayısıyla bu durum cinselliklerini olumsuz etkilemektedir. Bu bulgular da, bahsedilen diğer çalışmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Böylelikle, kişinin cinsel hayat kalitesinin beden imajı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmakta ve cinsel yaşamında sorun yaşayan kişilerin beden imajlarının da değerlendirilip bu verilere göre bir tedavi planı hazırlanması önem arz edebilmektedir.

Literatür incelendiğinde, beden imajı ve cinsellik arasında ilişki bulunmadığı veya oldukça düşük bir ilişkileri olduğunu söyleyen çalışmalara da rastlanmıştır. Örnek olarak, McCabe ve arkadaşları (2003) tarafından yapılmış bir çalışmada, ergenlik döneminde olan kişilerin beden imajları ve cinsel doyumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Benzer bir şekilde bu değişkenler arasında ilişki bulunmadığını ortaya koyan bir çalışmada bu durum, toplumsal normların kişilere cinsellik konusunda baskı kurduğu ve bunun çalışmanın sonuçlarını etkileyebileceği şeklinde yorumlanmıştır (Ma, 2006). Wiederman (2000), beden imajı ve cinselliğin ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar yapmış olsa da, beden imajı ve cinsel doyum arasındaki ilişki kadınlarda yüksek görülürken erkeklerde daha zayıf bir ilişki görüldüğünü ve dolayısıyla örneklemin bu bulguları değiştirebileceğini ortaya koymuştur.

Beden imajı ve cinsellik arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı kültürlerde, farklı örneklemelerle yapılan çalışmaların sayısının artması önemli görülmüştür.

5.4. Cinsellikle Alakalı Kavramlar Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Çocukluk çağı travmaları ve beden imajı ile ilişkisi ortaya koyulan cinsellik kavramının, kendi alt boyutları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak yeni bakış açıları kazanmak için oldukça önemli görülmüştür. Aynı zamanda, bu çalışmada yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi doğrultusunda, cinsel özgüven, cinsel öz-bilinç ve cinsel utangaçlık alt boyutlarının cinsiyet değişkenine bağlı olarak ne derece farklılık gösterdiği değerlendirilmiştir. Cinsel özgüvenin analiz edilmesi sonucunda, erkek katılımcıların cinsel özgüveni ile kadın katılımcıların cinsel özgüveni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, erkek katılımcılar kadın katılımcılardan cinsel olarak daha özgüvenli bulunmuşlardır. Bu çalışmanın bulgularıyla benzerlik gösterecek şekilde Çelik (2012), erkeklerin cinsel özgüvenlerinin kadınların cinsel özgüvenlerinden yüksek olduğunu gösteren bir çalışma yapmıştır. Karagöz (2021)'in çalışmasına göre, bu çalışmanın bulgularından farklı olarak, cinsel özgüven düzeyleri cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Aynı zamanda bu çalışmada, cinsel öz-bilincin analiz edilmesi sonucunda, kadın katılımcıların cinsel öz-bilinç sonuçları ile erkek katılımcıların cinsel öz-bilinç sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadınların cinsel öz-bilinci erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Cinsel öz-bilinç üzerine literatürde yeterli sayıda çalışma olmadığı fark edilmiştir. Brand ve Waterink (2018) tarafından yapılmış bir çalışmada, cinsel öz-bilincin cinsel istek konusunda etkili olduğu ve bu ölçeğin alt boyutlarından biri olan cinsel utangaçlığın hem kadın hem erkeklerde cinsel isteği azalttığı ortaya koyulmuştur. Erkek katılımcılarla yapılan bir çalışmada, cinsel yanıt üzerinde etkili olan faktörlerden biri olmasıyla ilgi çekmiş ve özellikle alt boyutlarından biri olan cinsel utangaçlığın erkek orgazmıyla negatif bir ilişki içerisinde olduğu bulgulanmıştır (Quinta-Gomes ve Nóbrega, 2025). Bu çalışmada yapılan cinsel utangaçlık analizleri sonucuna göre, kadın katılımcıların cinsel utangaçlık düzeyleri ile erkek katılımcıların cinsel utangaçlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Başka bir deyişle, kadın katılımcıların cinsel utangaçlık düzeyleri erkek katılımcılara göre daha yüksektir. Van Lankveld ve arkadaşları (2007) tarafından yapılmış bir çalışmada, kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek cinsel utangaçlık gösterdikleri bulgusu, bu çalışma ile uyum

sağlamaktadır. Utangaçlık konusunu temel alındığında, kadınların erkeklere kıyasla utanmaya daha eğilimli olduğu görülmektedir (Miller, 1992; Thornton, 2003). Luster ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmış bir çalışmada, kadın ve erkek arasındaki utangaçlık değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat, cinsel utangaçlık değerlendirildiğinde, bu araştırmanın bulgularıyla paralel olarak, yüksek bir farkla kadınların cinsel utangaçlıklarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bulgularının aksine, cinsellikte cinsiyet etkeninin fark yaratmadığını veya büyük bir anlam ifade etmeyen farklarının olduğunu söyleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Petersen ve Hyde, 2010). Hyde (2005)'ın cinsiyet benzerliği hipotezine göre, cinsellik söz konusu olduğunda cinsiyet değişkenine göre farklılıkların az olması beklenmektedir.

Bu çalışmada, cinsel özgüven ölçeğinin alt boyutları olan cinsel cesaret, cinsel farkındalık ve cinsel olarak kendini açığa vurma ile; cinsel öz-bilinç ölçeğinin alt boyutları olan cinsel öz-bilinçlilik ve cinsel utangaçlık arasında ilişkiler değerlendirilmekle birlikte; bu iki ölçeğin birbiriyle olan ilişkisi de değerlendirilmiştir. Cinsel özgüven, kişilerin cinsellik konusunda kendini ifade etmekten çekinmemeleri; istek, ihtiyaç ve beklentilerini dile getirebilme ve dolayısıyla sağlıklı bir cinsel deneyim elde edebilmeleri anlamına gelmektedir (Çelik, 2012; Zeanah ve Schwarz, 1996). Cinsel öz-bilinç ise, cinsellikle alakalı doğru bilgiler edindikçe sağlıklı geliştiği düşünülen, cinsellik hakkındaki sınırların çizilmesini sağlayan bir kavram olarak ifade edilmiştir (Atmaca, 2022; Hatipoğlu, Yılmaz ve Demir, 2018). Cinsel öz-bilinç, kişinin kendisini gözlemlemesiyle ve cinselliğini değerlendirebilmesiyle yakından ilişkilidir. Kişinin kendisini gözlemlemesi ve cinsellik konusunda değerlendirebilmesi her zaman cinsel özgüveni, cinsel doyumunu ve cinsel hayatın kalitesini olumlu etkilememektedir. van Lankveld ve arkadaşları (2008) tarafından yapılmış bir çalışma, cinsel öz-bilinci yüksek olan kişilerin cinsel işlev bozukluğuna yatkın olabileceğini göstermiştir. Benzer bulgular Nobre ve Pinto-Gouveia'nın (2008) çalışmasında da görülebilmektedir. Aynı zamanda, yine van Lankveld ve arkadaşları (2004) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada, cinsel işlevlerinde sorun olan ve olmayan erkek katılımcılar karşılaştırılmış; erektil disfonksiyonu olan erkeklerin cinsellik esnasında kaygı duydukları ve partnerleri tarafından değerlendirildiğini düşünmeleri, başka bir deyişle cinsel genel öz-bilinçlerinin (sexual public self-consciousness) yüksek olması sebebiyle dikkatlerinin kendilerine yönelebileceği ve bu durumun cinsel uyarımı etkileyeceğinden ereksiyonlarının problemlili olabileceği ortaya koyulmuştur. Aynı çalışmada, cinsel işlev problemi yaşamayan fakat cinsel öz-bilinci yüksek

olan erkek katılımcıların da benzer etkiler gördüğü bildirilmiştir. Meston (2006)'a göre, benzer bir şekilde, genel öz-bilinci (public self-consciousness) yüksek bireyler, cinsellik esnasında daha çok ağrı duyduğunu belirtirken; özel öz-bilinci (private self-consciousness) yüksek bireyler, cinsellikten daha çok keyif aldığını belirtmiştir. Cinsel özgüven ve cinsel öz-bilincin, aynı zamanda bu iki kavramın alt boyutları arasındaki ilişkinin anlaşılması için doğru tanımlamaların yapılması ve bu iki kavram arasındaki farkların belirlenmesi önemli görülmüştür. Bahsedilen çalışmalarla uyumlu olarak bu tez çalışmasında da, cinsel öz-bilinç ile cinsel özgüven negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Aynı zamanda cinsel öz-bilinç; cinsel özgüvenin alt boyutları olan cinsel cesaret, cinsel farkındalık ve cinsel olarak kendini açığa vurma ile negatif yönde anlamlı ilişki göstermektedir. Bu bulgular, kişilerin kendilerini gözlemlemeye odaklanıp içlerine döndükçe bu durumun, utangaçlık ve cinsellik konusunda çekingenlik oluşmasına sebep olabilmesi üzerinden yorumlanmıştır. Cinsel utangaçlığın, cinselliğe dair tutum ve inançları etkilediği Evli ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan bir çalışmada da ortaya koyulmuştur. Bu çalışmanın bulgularıyla paralellik gösteren, Kılıçlı ve Zeyneloğlu (2024) tarafından yapılan bir çalışmada ise, cinsel utangaçlık; cinsel özgüven, cinsel cesaret, cinsel farkındalık, cinsel olarak kendini açma alt boyutlarıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Quinta-Gomes ve Nóbrega (2025)'in erkekler üzerinde yapılan çalışması ise, cinsel utangaçlığın erkek orgazmını olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur.

Van Alphen (2017) bir çalışmasında, cinsel yakınlık esnasında beden imajına ilişkin öz-bilinçlilik düzeyinin artmasının, cinsel özgüveni düşürdüğü ve dolayısıyla bu kişilerde cinsel doyumun da düşük olduğunu bildirmiştir. Brand ve Waterink (2018) tarafından yapılan çalışmada ise, cinsel öz-bilincin cinsel istekte önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Cinsel utangaçlık arttıkça, cinsel isteğin azaldığı yorumlanmıştır.

Literatür incelendiğinde, bu tez çalışmasında bulunanın aksine cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bildiren çalışmalar da olduğu görülmüştür (Hatipoğlu, Yılmaz ve Demir, 2018; Özdemir, Kaya ve Yıldız, 2019; Yılmaz ve Doğan, 2017). Bu kavramların birbiri üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi için literatürde farklı örneklem gruplarıyla yapılmış daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

5.5. Cinsel Özgüven Üzerine Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizinin Değerlendirilmesi

Cinsel özgüvenin kişilerin cinsel doyum elde etmelerinde, sağlıklı bir cinsel yaşam sürmelerinde ve partnerlerine cinsel istek ve ihtiyaçlarını dile getirebilmek konusunda

oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Cinsel özgüven kavramının diğer değişkenlerle ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için yordayıcıları test edilmek üzere hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. İlk aşamada demografik değişkenler, ikinci aşamada çocukluk çağı travmaları ve beden imajı, üçüncü aşamada cinsel öz-bilinç alt boyutları olmak üzere üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. İlk modelde cinsiyet, medeni durum (evli değil ve evli) ve yaş modele dahil edilmiş ve model anlamlı bulunmuştur. Değişkenlerin her birinin cinsel özgüvenin anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. İkinci modelde ise, çocukluk çağı travmaları alt boyutlarının ve beden imajının alt boyutlarının tümü dahil edilmiş ve modelin açıklayıcılığı anlamlı derece artmıştır. Bu modelde cinsel istismar, olumlu beden algısı, olumsuz beden algısı, yaş anlamlı yordayıcılar olmakla birlikte medeni durum anlamlı bir yordayıcı olmaktan çıkmıştır. Beklenenin aksine, cinsel istismar cinsel özgüvenle pozitif yönde bir ilişki göstermiştir. Bu ilişkinin sebebinin, cinsel istismara uğramış kişilerin travmayı bastırmak için dış dünyaya olduğundan daha güçlü bir imaj göstermeye çalışmasıyla meydana gelen bir savunma mekanizması olabileceği, travmayı telafi etme davranışı geliştirmiş olabileceği gibi nedenlerle veya aşırı performans odaklı düşünmesi sebepleriyle ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, cinsel istismar öyküsü olan kişilerin posttravmatik büyüme yaşadığı da bilinmektedir (Easton ve ark., 2013; Lahav, Ginzburg ve Spiegel, 2020). Bu durum, kişilerde psikolojik bir güçlenme ortaya çıkarıp kişilerin yaşamlarında beklenmedik alanlarda olumlu gelişmeler meydana gelmesine sebep olabilmektedir. Aynı zamanda, kişilerin geçmiş deneyimleri, toplum normları ve cinsiyet rollerine verdikleri önem dolayısıyla ölçüm araçlarında gerçeği yansıtmayan seçenekleri tercih etmiş olma olasılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Cinsel istismarın cinsel özgüveni pozitif ve anlamlı şekilde yordaması, literatürde pek sık karşılaşılan bir bulgu değildir. Bu tez çalışmasının aksine, Schäfer ve Fisher (2011) tarafından yapılmış bir çalışma, cinsel saldırının, cinsel özgüven üzerinde negatif bir yordayıcı olduğunu bildirmektedir. Benzer biçimde, Perrone–McGovern (2017), çocuklukta yaşanan cinsel istismarın, cinsel özgüveni anlamlı biçimde negatif yönde yordadığını bulmuştur. Rosenthal ve Freyd (2014) tarafından yapılmış bir çalışma ise, cinsel istismarın cinsel özgüveni negatif yönde yordadığını, bunu dissosiyasyon aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleştirdiğini göstermektedir. Bu tez çalışmasının bulgularıyla benzerlik gösteren bir çalışma ise, Noll, Trickett ve Putnam (2003) tarafından yapılmış olan, cinsel istismarın cinsel ilgi artışını (sexual preoccupation) yordadığı çalışmadır.

Alanyazında rastlanılmayan bir bulgu olduğundan üzerinde durulmasının, farklı kültürler ve farklı örneklemeler üzerinde yenilenmesinin ilişkiyi anlamlandırmak konusunda önemli olabileceği düşünülmektedir.

Hiyerarşik regresyonun üçüncü modelinde ise, cinsel öz-bilinç ölçeğinin alt boyutları (cinsel öz-bilinçlilik ve cinsel utangaçlık) eklenmiş, model anlamlı biçimde gelişmiştir. Cinsel utangaçlık güçlü bir negatif yordayıcı olmakla birlikte, cinsel öz-bilinçlilik, cinsel istismar, duygusal ihmal ve yaş da anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuş fakat bu modelde cinsiyet anlamlı bir yordayıcı olmaktan çıkmıştır.

5.6. Bedeni Olumsuz Algılamının Cinsel İstismar ve Cinsel Utangaçlık Arasındaki İlişkide Aracı Değişken Olma Durumu Hakkında Değerlendirme

Bu tez çalışmasında, cinsel istismar ve cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide olumsuz beden imajının aracı rolü araştırılmıştır. Yapılan analizlerde, öncelikle cinsel istismarın cinsel utangaçlık üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur. Ardından, cinsel istismarın olumsuz beden algısı üzerindeki etkisinin de anlamlı olduğu görülmüştür. Olumsuz beden imajının da, cinsel utangaçlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Modele, olumsuz beden algısı eklendiğinde cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki doğrudan ilişki anlamlılığını yitirmiştir ve bu durum tam aracılığı göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, dolaylı etki istatistiksel olarak anlamlıdır ve olumsuz beden algısı, cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol oynamaktadır. Bu bulgular, çocukluk döneminde cinsel istismar öyküsü olan kişilerin, beden imajlarını olumsuz değerlendirmeleri aracılığıyla cinselliğe yönelik utangaç bir tutum geliştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Literatür incelendiğinde, Sanchez ve Kiefer (2007)'ın çalışmasında, çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismar ile cinsel işlev bozuklukları arasındaki ilişkiye olumsuz beden algısının tam aracılık ettiği ortaya koyulmuştur, benzer bir sonuca Schacht ve arkadaşları (2019), Rellini ve Meston (2011) ve Hill ve Preston (2010) da ulaşmıştır. Aynı zamanda, Sabik ve Luster (2000)'ın ergen bireyler üzerinde yapmış olduğu çalışmada, cinsel istismar öyküsü olan kişilerin beden imajı ve benlik saygısının, cinsel davranış ve tutumları üzerinde kısmen aracılık rolü olduğu bildirilmiştir. Benzer bulguların görüldüğü bir diğer çalışma da McClelland ve arkadaşları (2014) tarafından yapılmış, beden imajının çocukluk çağı cinsel istismarı ve cinsel işlevler arasındaki etkinin önemli bir kısmını açıkladığı gösterilmiştir. Benzer bulgulara Baker ve arkadaşları (2012) tarafından da erişilmiştir. Peterson ve (2017)

arkadaşları tarafından yapılan bir çalışma ise, çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü ve düşük cinsel doyum arasında beden imajının aracılık etkisi bulunduğunu ortaya koymuştur. Beden imajının cinsel istismar ve cinsel utangaçlık ile aracılık rolünün bulunması, aynı zamanda bunun literatür tarafından da desteklenmesi; cinsel istismar öyküsü olan bireylerin beden imajının olumsuz etkilendiğini, bunun da cinsel tutum, davranış ve işlevselliklerine yansıdığını göstermektedir. Bu durumda, beden imajı, cinsel problemlerin çözümünde bir anahtar kavram olabilir. Bu ilişkilerin daha iyi anlaşılması için farklı gruplarla benzer çalışmaların yenilenmesi gerektiği görülmekte, böylelikle yeni tedavi yaklaşımlarının önünün açılacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Temel amacı çocukluk çağı travmaları, beden algısı, cinsel özgüven ve cinsel öz-bilinç arasındaki ilişkileri incelemek ve beden imajının bu ilişkilerdeki aracı rolünü değerlendirmek olan çalışmamızın sonuçları incelendiğinde; erkek katılımcıların cinsel özgüven düzeyleri kadın katılımcılara göre yüksek bulunurken kadın katılımcıların cinsel utangaçlık ve cinsel öz-bilinç düzeylerinin erkek katılımcılara göre yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda, kadın ve erkek katılımcıların beden imajı analizleri sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre bedenlerini olumsuz algılamaya daha yatkın oldukları ve bedenlerini değiştirme isteklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukluk çağı travmaları analiz sonuçlarına göre, kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Değişkenler arası korelasyonel analiz sonuçlarına göre, çocukluk çağı travmaları ve beden imajı arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki görülmüştür. Başka bir deyişle, çocukluk döneminde travmatik yaşantı öyküsü fazla olan bireyler, beden imajlarını daha olumsuz değerlendirme eğiliminde olabilmektedirler. Beden imajı ve cinsel öz-bilinç arasındaki ilişki değerlendirildiğindeyse, ikisi arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Kişilerin beden imajlarına dair olumsuz algıları arttıkça cinsel öz-bilinçlerinin de artabilecek olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda, bireylerin bedeni değiştirme istekleri ve çocukluk çağı travmaları arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde görülen ilişki; çocukluk döneminde travma yaşamış kişilerin bedenlerini değiştirmek konusunda daha istekli olabileceğini göstermektedir.

Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, fiziksel ihmal, duygusal istismar ve cinsel istismar ile olumsuz beden algısı arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişkiye rastlanırken duygusal ihmal ve olumsuz beden algısı arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır. Bu bulgular değerlendirildiğinde, çocukluk döneminde travma yaşamış bireylerin, bedenlerini olumsuz değerlendirmeye yatkın olduğu sonucu elde edilebilmektedir.

Beden imajı ve cinsellik arasındaki ilişkiyi değerlendiren analiz sonuçları incelendiğinde, olumsuz beden algısı ve cinsel cesaret arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, bedenlerini olumsuz algılayan kişilerin cinsel olarak cesaretli olmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Aynı zamanda, olumsuz beden algısı ve cinsel utangaçlık arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki görülmüştür. Bedenlerini olumsuz değerlendirmeye daha yatkın olan bireylerin cinsel olarak daha utangaç olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Beden imajı ölçeğinin alt boyutlarından olan değerlendirme duyarlılığı ve cinsel farkındalık arasında görülen negatif yönlü ve zayıf düzeyde olan ilişki, değerlendirme duyarlılığı düşük olan bireylerin cinsel farkındalıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Cinsel istismar ve cinsel utangaçlık arasındaki ilişkide olumsuz beden algısının aracı rolü incelenmiş, yapılan analizlerde cinsel istismarın cinsel utangaçlık üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu görülmüş ve sonrasında cinsel istismarın olumsuz beden algısı üzerindeki etkisinin de anlamlı olduğu bulunmuştur. Analiz sonuçlarında, olumsuz beden imajının da cinsel utangaçlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Modele olumsuz beden algısı eklendiğinde cinsel istismar ile cinsel utangaçlık arasındaki ilişkinin anlamlılığını kaybetmesi, tam aracılık görüldüğüne işaret etmektedir. Bu sonuçlara göre, çocukluk döneminde cinsel istismar öyküsü olan bireylerin bedenlerini olumsuz algılamaları aracılığıyla cinselliğe yönelik utangaç bir tutum geliştirme eğiliminde olabilecekleri söylenebilmektedir.

Cinsel özgüven üzerindeki yordayıcıları test etmek üzere yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, ilk aşamada demografik değişkenler (cinsiyet, medeni durum (evli değil ve evli), yaş) dahil edilmiş ve model anlamlı bulunmuştur. İkinci aşamada ise çocukluk çağı travmaları (duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, aşırı koruma) ve beden imajı (olumlu, olumsuz beden algısı, değerlendirme duyarlılığı, bedeni değiştirme) değişkenleri eklenmiştir ve modelin açıklayıcılığı anlamlı

biçimde artmış; cinsel istismar, olumlu beden algısı, olumsuz beden algısı ve yaş hala anlamlı yordayıcılar olup medeni durum anlamlı bir yordayıcı olmaktan çıkmıştır. Üçüncü modelde cinsel öz-bilinç alt boyutları (cinsel öz-bilinçlilik ve cinsel utangaçlık) eklenmiş, modelin açıklayıcılığı anlamlı bir biçimde artmış ve cinsel utangaçlığın güçlü bir negatif yordayıcı olduğu görülmüştür. Cinsel öz-bilinçlilik, cinsel istismar, duygusal ihmal ve yaş hala anlamlı yordayıcılar olsa da bu modelde cinsiyet değişkeninin artık anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Beklenenin aksine, cinsel istismarın cinsel özgüvenle pozitif yönlü bir ilişkisinin olması literatürde pek sık karşılaşılan bir bulgu değildir. Cinsel istismar ve cinsel özgüven arasındaki bu ilişkinin, travmayı bastırma veya telafi etme davranışlarının, savunma mekanizmalarının, posttravmatik büyümenin veya aşırı performans odaklı düşünmenin bir sonucu olabileceği düşünülmektedir.

6.2. Sınırlılıklar

Bu çalışmada örneklem sayısı sınırlıdır. Daha fazla katılımcı ile yapılması, daha genel ve geçerli sonuçlar elde edilmesini sağlayabilmektedir. Katılımcılar belirli bir yaş grubu, eğitim düzeyi veya kültürel bağlamdan seçildiği için sonuçların genellenebilirliği sınırlıdır. İnternet üzerinden ve gönüllü katılım ile toplanan veriler, sadece internet erişimi ve katılma isteği olan bireyleri kapsamaktadır. Örneklemde kadın ve erkek sayısı eşit değildir. Cinsellikle ilgili sorularda katılımcıların daha kabul edilebilir cevaplar vermeye çalışmış olabileceği düşünülmektedir. Cinselliğe yönelik tutumlar kültürden kültüre değiştiğinden bu çalışmanın bulguları farklı kültürel bağlamlara doğrudan genellenemez. Katılımcıların bazı travmatik deneyimlerini unutmuş veya ifade etmekten kaçınmış olma ihtimali bulunmaktadır.

6.3. Öneriler

Araştırmanın sonuçları göz önüne alındığında, gelecekte bu ve benzeri konularda yapılacak olan araştırmalar için öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Çocukluk çağı cinsel istismarının, cinsel özgüveni yordaması hakkındaki bulgu, literatürde oldukça nadir görülen bir bulgudur. Bu durumun travmatik yaşantılar sonucu geliştirilen savunma mekanizmaları üzerinden tekrar çalışılmasının, literatüre katkı sunulabileceği düşünülmektedir. Bu konuda daha kapsamlı bir araştırma yapılması ve tekrar analiz edilmesi daha güvenilir sonuçların önünü açabilecektir. Aynı zamanda, cinsel istismar öyküsü olan ve cinsel problemler yaşayan kişilerin danışmanlık süreçlerinde bu durumun değerlendirilmesinin önemli olabileceği düşünülmektedir.

Bedenin olumsuz değerlendirilmesinin, cinsel istismar ve cinsel utangaçlık arasındaki aracı etkisinin bulunması; farklı örneklerle tekrar analiz edilmesi gerektiği düşünülen konulardan biridir. Bu konunun daha detaylı çalışılmasıyla cinsel problemlere çözüm sunacak veya önleyecek yaklaşımların artacağı düşünülmektedir. Cinsel istismar öyküsü olup cinsel problemlerle danışmanlığa başvuran kişilerin beden imajlarının da değerlendirme sürecine dahil edilmesinin, probleme farklı bir açıdan bakmayı sağlayıp danışmanlık sürecinde avantaj sağlayabileceği öngörülmektedir.

Çocukluk çağı travmalarının, kişilerin beden imajı ve cinsel yaşamının niteliği konusunda etkilerinin oldukça fazla olduğunun görülmesi, önleyici çalışmaların geliştirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Ebeveynlerin ve bakım verenlerin bilinçlendirilmesi, çocuk yetiştirme tutumlarının değerlendirilmesi ve buna yönelik programlar geliştirilmesi, sağlıklı ebeveyn olma yolunda bireylerin adım atmasının desteklenmesi oldukça önemli görülmüştür. Medyanın ve rehberlik servislerinin bu konuda aracılık edebileceği, bu konudaki bilgilerin anlaşılır şekilde topluma ulaştırılabilmesi için kitle iletişim kanallarından destek alınabileceği düşünülmüştür.

Çocuk ve ergenlerin istismar karşısında ne yapabilecekleri konusunda bilinçlendirme çalışmalarının artması, ailelerde ebeveynlerin ve eğitim kurumlarında rehberlik servisinin buna yönelik eğitici planlamalar yapılması, çocuklar üzerine çalışan ve/veya direkt çocuklarla çalışan kişilerin de bu konuda farkındalığını yükseltecek eylemlerde bulunulmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. Bu eylemlerin, kurum içi hizmet eğitimlerinin planlanmasıyla, sosyal medya veya diğer kitle iletişim kanalları aracılığıyla yapılabilmesi mümkündür.

Beden imajının sağlıklı gelişimi açısından, aileler çocuklarına rol model olduğunu bilerek yetiştirmeli ve bedenleri hakkında beden imajlarını zedeleyecek yorumlar yapmaktan kaçınmalıdır. Ergenlik döneminde akranların bedensel özellikleri dolayısıyla birbirlerini dışlamalarına, alay etmelerine yol açmamak adına yetişkinler bu konuda hassas davranmalıdır. Kitle iletişim araçları ve medyada gerçeklikten uzak ideal beden algısı empoze edilmesinin önüne geçmek için çalışmaların yapılmasının, kişilerin kendi bedenlerini kabul edebilmelerini ve sağlıklı yaşamı destekleyen yayınların önünün açılması gerektiği düşünülmüştür. Eğitim kurumlarında bedensel farklılıklara vurgu yapılmasının önüne geçilmesi, rehberlik servisi tarafından akran zorbalığı hakkında bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekli görülmüştür.

Bireylerin cinsellik konusunda doğru bilgiye ulaşabilmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, öncelikle aileler cinsellik hakkındaki mitleri ve yanlış inançları fark etmeli, çocukları yetiştirirken yaşlarına uygun doğru bilgiler vermelidir. Ergenlik döneminde çocuklara cinsellikle alakalı riskli davranışların önünü kesmeleri ve doğru sınırlar koyabilmeleri için cinsel eğitim verilmesinin gerekli olduğu görülmüştür.

Bireylerin cinsel hayatlarında problem yaşamamaları için, cinsel problem ve işlev bozukluklarına nasıl çözüm bulabileceği konusunda bilinçlendirilmeleri; yetişkin kişiler için de doğru cinsel bilgiler veren yayınlar veya kursların sağlık hizmetleri kapsamında planlanabileceği düşünülmektedir.

Cinsel problemler dolayısıyla danışmanlık almak isteyen bireylerin, beden imajları ve çocukluk çağı travmalarının da değerlendirme sürecine dahil edilmesi ve danışmanlık süresince gerekli görüldüğü takdirde bu konular üzerine de çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Z. (2008). *Doğum sonrası dönemdeki kadınların cinsel işlevleri ve etkileyen faktörler* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 225647].
- Allen, B., Cramer, R. J., Harris, P. B. ve Rufino, K. A. (2013). Borderline personality symptomatology as a mediator of the link between child maltreatment and adult suicide potential. *Archives of Suicide Research*, 17(1), 41-51.
- Alleva, J.M., Sheeran, P., Webb, T.L., Martijn, C. ve Miles, E. (2015). A meta-analytic review of stand-alone interventions to improve body image. *Plos One*, 10(9), 1-16.
- Amaya-Hernandez, A., Ortega-Luyando, M., Bautista-Díaz, M. L., Alvarez-Rayón, G. L. ve Mancilla-Díaz, J. M. (2017). Children with obesity: Peer influence as a predictor of body dissatisfaction. *Eating and Weight Disorders*, 24, 121-127.
- American Psychology Association. (2013) – *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.).
- Aral, N. (1997). Fiziksel istismar ve çocuk. Tekışık Veb Ofset Tesisleri.
- Arslan, D. (2021). *Kadınlarda cinsel doyum ve romantik ilişki doyumu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Aslan, D. (2004). Beden algısı ile ilgili sorunların yaratabileceği beslenme sorunları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(9), 326-329.
- Atmaca, C. (2022). *Bireylerde suçluluk ve utanç duyguları, öz-tiksinme, cinsel öz-bilinç ile cinsel doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 755691].
- Atik, D. & Örtten, T. (2008). İdeal beden imgesini oluşturan sosyal ve kurumsal faktörler ve bu idealin bireyler üzerindeki etkileri. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 17-35.
- Aydın, M., & Vural, G. Z. (2018). Üniversite öğrencilerinin beden imgelerinin yaşam niteliklerine etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 111-121.
- Aydın, Y. (2015). *Alkol ve madde bağımlılığında beden algısı, benlik saygısı düzeyleri ve sosyal fobi görülme sıklığı: Karşılaştırmalı bir çalışma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Ayatollahi, M. (2014). *Cinsel doyumu yordayan demografik ve psikolojik değişkenlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 370320].
- Bach, A. K., Brown, T. A. ve Barlow, D. H. (1999). The effects of false negative feedback on efficacy expectancies and sexual arousal in sexually functional males. *Behavior*

Therapy, 30, 79-95.

- Bailes, S., Creti, L., Fichten, C. S., Libman, E., Brender, W. ve Amsel, R. (1998). Sexual self-efficacy scale for female functioning. In CM. Davis, W.L. Yarber, R. Bauserman, G. Shreer ve S. L. Davis (Eds.), *Handbook of Sexuality-Related Measures*. (pp. 531-534). London: Sage.
- Baker, M. L. vd. (2012). Body image dissatisfaction mediates the relationship between childhood sexual abuse and sexual functioning in adult women. *Psychology of Women Quarterly*, 36(3), 272-283.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Barker, M., Robinson, S., Wilman, C., ve Barker, D.J.P. (2000). Behaviour, body composition and diet in adolescent girls. *Appetite*, 35(2), 161-170.
- Başar, K., ve Yüksel, Ş. (2014). Çocukluktan yetişkinliğe cinsiyet kimliği ile ilgili sorunlar: uygun değerlendirme ve izlem. *Psikiyatride Güncel*, 4(4), 389-404.
- Bearman, S.K., Martinez, E., Stice, E. ve Presnell K. (2006). The skinny on body dissatisfaction: A longitudinal study of adolescent girls and boys. *Journal Of Youth and Adolescence*, 35(2), 217-229.
- Bernstein, D. P., Ahluvalia, T., Pogge, D., ve Handelsman, L. (1997). Validity of the childhood trauma questionnaire in an adolescent psychiatric population. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(3), 340-348.
- Beşen, M. A. (2014). Cinsellik ve estetik. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(1), 70-72.
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 312573].
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri (27. baskı). Pegem Akademi.
- Brand, A. M., & Waterink, W. (2018). The general influence of sexual self-consciousness on sex drive in men and women. *Journal of Women's Health Physical Therapy*, 42(1), 2-7.
- Briere, J. ve Elliott, D. M. (1994). Immediate and long-term impacts of child sexual abuse. *The Future of Children*, 4(2), 54-69.
- Canan, M. (2022). *Evli bireylerin duygusal yeme davranışı, beden imajı ve cinsel doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 720990].
- Cash, T. F., Morrow, J. A., Hrabosky, J. I. ve Perry, A. A. (2004). Body image satisfaction and self-esteem: A meta-analytic review. *Journal of Clinical Psychology*, 60(3), 345-355.

- Catarina A. Nóbrega & Ana Luísa Quinta-Gomes (2025) Assessing the role of sexual self-consciousness and sexual self-esteem in male orgasm: An exploratory study, *Journal of Sex & Marital Therapy*, 51:3, 298-308.
- Challinor, K. L., Mond, J., Stephen, I. D., Mitchison, D., Stevenson, R. J., Hay, P. ve Brooks, K. R. (2017). Body size and shape misperception and visual adaptation: An overview of an emerging research paradigm. *Journal of International Medical Research*, 45(6), 2001-2008.
- Cicchetti, D. ve Handley, E. D. (2019). Child maltreatment and the development of substance use and disorder. *Neurobiology of Stress*, 10, 100-144.
- Costa, V., & Sarmento, R. (2019). *Confirmatory Factor Analysis A Case study*. <https://arxiv.org/pdf/1905.05598>
- Creti, L. ve Libman, E. (1989). Cognitions and sexual expression in the aging. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 15, 83-101.
- Cutajar, M. C., Mullen, P. E., Ogloff, J. R., Thomas, S. D., Wells, D. L. ve Spataro, J. (2010). Schizophrenia and other psychotic disorders in a cohort of sexually abused children. *Archives of General Psychiatry*, 67(11), 1114-1119.
- Çağlarırnak, A. (2006). *Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Çelik, E. (2012). *Evli bireylerin cinsel özgüven düzeyleri ile cinsel öz-yeterlik, evlilik yaşam doyumu ve cinsel utangaçlıklarının incelenmesi* [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi [Tez No: 327560].
- Çelik, E. (2013). Cinsel öz-yeterlik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of European Education*, 3(2), 1-10.
- Çobanoğlu, B. (2020). *Çocukluk çağında travmaya uğramış bireylerin beliren yetişkinlik döneminde duygusal yeme davranışı ve benlik saygısı oluşumu arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi [Tez No: 642336].
- Değirmenci, T. (2006). *Obez erişkinlerde benlik saygısı yaşam kalitesi yeme tutumu depresyon ve anksiyete* [Yayınlanmamış uzmanlık tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Demir, B. D. (2006). *Liseye devam eden kız öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ve beden algısını etkileyen etmenler* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi [Tez No: 192554].
- Dijkerman, H. C. ve de Haan, E. H. F. (2007). Somatosensory processes subserving perception and action. *Behavioral and Brain Sciences*, 30(2), 189-201.

- Dindia, K. ve Allen, M. (1992). Sex differences in self-disclosure: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 112, 106-124.
- Doğan, Ö. (2022). *Bireylerde vücut algısı ve yeme tutumunun cinsel doyum üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi [Tez No: 788749].
- Doğan, T., Sapmaz, F. ve Totan, T. (2011). Adaptation of the body image coping strategies inventory to Turkish: A validity and reliability study. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12(2), 121-129.
- Doyle Zeanah, P. ve Schwarz, J. C. (1996). Reliability and validity of the sexual self-esteem inventory for women. *Assessment*, 3(1), 1-15.
- Durmuşoğlu, N. ve Doğru, S.Y (2006). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 237-246.
- Easton, S. D., Coohay, C., Rhodes, A. M. ve Moorthy, M. V. (2013). Posttraumatic growth among men with histories of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 37(10), 793-803.
- Ekşi, E. F. ve Bahtiyar, B. (2024). Kadınlarda çocukluk çağı travmaları ile bozuk yeme tutumu arasındaki ilişkide öz tikslenme ve beden utancının rolü: Bir seri aracılık modeli incelemesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 11(3), 676–699.
- Ergüven, H. (2023). *Yetişkinlerde beden algısı, yeme tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 825452].
- Erkal, S. ve Pek, H. (1993). Beden imajında değişimler ve hemşirenin rolü. *Hemşirelik Bülteni*, 7(30), 61-71.
- Eslek, D. (2018). *Erken ergenlik döneminde çocuk cinsel istismarını önleme programı etkililiğinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 515121].
- Esnaola, I., Rodríguez, A. ve Goñi, A. (2010). Body dissatisfaction and perceived sociocultural pressures: Gender and age differences. *Salud Mental*, 33, 21-29.
- Evli, M., Şimşek, N., Özkan, F., & Dağdelen, D. (2021). The effect of sexual self-schemas and sexual embarrassment of nursing students on the attitudes and beliefs of students related to sexual health. *Nurse Education in Practice*, 57, 103241.
- Faller, K.C. (1989). *Child sexual abuse: An interdisciplinary manual for diagnosis, case management and treatment*. Mac Millan Edu.

- Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 18(5), 409-417.
- Finkelhor, D., Hotaling, G. T., Lewis, I. A. ve Smith, C. (1989). Sexual abuse and its relationship to later sexual satisfaction, marital status, religion, and attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*, 4, 379-399.
- Fleming, S. M. (2024). Metacognition and confidence: A review and synthesis. *Annual Review of Psychology*, 75, 241-268.
- Gaudio, S., Brooks, S.J. ve Riva, G. (2014). Nonvisual multisensory impairment of body perception in anorexia nervosa: A systematic review of neuropsychological studies. *Plos One*, 9(10), 1-32.
- Gil, S. (2007). Body image, well-being and sexual satisfaction: A comparison between heterosexual and gay men. *Sexual and Relationship Therapy*, 22(2), 237-244.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26, 697-714.
- Göksan, B. (2007). *Ergenlerde beden imajı ve beden dismorfik bozukluğu* [Yayımlanmamış uzmanlık tezi]. T. C Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği.
- Grogan, S. (2005). *Body image understanding body dissatisfaction in men, women and children*. Routledge.
- Güler, K. ve Tuncay, A. M. (2021). Yetişkinlerde beden imgesi baş etme stratejileri ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Hassasiyetler*, 8(17), 193-221.
- Gülsün, M., Ak, İ. ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 398-412.
- Gülsün, M., Aydın, H. ve Gülçat, Z. (2005), A study on marital relationship and male sexual dysfunction. *Psychiatry in Turkey*, 7(3), 98-102.
- Güreşen, Ü. (2015). *Bireylerde vücut algısı, yeme tutumu ve benlik saygısının cinsel doyum üzerindeki etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi].
- Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin beden imgesi hoşnutluğu ve iletişim becerilerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-16.
- Harvey, J., & Boynton, K. (2021). Self-Disclosure and psychological resilience: The mediating roles of self-esteem and self-compassion. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 15(1), 90-104.

- Haspolat, N. K. ve Kağan, M. (2017). Sosyal fobinin yordayıcıları olarak beden imajı ve benlik saygısı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 139-152.
- Hatipoğlu, A., Yılmaz, B. ve Demir, S. (2018). Cinsel özbilinç düzeyinin cinsel işlev ve tatminle ilişkisi. *Turkish Journal of Psychology*, 33(1), 40-52.
- Haworth-Hoeppe, S. (2000). The critical shapes of body image: The role of culture and family in the production of eating disorders. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 212-227.
- Hayes, A. F. (2022). Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach (Vol. 3). The Guilford Press.
- Herbozo, S. ve Thompson, J. K. (2010). The effects of ambiguous appearance-related feedback on body image, mood states, and intentions to use body change strategies in college women: an experimental study. *Body Image*, 7, 327-334.
- Hill, E. M. ve Preston, A. J. (2010). Body image as a mediator between childhood sexual abuse and adult sexual dysfunction. *Journal of Clinical Psychology*, 66(8), 853-863.
- Himelein, M. J. ve McElrath, J. V. (1996). Resilient child sexual abuse survivors: Cognitive coping and illusion. *Child Abuse & Neglect*, 20(8), 747-758.
- Holt, A. ve Lyness, K. P. (2007). Body image and sexual satisfaction. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 6(3), 45-68.
- Hovens, J. G., Giltay, E. J., Spinhoven, P., van Hemert, A. M. ve Penninx, B. W. (2015). Impact of childhood life events and childhood trauma on the onset and recurrence of depressive and anxiety disorders. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 76(7), 8559.
- Hullman, G. A., Weigel, D. J., & Brown, R. D. (2022). How conversational goals predict sexual self-disclosure decisions. *Journal of Sex Research*. Advance online publication.
- Hurlbert, D. F. (1991). Sexual assertiveness and sexual satisfaction: A review. *Journal of Sex Research*, 28(1), 64-73.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60, 581-592.
- İncesu, C. (2006). *Cinsel yaşam ve sorunları*. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- Irvine, K.R., Mccarty K., Mckenzie K.J., Pollet T.V., Cornelissen K.K. ve Tovée M.J., Cornelissen P.L. (2019). Distorted body image influences body schema in individuals with negative bodily attitudes. *Neuropsychologia*, 122, 38-50.
- Jaffee, S. R. (2017). Child maltreatment and risk for psychopathology in childhood and adulthood. *Annual Review of Clinical Psychology*, 13, 525-551.

- Johnson, C. M. (2002). *Connections between sexual self-esteem and spiritual orientation in women* [pp.1076-1076). National Library of Canada.
- Jourard, S. M. (1971). *The transparent self* (2nd ed.). Van Nostrand.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D. ve Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222.
- Karagöz, M. (2021). *Toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel doyum ve cinsel özgüven arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kent Üniversitesi.
- Kearney-Cooke, A. (2002). Familial influences on body image development. T.F.Cash ve T.Pruzinsky (Ed.), In *Body images: A handbook of theory, research and clinical practice*. The Guilford Press.
- Keçe, C. (2020). *Boşalma, orgazm ve cinsel doyum*. Pusula Yayınevi.
- Keizer, A., Van Elburg, A., Helms, R. ve Dijkerman, H.C. (2016). A virtual reality full body illusion improves body image disturbance in anorexia nervosa. *Plos One*, 11(10), 1-21.
- Khaligova, F. (2024). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, beden imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(45), 5260-5273
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). Guilford Press.
- Kılıçlı, A., & Zeyneloğlu, S. (2024). The level of sexual embarrassment and the affecting factors in married women applying to the obstetrics and gynecology outpatient clinic, and the effect of sexual embarrassment on sexual self-confidence, sexual satisfaction, and dyadic adjustment. *Journal of Psychiatric Nursing*, 15(4), 438-449.
- King, I.C.C. (2018). Body image in paediatric burns: A review. *Burns Trauma*, 6, 12.
- Kırat, M. N. (2019). *Ergenlerde sanal zorbalık beden imgesi ve duygusal zekâ arasındaki yordayıcı ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 541381].
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 231-256.
- Kurbanoğlu, S.S. (2004). Özyeterlilik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası Dergisi*, 5(2), 137-152.
- Küt, D. (2018). *Genç yetişkin kadın bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi düzeyleri, cinsel özgüven ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi* [Doktora tezi, Maltepe

Üniversitesi].

- Kütmeç, C. (2009). Kadınlarda cinsel fonksiyon bozukluğu ve hemşirelik bakımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 111-136.
- Lahav, Y., Ginzburg, K. ve Spiegel, D. (2020). Post-traumatic growth, dissociation, and sexual revictimization in female childhood sexual abuse survivors. *Child Maltreatment*, 25(1), 96-105.
- Levine, M. P., Smolak, L. (2004). Body image development in adolescence.
- Lewer, M., Bauer, A., Hartmann, A.S. ve Vocks, S. (2017). Different facets of body image disturbance in binge eating disorder: A review. *Nutrients*, 9(12), 1-10.
- Luster, S. S., Nelson, L. J., Poulsen, F. O., & Willoughby, B. J. (2013). Emerging adult sexual attitudes and behaviors. *Emerging Adulthood*, 1(3), 185-195. doi:10.1177/2167696813475611
- Ma, G. X. (2006). Between traditional and western: Chinese women's sexuality. *Health Care for Women International*, 27(3), 217-235.
- Mağden, D. ve Aksoy, A. (1987). Anne-babaların çocuklarına karşı tutumlarını etkileyen etmenler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 12(65), 45.
- Mandelli, L., Petrelli, C. ve Serretti, A. (2015). The role of specific early trauma in adult depression: A meta-analysis of published literature. Childhood trauma and adult depression. *European Psychiatry*, 30(6), 665-680.
- McCabe, M. P. ve Ricciardelli, L. A. (2003). Body image and strategies to lose weight and increase muscle among boys and girls. *Health Psychology*, 22(1), 39-46.
- McCabe, M. P., Ricciardelli, L. A. ve Finemore, J. (2002). The role of puberty, media and popularity with peers on strategies to increase weight, decrease weight and increase muscle tone among adolescent boys and girls. *Journal of Psychosomatic Research*, 52(3), 145-153.
- McCarthy, B. (1997). Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. *Journal of Sex and Therapy*, 23(3), 231-240.
- McClelland, S. I., Atkinson, L. ve Young, L. (2014). The mediating role of body image in the relationship between childhood sexual abuse and adult sexual functioning. *Journal of Child Sexual Abuse*, 23(4), 403-420.
- Meana, M. ve Nunnink, S. E. (2006). Gender differences in the content of cognitive distraction during sex. *Journal of Sex Research*, 43(1), 59-67.

- Merrick, J., Tenenbaum, A. ve Omar, H. A. (2013). Human sexuality and adolescence. *Frontiers in Public Health*, 1, 41.
- Meston, C. M. (2006). The effects of state and trait self-focused attention on sexual arousal in sexually functional and dysfunctional women. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 515-532.
- Miller, R. (1992). The nature and severity of self-reported embarrassing circumstances. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18 (2), 190-198.
- Mills, J. S., Polivy, J., Herman, C. P. ve Tiggemann, M. (2002). Effects of exposure to thin media images: Evidence of self-enhancement among restrained eaters. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(12), 1687-1699.
- Molendijk, M. L., Hoek, H. W., Brewerton, T. D. ve Elzinga, B. M. (2017). Childhood maltreatment and eating disorder pathology: A systematic review and dose-response meta-analysis. *Psychological Medicine*, 47(8), 1402-1416.
- Nobre, P. J. ve Pinto-Gouveia, J. (2008). Cognitive schemas associated with negative sexual events: A comparison of men and women with and without sexual dysfunction. *Archives of Sexual Behavior*, 37(5), 673-681.
- Noll, J. G., Trickett, P. K. ve Putnam, F. W. (2003). A prospective investigation of the impact of childhood sexual abuse on the development of sexuality. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(3), 575-586.
- Okci, B. (2017). *Cinsel yönelimin bağlanma stilleri, cinsel doyum Ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 454501].
- Ornduff, S. (2000). Childhood maltreatment and malevolence: Quantitative research findings. *Clinical Psychology Review*, 20, 997-1018.
- Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C. ve Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of Mood Disorders*, 3(3), 107-113.
- Özdemir, S., Kaya, T. ve Yıldız, M. (2019). Cinsel özgüven ve cinsel özbilinç korelasyonu: Genç yetişkinlerde bir çalışma. *Journal of Behavioral Sciences*, 14(2), 140-155.
- Özgüven, İ. E. (1997). *Cinsellik ve cinsel yaşam*. PDREM Yayınları.
- Öksüz, Y. (2012). Üniversite öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile vücut algıları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 69-77.
- Özteke, H. İ. (2015). *Bağlanma, eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ve beden imgesi baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde mükemmeliyetçiliği yordaması*. [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi [Tez No: 407531]

- Paillard, J. (1999) Body schema and body image: A double dissociation in deafferented patients. In: Motor control, today and tomorrow, ed. G. N. Gantchev, S. Mori & J. Massion, *Academic Publishing House*, pp. 197 – 214.
- Paivio, S. C., ve McCulloch, C. R. (2004). Alexithymia as a mediator between childhood trauma and self-injurious behaviors. *Child Abuse & Neglect*, 28(3), 339-354.
- Palmier-Claus, J. E., Berry, K., Bucci, S., Mansell, W. ve Varese, F. (2016). Relationship between childhood adversity and bipolar affective disorder: systematic review and meta-analysis. *The British Journal of Psychiatry*, 209(6), 454-459.
- Pascoal, P., Narciso, I. ve Pereira, N.M. (2012). Predictors of body appearance cognitive distraction during sexual activity in men and women. *Journal Of Sexual Medicine*, 9, 2849-2860.
- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 50-62.
- Petersen, J. L., and Hyde, J. S. (2010). A meta-analytic review of research on gender differences in sexuality, 1993–2007. *Psychol. Bull.* 136, 21–38. doi: 10.1037/a0017504
- Peterson, Z. D., Janssen, E. ve Heiman, J. R. (2017). Body image mediates the relationship between childhood sexual abuse and sexual satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 421-432.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. Der Yayınları.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Polat, O. (2017). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı: Tanımlar* (2. basım). Seçkin Yayıncılık.
- Prager, K. J. (1986). Intimacy status: Its relationship to locus of control, self-disclosure, and anxiety in adults. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12, 91-109.
- Pujols Y., Meston, C. M. ve Seal, B. (2010). The association between sexual satisfaction and body image in women. *Journal of Sex Medicine*, 7, 905-916.
- Reissing, E. D., Laliberte, G. M. ve Davis, H. J. (2005). Young women's sexual adjustment: The role of sexual self-schema, sexual self-efficacy, sexual aversion and body Attitudes. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 14 (3-4), 77-85.
- Rellini, A. H. ve Meston, C. M. (2007). Sexual function and satisfaction in adults with a history of childhood sexual abuse: A review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27(5), 607-619.

- Rellini, A. H. ve Meston, C. M. (2011). Sexual functioning in women with and without a history of childhood sexual abuse: The mediating role of body image. *Journal of Sexual Medicine*, 8(6), 1606-1614.
- Sabik, N. J. ve Luster, T. (2000). Effects of sexual abuse on adolescent female sexual behavior: The mediating role of self-esteem and body image. *Journal of Child Sexual Abuse*, 9(1), 25-41.
- Sadibolova, R., Ferrè, E. R, Linkenauger, S. A. ve Longo, M. R. (2019). Distortions of perceived volume and length of body parts. *Cortex*, 111, 74-86.
- Sanchez, D.T. ve Kiefer, A.K., (2007). Body concerns in and out of the bedroom: Implications for sexual pleasure and problems. *Journal of Sex Research*, 44(2), 148-157.
- Sanson, A. V., Prior, M. ve Smart, D. (2000). *Pathways from infancy to adolescence: Australian temperament project 1983-2000*. VIC:ACER.
- Saylan, E. ve Soyyiğit, V. (2022). Beden imajının boyutları: Beden imajı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 12(65), 229-247.
- Schacht, R. L., Boyd, S. J. ve Morrison, T. G. (2019). Body image as a mediator in the association between childhood sexual abuse and adult sexual dysfunction in women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 45(3), 208-220.
- Scher, C.D., Forde, D.R., McQuaid, J.R. ve Stein M.B. (2004). Prevalence and demographic correlates of childhood maltreatment in an adult community sample. *Child Abuse & Neglect*, 28, 167-180.
- Sedlak, A.J. ve Broadhurst, D.D. (1996). *Third national incidence study of child abuse and neglect*. Washington DC:U.S. Department of Health and Human Services.
- Shapiro, S. L., Carlson, L. E., Astin, J. A. ve Freedman B. (2006). Mechanisms of mindfulness. *Journal of Clinical Psychology*, 62, 373-86.
- Smolak, L. (2002). Body image development in children. T. F. Cash ve T. Pruzinsky (Ed.), In *Body images: A handbook of theory, research and clinical practice*. The Guilford Press.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu & UNICEF. (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması* (Özet raporu 2010). UNICEF Türkiye. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/t%C3%BCrkiyede-%C3%A7ocuk-istismari-ve-aile-i%C3%A7i-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Ftirmasi-%C3%B6zet-raporu-2010>
- Sprecher, S., & Hendrick, S. S. (2004). Self-disclosure in intimate relationships: Associations with individual and relationship characteristics over time. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(6), 857–877.

- Stephenson, K. R., Ahrold, T. K. ve Meston, C. M. (2011). The association between sexual motives and sexual satisfaction: Gender differences and categorical comparisons. *Archives of Sexual Behavior*, 40(3), 607-618.
- Storr, A. (1992). *Sexual behaviour: Why we do it*. Faber and Faber.
- Sun Kim, J. ve Kang, S. (2015). A study on body image, sexual quality of life, depressions, and ouality of life in middle-aged adults. *Asian Nursing Research*, 9, 96-103.
- Synder, D. K. (1997). *Marital satisfaction inventory*, Revised (MSI-R) Manual. Published by Western Psychological Services.
- Şahin, S. (2022). *Romantik ilişkilerde beden algısı, cinsel doyum ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 767226].
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T. (2021). A revised and expanded version of the Turkish childhood trauma questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51.
- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 339121].
- Şentürk, G. E. (2006). *Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler ile bu kurumda çalışan öğretmenler ve yöneticilerin cinsellikle ilgili yanlış inanışla bilgi ve inanışlarının belirlenmesi ve bir uygulama* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi] Marmara Üniversitesi.
- Şişman, S. (2020). *Konya il merkezinde yaşayan 15-49 yaş kadınlarda cinsel bilgi cinsel işlev bozuklukları ve cinsel doyumun değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. KTO Karatay Üniversitesi.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004), Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi* (35), 35-44.
- Taşçı, A. İ. (2001). *Cinsel eğitim*. Yedirenk Kitaplık.
- Terzioğlu, Ö. P., Çelikay Söyler, H., & Menekşe, Ö. (2023). Çocukluk çağı travmalarının, yalnızlık duygusu ve sosyal anksiyete ile ilişkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 160–182.
- Thornton, K. C. (2003). When the Source of embarrassment is a close other. *Individual Differences Research*, 1, 189–200.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.

- Topçu, S. (1997). *Çocuk ve gençlerin cinsel istismarı*. Doruk Yayınevi.
- Tuğut, N. ve Gölbaşı, Z. (2013). Cinselliğin değerlendirilmesinde Plissit Modeli'nin kullanımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 524-534.
- Turan, A. (2013). *Evli bireylerin cinsel mit inançları, cinsel bilgi düzeyleri, ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri ve cinsel doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 344739].
- Türkgil, B. (2021). *Çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, ruminatif düşünce biçimi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 656318].
- Uskun, E., & Şabaplı, A. (2013). Lise öğrencilerinin beden algıları ile yeme tutumları arasındaki ilişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(5), 519-526.
- United Nations Children's Fund (2024). *When numbers demand action: Confronting the global scale of sexual violence against children* (UNICEF, New York).
<https://data.unicef.org/resources/when-numbers-demand-action/>
- Uzun, I. (2021). *Romantik ilişkisi olan kişilerin duygusal yeme düzeylerinin cinsel doyum ve algılanan ilişki kalitesi üzerinden incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. [Tez No: 680237].
- Van Alphen, L. (2017). *Body image self-consciousness and sexual self-esteem in young women*. [Master Thesis ,Utrecht University].
- Van den Brink, F., Smeets, M. A. M., Hessen, D. J., Talens, J. G. ve Woertman, L. (2013). Body satisfaction and sexual functioning in Dutch female university students. *Journal of Sex Research*, 50(8), 786-794.
- Van den Brink, F., Vollmann, M., Smeets, M. A. M., Hessen, D. J. ve Woertman, L. (2018). Relationships between body image, sexual satisfaction, and relationship quality in romantic couples. *Journal of Family Psychology*, 32(4), 466-474.
- Van Lankveld, J., W. Geijen ve H. Sykora. (2008). The sexual self-consciousness scale: Psychometric properties. *Arch Sex Behavior*, 37(6), 33-925.
- Van Lankveld, J. J. D. M., Van Den Eijnden, R. J. J. M., Emmerink, P., ter Bogt, T. F. M., Patel, R. J., & Vanwesenbeeck, I. (2022). An indirect measure of implicit sexual assertiveness: Reliability and validity of the Sexual Assertiveness IAT in young adults in The Netherlands. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 48(6), 628-640.
- Van Lankveld, J. J., Van Den Hout, M. A. ve Schouten, E. G. (2004). The effects of self-focused attention, performance demand and dispositional sexual self-consciousness on sexual arousal of sexually functional and dysfunctional men. *Behaviour Research And Therapy*, 42(8), 915-935.

- Varlık, E. (2006). *Üniversite öğrencilerinde 'düşünce davranış kaynaşması' ve 'düşünce beden kaynaşması' nın yeme tutumları ile ilişkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Vig, S. ve Kaminer, S. (2002). Maltreatment and developmental disabilities in children. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 14(4), 371-386.
- Wiederman, M. W. (2000). Women's body image self-consciousness during physical intimacy with a partner. *Journal of Sex Research*, 37(1), 60-68.
- Wiederman, M.W. ve Pryor, T. (1997). Body dissatisfaction and sexuality among women with bulimia nervosa. *International Journal of Eating Disorders*, 21, 361-365.
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>
- World Health Organization. (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence*. <https://www.who.int/publications/i/item/preventing-child-maltreatment-a-guide-to-taking-action-and-generating-evidence>
- World Health Organization. (2020). *Global status report on preventing violence against children*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/332395/9789240006379-eng.pdf>
- Yılmaz, D. ve Doğan, F. (2017). Cinsel özgüven ve cinsel özbilinç arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 29(1), 80-95.
- Yılmaztürk Yıldırım, H. K. (2021). Evli çiftlerde bağlanma stillerinin ve ontolojik iyi oluşun cinsel doyum üzerine etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 1-22.
- Yolcuoğlu, İ.G. (2010). Çocukların ihmal istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 73-83.
- Yurdakök, K. (2010). Çocuk istismar ve ihmali, tanım ve risk faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 537-546.

EKLER

EK-1: DEMOGRAFİK BİLGİ ÖLÇEĞİ

Soru No	Soru Metni	Cevaplar
1	Yaşınız?	
2	Cinsiyetiniz?	
3	Öğrenim Durumunuz?	
4	Medeni Durumunuz?	
5	Meslek Grubunuz?	
6	Mesleğiniz?	
7	Sosyoekonomik düzeyinizi nasıl tanımlarsınız?	
8	Aylık ortalama geliriniz?	
9	Yaşamın büyük çoğunluğunu nerede geçirdiniz?	
10	Daha önce bir cinsel deneyim yaşadınız mı?	

EK-2: ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ (CTQ-33)

1: Hiçbir zaman 2: Nadiren 3: Kimi zaman 4: Sık 5: Çok sık

No	Madde	1	2	3	4	5
1	Beni duygusal olarak kötü hissettiren şeyler yapıldığında, hâlâ etkisini hissederdim.					
2	Yetişkinler bana sık sık "aptal" derdi.					
3	Birisi beni hissiz bırakacak şekilde davranırsa hemen unutamazdım.					
4	Beni küçümseyen, aşağılayan davranışlar etkili olurdu.					
5	İnsanlar beni ilgisiz hissedirdi.					
6	Çocukken biri beni gerçekten acı verecek şekilde vururdu.					
7	Fiziksel cezalardan korkardım.					
8	Beni vuran biri beni yaralardı.					
9	Çocukken biri beni yumruklardı.					
10	Fiziksel olarak acı hissettiren davranışlara maruz kaldım.					
11	Beni cinsel yönden istismar eden biri oldu.					
12	Çocukken biri beni uygunsuz davranışlara maruz bıraktı.					
13	Cinsel içerikli uygun olmayan dokunuşlara maruz kaldım.					
14	Yaşım uygun olmayan şekilde cinsel davranışlara maruz bırakıldım.					
15	Cinsel açıdan utanacağım şeyler yaşadım.					
16	Yetişkinler duygusal ihtiyaçlarıma ilgisizdi.					
17	Hiç kimse beni gerçekten anlamaya çalışmadı.					
18	Kendimi yalnız ve değersiz hissettim.					
19	Kendimi umursanmamış hissettiğim zamanlar oldu.					
20	Hayatım boyunca bazı ihtiyaçlarım karşılanmadı.					
21	Sık sık hasta olurum çünkü yeterince bakım görmedim.					
22	Yetişkinler beni yeterince beslemezdi.					
23	Çocukken sağlık bakımım ihmal edilirdi.					
24	Başka çocuklar gibi sağlıklı değildim.					
25	Kendimi daima sağlıklı hissederdim.					
26	Yetişkinler davranışlarımı sıkı kontrol ederdi.					
27	Bana aşırı katı kurallar kondu.					
28	Özerk olma isteğim bastırılırdı.					
29	Davranışlarımı çok sıkı şekilde izlerlerdi.					
30	Hislerimle ilgili bana “fazla hassassın” derlerdi.					
31	O kadar da kötü bir çocukluk geçirmedim.					
32	Zor bir çocukluk geçirdim demek abartı olur.					
33	Çocukken çok mutluydum.					

EK-3: BEDEN İMAJİ ÖLÇEĞİ

	Bu ölçek bireyin beden imajını değerlendirmeye dönük bir ölçme aracıdır. Beden imajı; bireyin dış görünüşü ile ilgili davranışlarını, duygularını, inançlarını ve düşüncelerini içeren kendilik algısıdır. Bu ölçme aracında geçen “beden” kavramı ile kafa, gövde, bacaklar, kollar ve bunlara ilişkin ayrıntılar (göz, kaş, burun, kulak, diş, çene, eller, tırnaklar, göğüs, bel, omuz, ayaklar vb.) ifade edilmektedir. Lütfen her maddeyi okuyarak, bu maddelere ne boyutta katıldığınızı, verilen 5’li derecelendirme sistemine göre işaretleyiniz.	1- Kesinlikle katılmıyorum	2- Katılmıyorum	3- Kararsızım	4- Katılıyorum	5- Kesinlikle katılıyorum
1.	Bedenim ile ilgili kötü düşünüldüğünü hissettiğimde içime kapanırım.					
2.	Başkalarının bedenim hakkında yaptığı yorumları dikkate alırım.					
3.	Bedenimde değişiklikler yapmak isterim.					
4.	Bedenim ile ilgili olumlu duygulara sahibim.					
5.	Başkalarının bedenim hakkındaki düşünceleri benim için önemlidir.					
6.	Başkaları bedenimle ilgili olumlu şeyler söylediklerinde onlara inanmakta güçlük çekerim.					
7.	Giyinmemiş halime baktığımda bedenimi beğenirim.					
8.	Aynada kendime baktığımda hayal kırıklığı yaşarım.					
9.	Bedenimde sevmediğim şeyleri düzeltmek için çok zaman harcarım.					
10.	Bedenimle ilgili olumsuz düşüncelerim yüzünden başkalarıyla daha az etkileşime girerim.					
11.	Bedenim ile ilgili olumsuz bir eleştiri yapıldığında üzülürüm.					
12.	Bedenimin görünümünden utanırım.					
13.	Aynada kendime bakmaktan kaçınırım.					
14.	Başkaları bu halimle güzel olduğumu söyleseler de ben bunu kabul etmem.					
15.	Bedenimin çekici olduğunu düşünürüm.					
16.	Hayalimdeki fiziksel özelliklere sahip olmasam da kendimden memnunum.					
17.	Bedenimin görünümü konusunda rahat hissederim.					
18.	İnsanlarla konuşurken bedenime odaklandıklarını düşündüğüm için zorluk yaşarım.					
19.	Fiziksel özelliklerimin bazılarını değiştirmek için her şeyi yaparım.					
20.	Hayalimdeki beden görünümüne sahip olmak için çok çaba harcamam gerekir.					
21.	İnsanların bedenimi beğenmemeleri beni olumsuz etkiler.					

EK- 4: CİNSEL ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ

1: Hiçbir Zaman 2: Nadiren 3: Sıklıkla 4: Her zaman

No	Madde	1	2	3	4
1	Cinsellik konusunda sevdiğim ve sevmediğim şeyleri eşimle paylaşabilirim.	☐	☐	☐	☐
2	Cinsel fantezilerimi eşimle paylaşabilirim.	☐	☐	☐	☐
3	Cinsel duygularımı eşimle paylaşabilirim.	☐	☐	☐	☐
4	Cinsel sorunlarımı eşimle konuşabilirim.	☐	☐	☐	☐
5	Cinsel isteklerimi eşime yansıtabilirim.	☐	☐	☐	☐
6	Eşime cinsel sinyaller gönderebilirim.	☐	☐	☐	☐
7	Eşimle cinsel duygularımı paylaşırken gözlerine bakabilirim.	☐	☐	☐	☐
8	Karşı cinsle aynı ortamda yalnız kalabilirim.	☐	☐	☐	☐
9	Karşı cinsle yakın ilişki kurabilirim.	☐	☐	☐	☐
10	Karşı cinsle yakın ilişkilerim bana eğlenceli gelir.	☐	☐	☐	☐
11	Başkalarının cinsel konulardaki görüşlerine saygı duyarım.	☐	☐	☐	☐
12	Cinsel ilişkiye girdiğim kişinin eleştirilerini anlayışla karşılarım.	☐	☐	☐	☐
13	Cinsel sorunlar yaşadığımda olumlu şeyler düşünürüm.	☐	☐	☐	☐

EK- 5: CİNSEL ÖZ-BİLİNÇ ÖLÇEĞİ

		Hiç Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Cinsel durumlarda utangaçlığımla baş etmek oldukça uzun zaman alıyor.	0	1	2	3	4
2	Cinsel durumlarda çabuk utanırım.	0	1	2	3	4
3	Cinsel durumlarda rahatsızlık hissedirim.	0	1	2	3	4
4	Diğer insanlar karşısında cinsel yönden kendimi serbest bırakmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4
5	Cinsel ilişki boyunca kendimi görürsem kendi farkındalığımдан rahatsız olurum.	0	1	2	3	4
6	Cinsel ilişki boyunca sürekli olarak karşı tarafın beni gözlemlediğini düşünürüm.	0	1	2	3	4
7	Cinsel ilişki sırasında karşı tarafta bıraktığım izlenimin farkında olurum.	0	1	2	3	4
8	Cinsel düşünce ve hislerime çok dikkat ederim.	0	1	2	3	4
9	Genellikle cinsel ilişki boyunca karşımdakinin benim hakkımda ne düşündüğünü merak ederim.	0	1	2	3	4
10	Cinsel içerikli davranırken endişeli olurum.	0	1	2	3	4
11	Cinsel ilişki sırasında, vücudumdaki değişikliklere çok dikkat ederim.	0	1	2	3	4
12	Cinsel ilişki boyunca genellikle nasıl davrandığımı hayal ederim.	0	1	2	3	4

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Alara CÖMERT GÖÇMEN
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Adı	Bitirme Yılı
Üniversite	: Çağ Üniversitesi	2021
Yüksek Lisans	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2025
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2022-2023	Aktif Yaşam Özel Sağlık Merkezi	Psikolog
2023-2024	GİNES Çocuk Anaokulları	Psikolog

UZMANLIK ALANI

Ergen ve Yetişkin Danışmanlığı

YABANCI DİLLER

İngilizce (C1)

YAYINLAR

Çocukluk Çağı Travmalarının Benlik Saygısı ile İlişkisi Üzerine Bir İnceleme (Bildiri) – 6.
Uluslararası Munzur Sosyal Bilimler Kongresi, 2024.